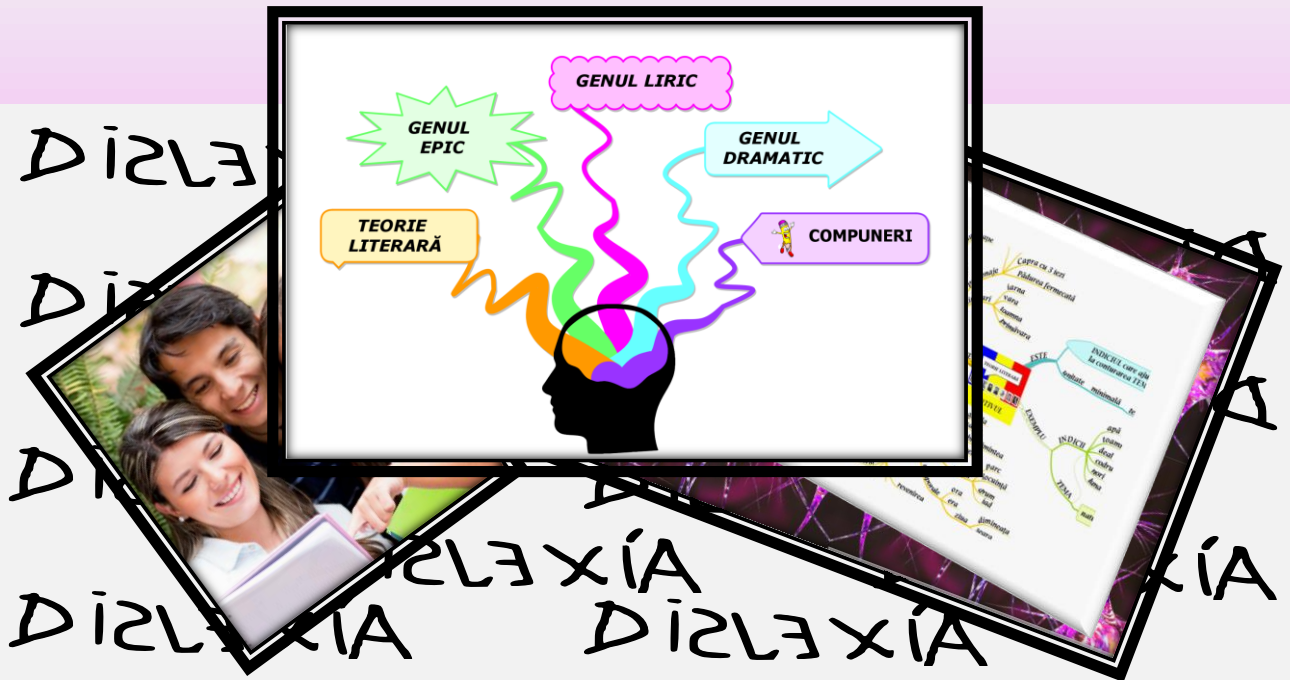

Carmen Dragomir

Prietenul Dislexicului la Literatura Română

**MATERIAL
COMPENSATORIU TSI
pentru clasele 5 - 8**

București, 2019

Corector: Oana Șiclovan, Profesor titular Limba și Literatura Română

Tehnoredactare: Carmen Dragomir

Grafică Hărți Mentale și Vizuale: Carmen Dragomir

Coperta: Carmen Dragomir

ISBN 978-973-0-29159-9

Toate drepturile asupra acestei cărți distribuite gratuit on-line aparțin ASOCIAȚIEI ROMÂNE PENTRU COPII DISLEXICI și ASOCIAȚIEI BUCUREȘTI PENTRU COPII DISLEXICI. Reproducerea integrală sau parțială a Hărților Mentale și Vizuale din această carte distribuită gratuit on-line este interzisă fără acordul scris al celor două asociații. Această carte distribuită gratuit on-line poate fi utilizată în interesul personal al copiilor diagnosticați cu TSI, de către părinți, profesori și specialiști TSI din sistemul de stat. Comercializarea acestei cărți distribuite gratuit on-line, total sau parțial, este interzisă fără acordul scris al ambelor asociații.

ASOCIAȚIA ROMÂNĂ PENTRU COPII DISLEXICI

Contact: copiidislexici@yahoo.com

ASOCIAȚIA BUCUREȘTI PENTRU COPII DISLEXICI

Contact: copiidislexicibucuresti@gmail.com

Cuvânt Înainte

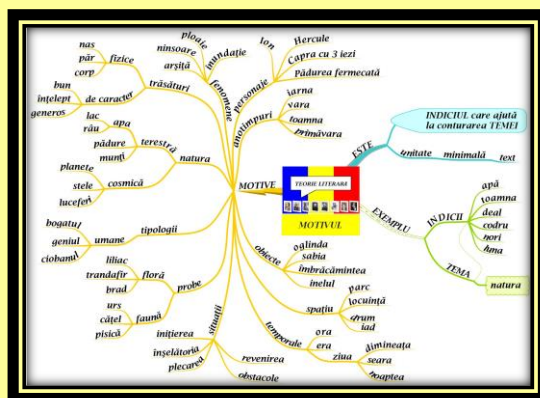
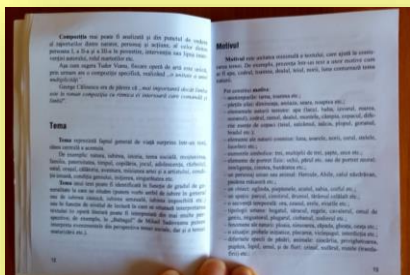
Lucrarea de față vine în ajutorul elevilor de gimnaziu, diagnosticați cu TSI. Lucrarea își propune să le fie de ajutor la orele de clasă, dar și pentru pregătirea lor în susținerea cu succes a Examenului Național la disciplina Limba și Literatura Română.

Hărțile Mentale sunt o reprezentare vizuală a gândurilor și tiparelor de gândire care se leagă și se extind într-un mod radial, dintr-o idee centrală. Harta Mentală apelează la cuvinte cheie și asocieri, încurajând utilizarea cuvintelor și imaginilor pentru accesarea memoriei de lucru.

Hărțile Mentale pot oferi persoanelor dislexice o modalitate mai bună de a-și organiza și de a asimila informațiile. Iată de ce sunt Hărțile Mentale o alternativă grozavă la scrierea liniară, putând fi folosite la orele de clasă sau prezentări, la sumarizarea și recapitularea materiei, când citim un text sau ne pregătim pentru un examen:

- Pe hartă vedem ierarhia și conexiunile dintre informații;
- Pe harta mentală se poate vedea foarte bine rezumatul unui subiect, pentru că toate notițele și informațiile despre acel subiect se găsesc pe o pagină;
- Hărțile ne încurajează să luăm notițe mai puține, dar mai importante. În timp ce realizăm harta, în loc doar să scriem, fără să înțelegem nimic, creierul nostru începe să rețină automat informații;
- Putem folosi și o serie de declanșatori de memorie, cum ar fi imagini, simboluri, culori. Iar datorita structurii sale bi-dimensionale, ne ajută să memorăm mai ușor conținutul;
- Putem oricând să adăugăm informații suplimentare pe un subiect, mai ales dacă profesorul nu dictează sau nu vorbește într-un mod structurat, ci mai sare de la o informație la alta, atunci când explică ceva;
- Luarea notițelor sub formă de hartă mentală este distractivă și pare mai mult o joacă, decât muncă.

Cum credeți că poate învăța un dislexic? Sau cum poate învăța mai ușor un elev silitor? Cu ajutorul unei Hărți Mentale sau fără?

În speranța că acest **PRIETEN AL DISLEXICULUI LA LITERATURA ROMÂNĂ - MATERIAL COMPENSATORIU TSI PENTRU CLASELE 5-8** va constitui un suport util de înțelegere, învățare și reținere facilă care să crească performanța copiilor cu TSI la clasă și la Evaluarea Națională, vă doresc mult succes!

Carmen Dragomir

Mulțumiri

Dragi elevi, dragi profesori, dragi părinți

În numele asociațiilor pentru copii dislexici din România, mulțumim tuturor celor care contribuie la conștientizarea asupra tulburărilor specifice de învățare (TSI), asupra dificultăților cu care un număr important de persoane se confruntă pe parcursul formării academice, dar și asupra punctelor lor forte, calități excepționale pentru domenii în care este nevoie de un alt mod de a gândi, de curaj, de soluții originale și mai ales, de forță creatoare.

TSI (dislexie, disortografie, disgrafie, discalculie) desemnează o categorie de cerințe educaționale speciale, apărute ca urmare a unor tulburări de neurodezvoltare ce au impact asupra abilităților de citire, scriere și calcul, fără a afecta nivelul de inteligență care este foarte bun.

Pe parcursul școlar este nevoie de metode adecvate de învățare și evaluare, care să compenseze acest mod diferit de funcționare cognitivă. Instrumentele specifice de adaptare sunt prevăzute de OMEN 3124/2017 și constituie bagajul de soluții moderne, probat pe baza cercetării științifice și experienței care le-a dovedit eficiența.

Angela Ioan – Președinta Asociației București pentru Copii Dislexici
Eva Bartok – Președinta Asociației Române pentru Copii Dislexici

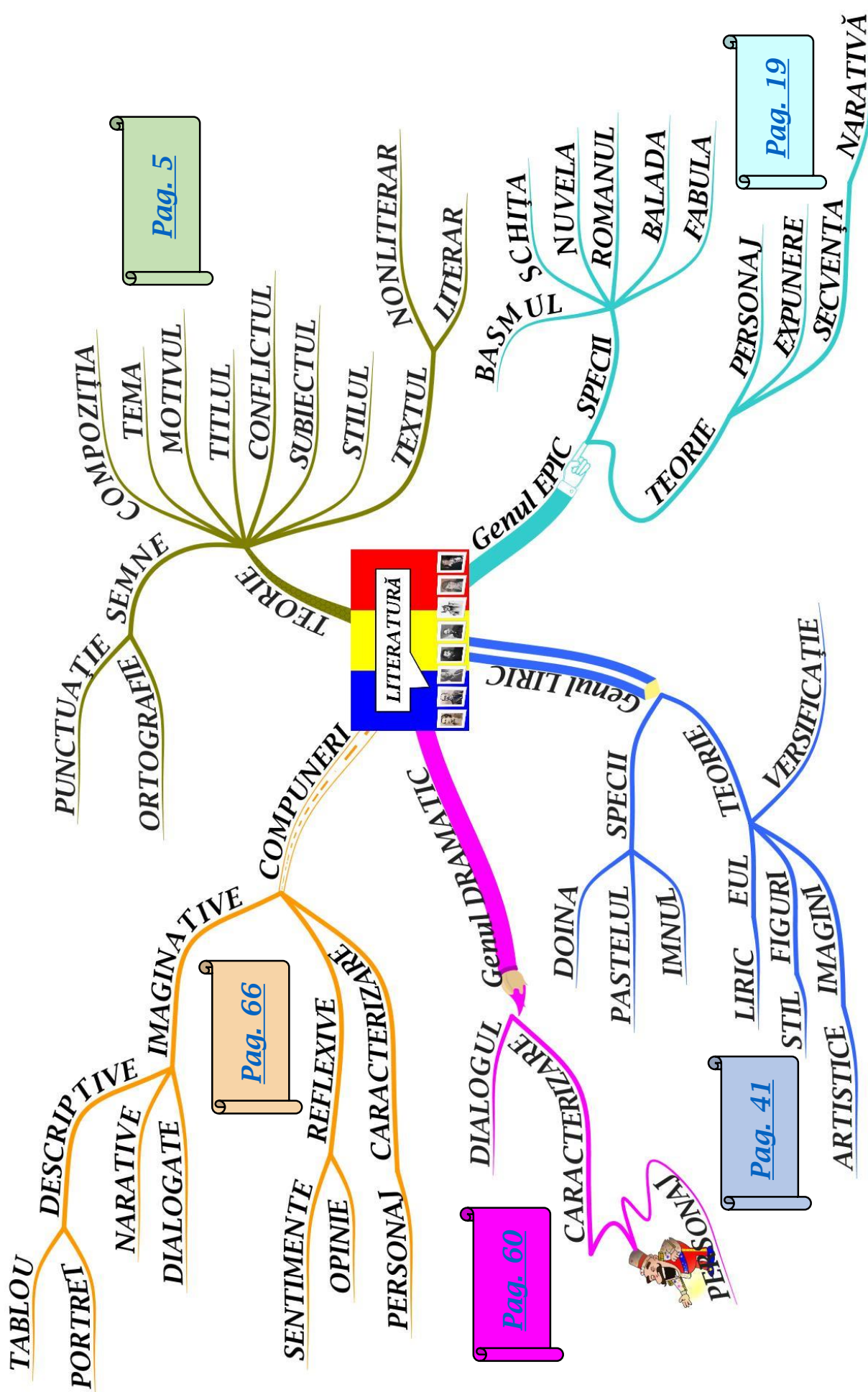
Acest MATERIAL COMPENSATORIU PENTRU TSI nu ar fi fost realizat fără inițiativa proiectului, D-na Tatavura Ioana, mama Anei - un înger blond, modern, creativ, responsabil, plin de sensibilitate, dornic de depășirea propriilor limite și binecuvântat cu darul dislexiei.

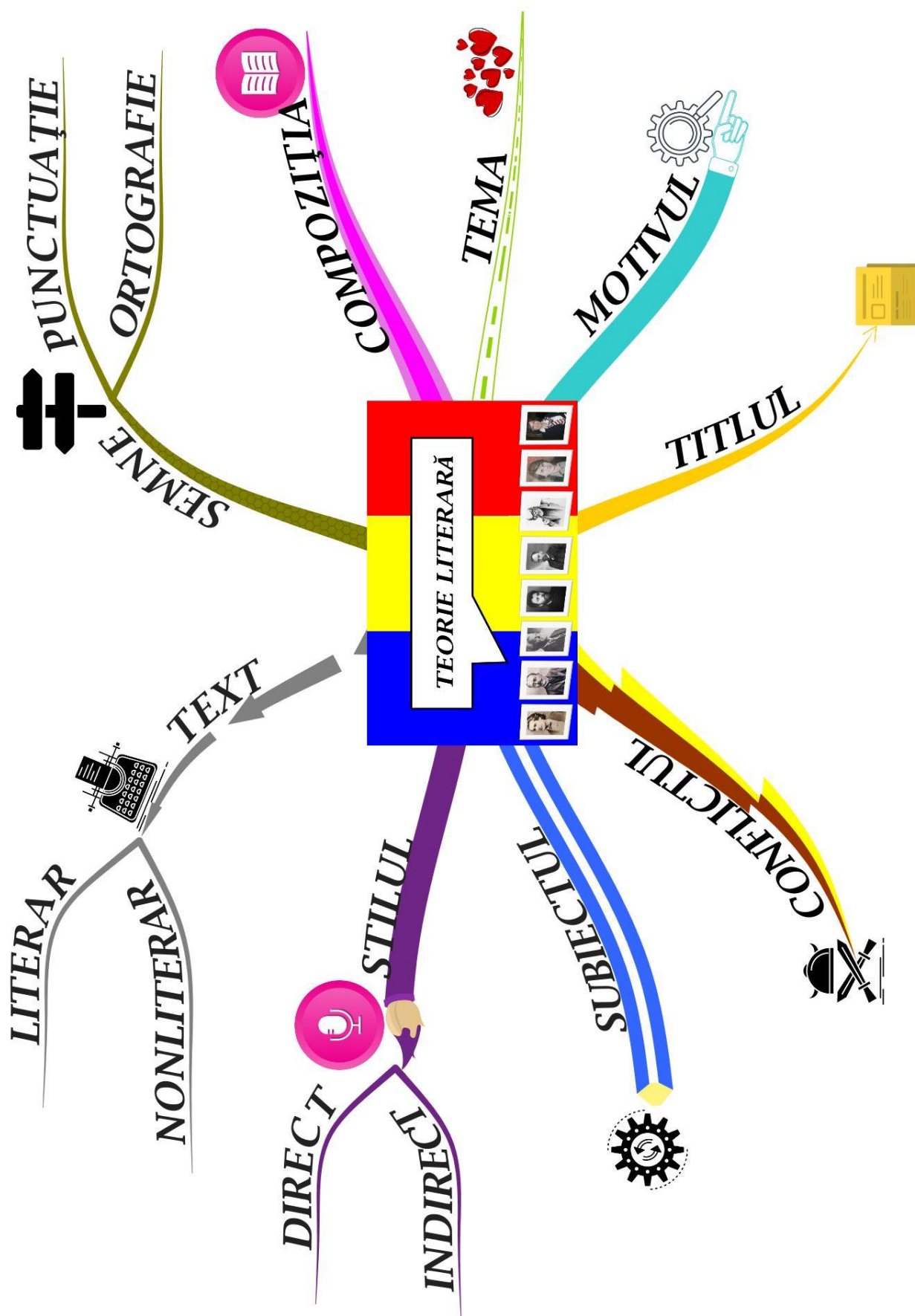
Îți mulțumesc, Ioana, că mi-ai dat o lecție despre perseverență, iubire, generozitate, și încredere!

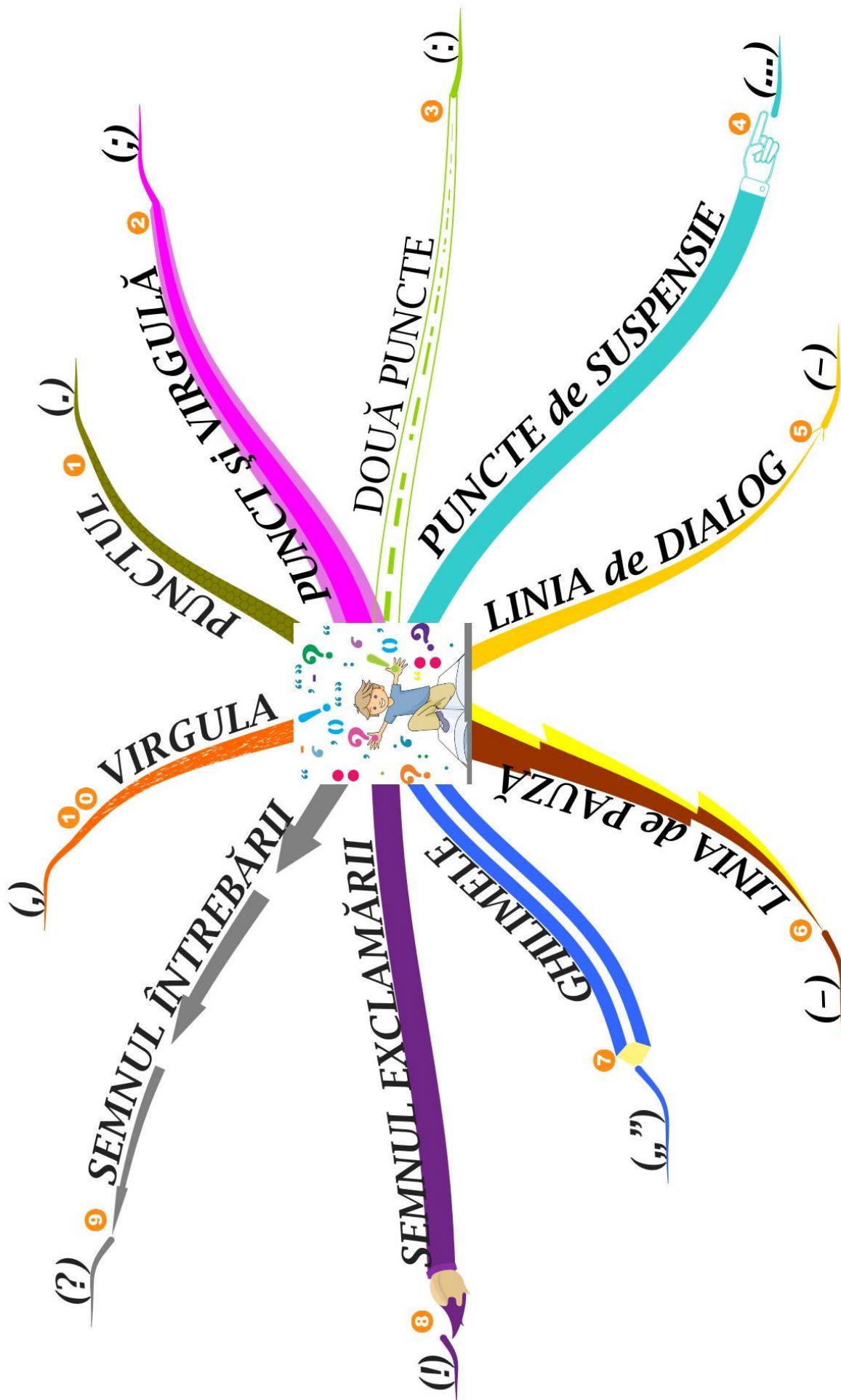
Dacă nu ar fi existat D-na Angela Ioan, Președinta Asociației București pentru Copii Dislexici și D-na Eva Bartok, Președinta Asociației Române pentru Copii Dislexici care să susțină proiectul de realizare și distribuie gratuită on-line a cărții PRIETENUL DISLEXICULUI LA LITERATURA ROMÂNĂ - MATERIAL COMPENSATORIU TSI PENTRU CLASELE 5-8, acest material esențial pentru copiii diagnosticați cu TSI nu ar fi existat.

Vă mulțumesc pentru promovarea Hărților Mentale în educație și pentru susținerea continuă a părinților și copiilor diagnosticați cu TSI.

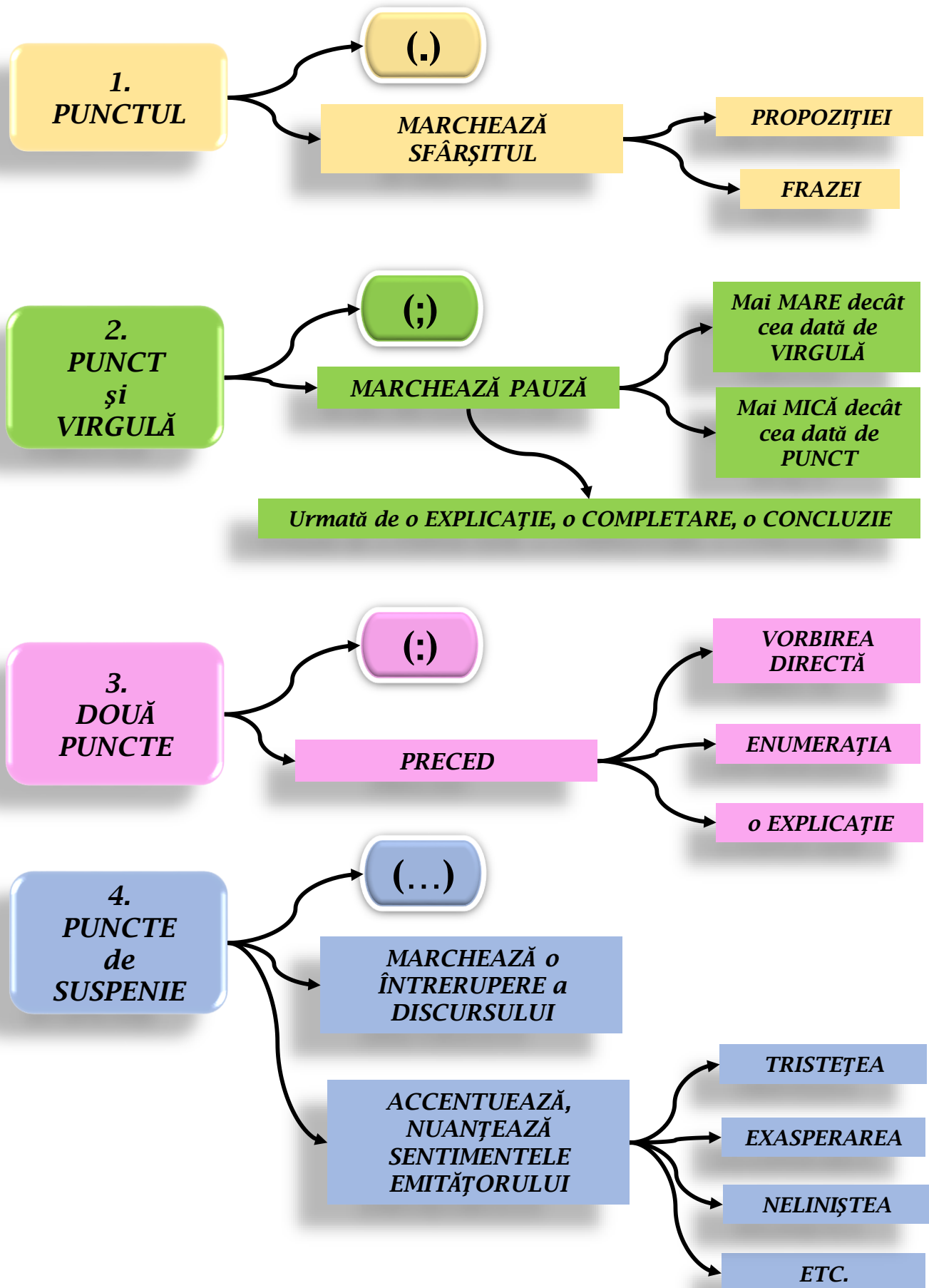
Autorul

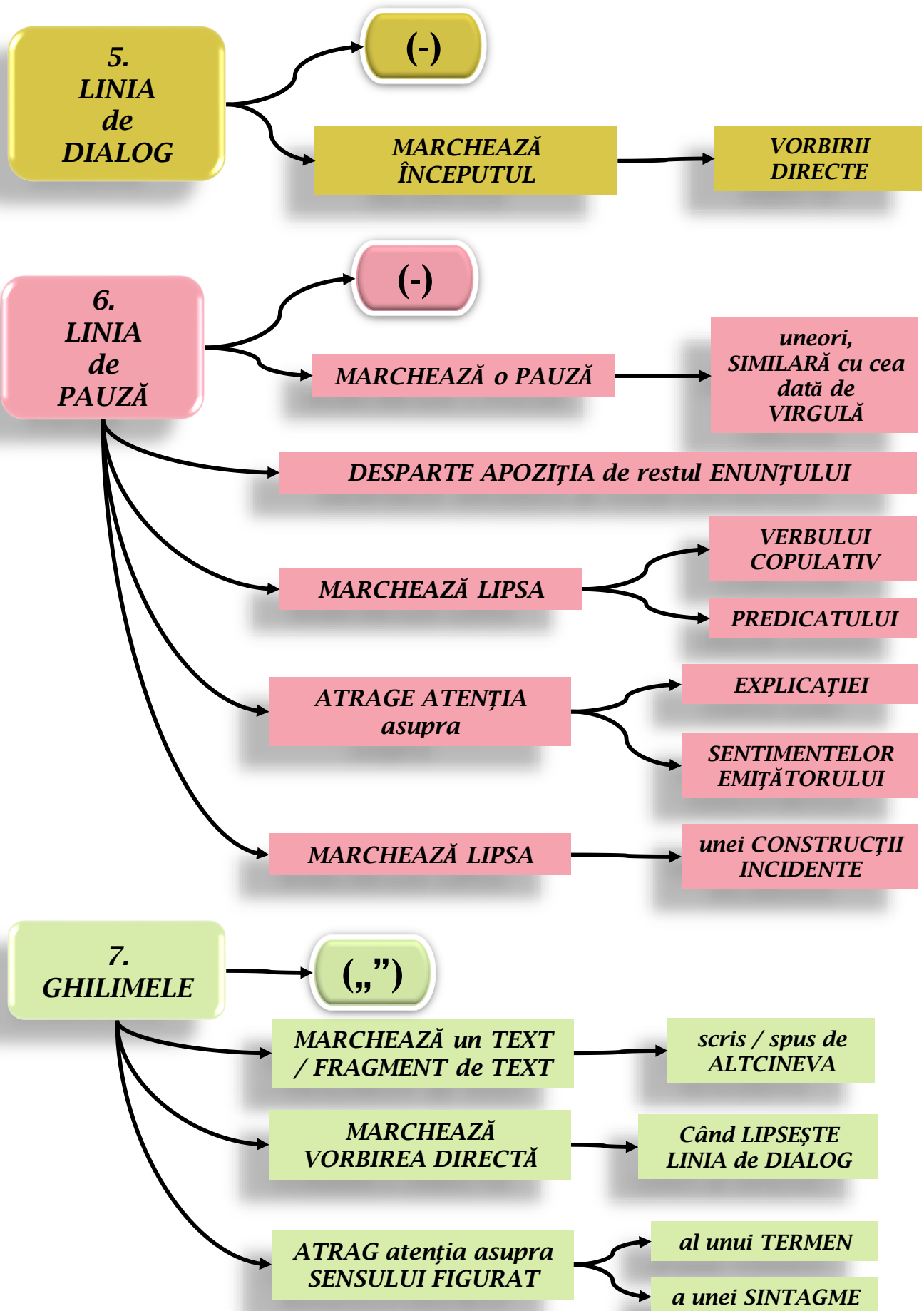

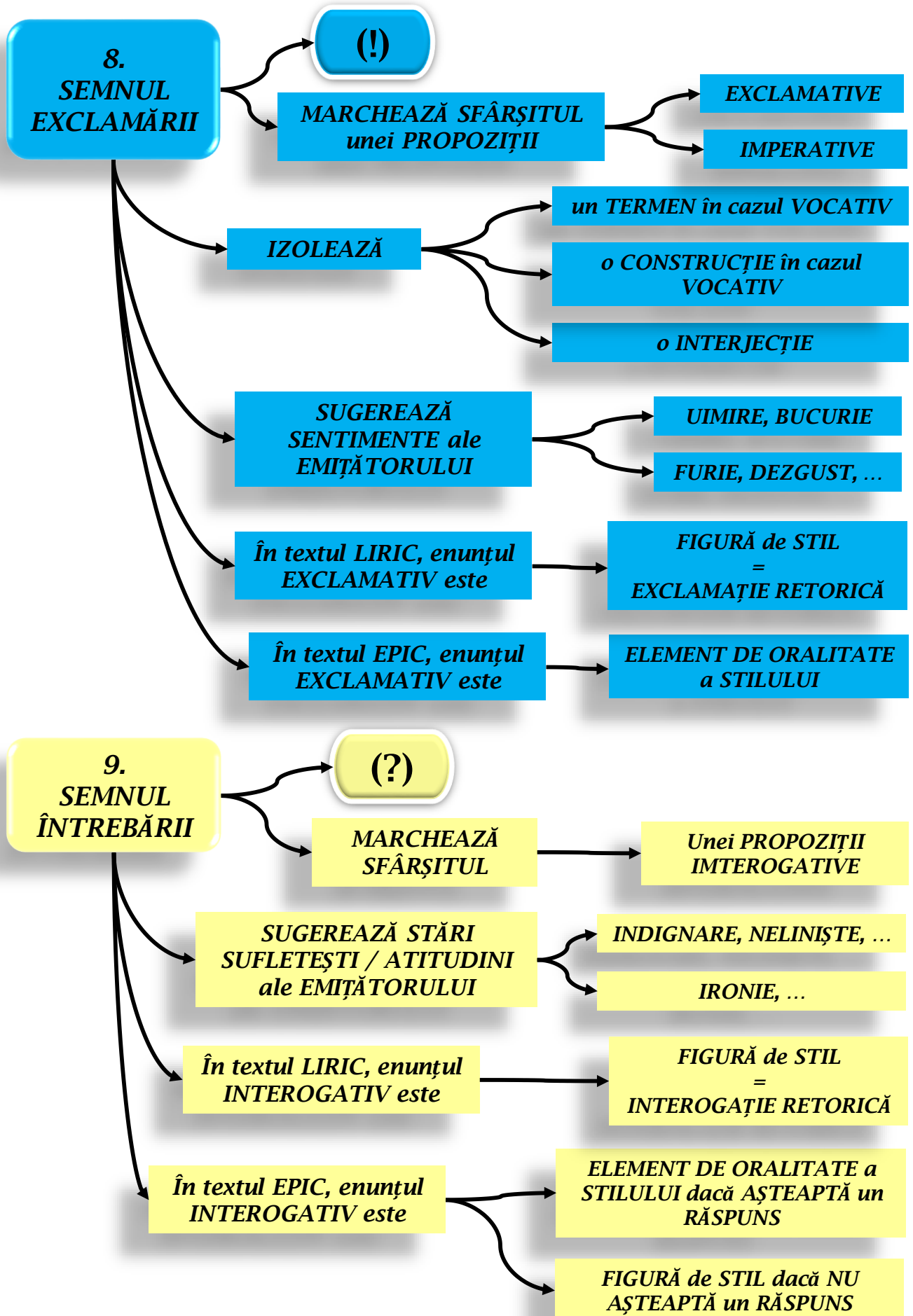

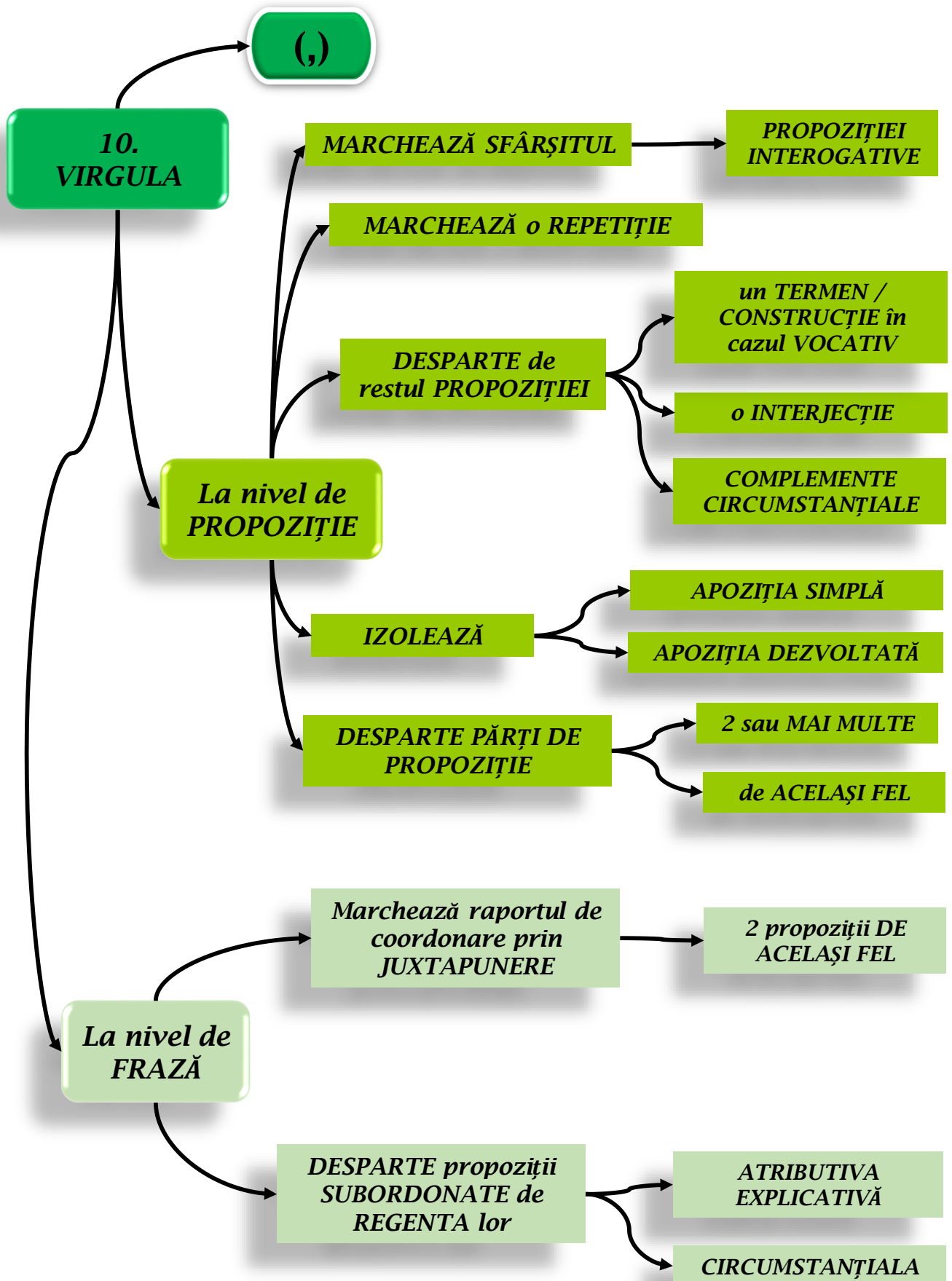
TEORIA LITERARĂ – SEMNE DE PUNCTUAȚIE

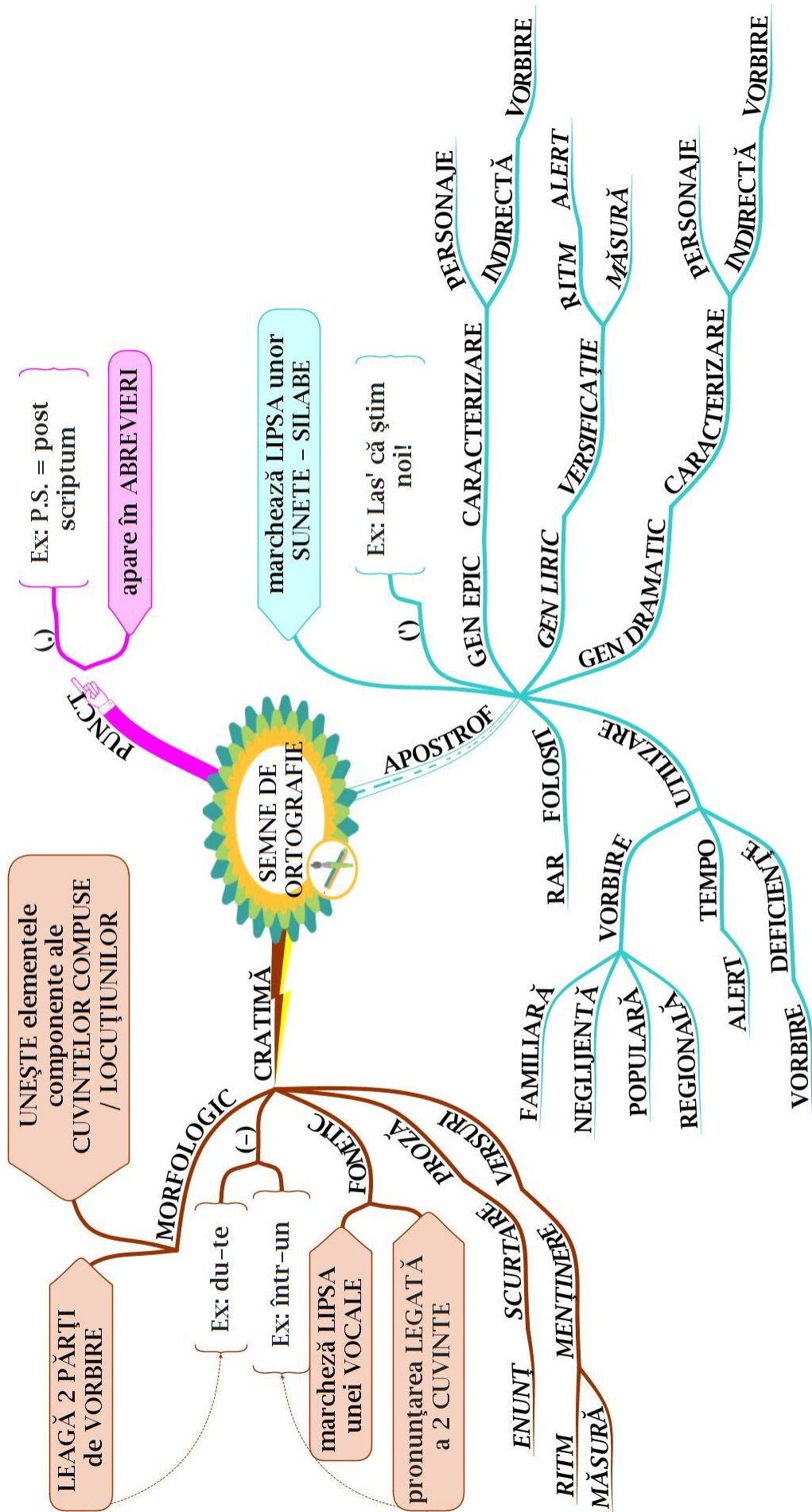

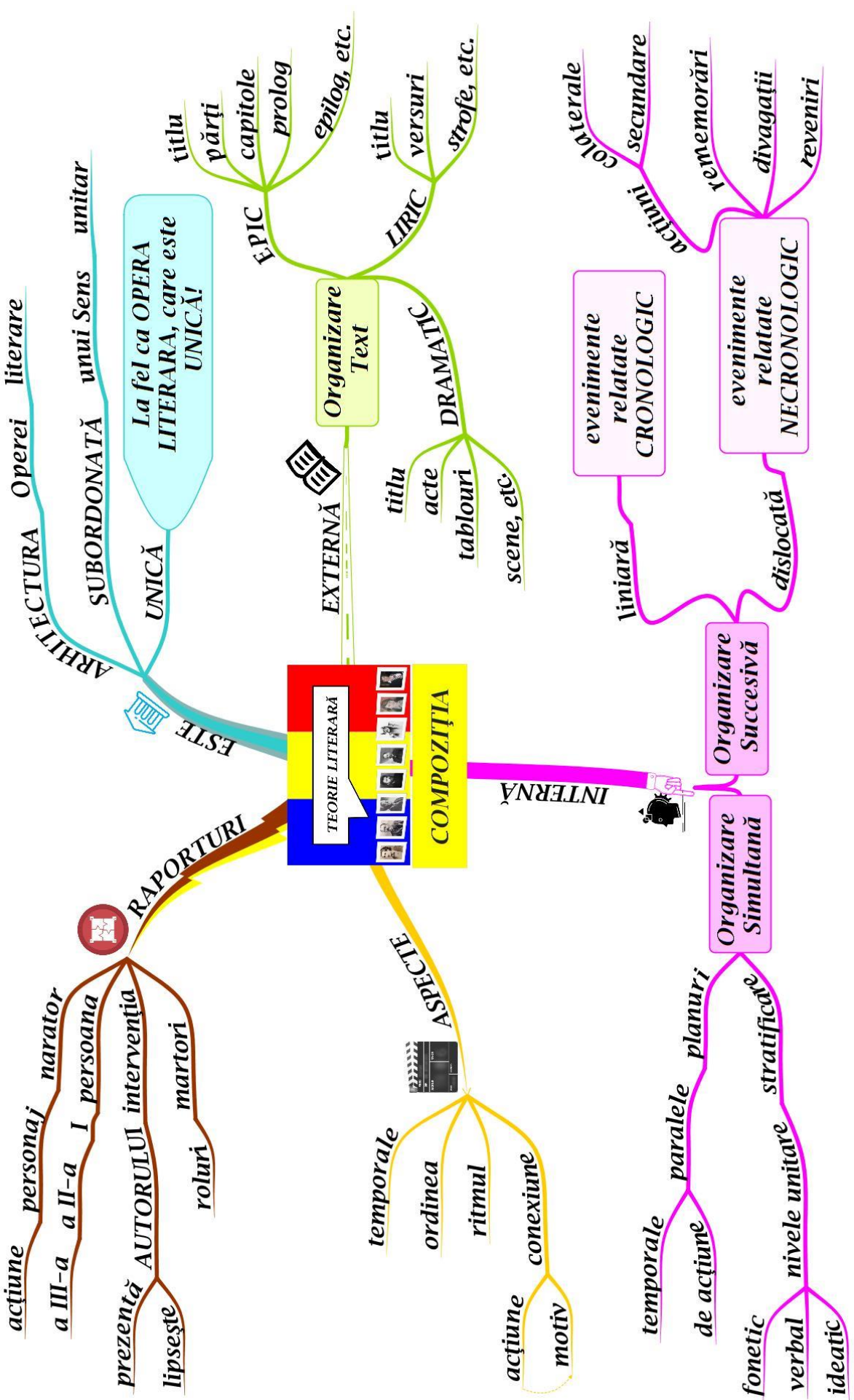
TEORIA LITERARĂ – SEMNE DE PUNCTUAȚIE

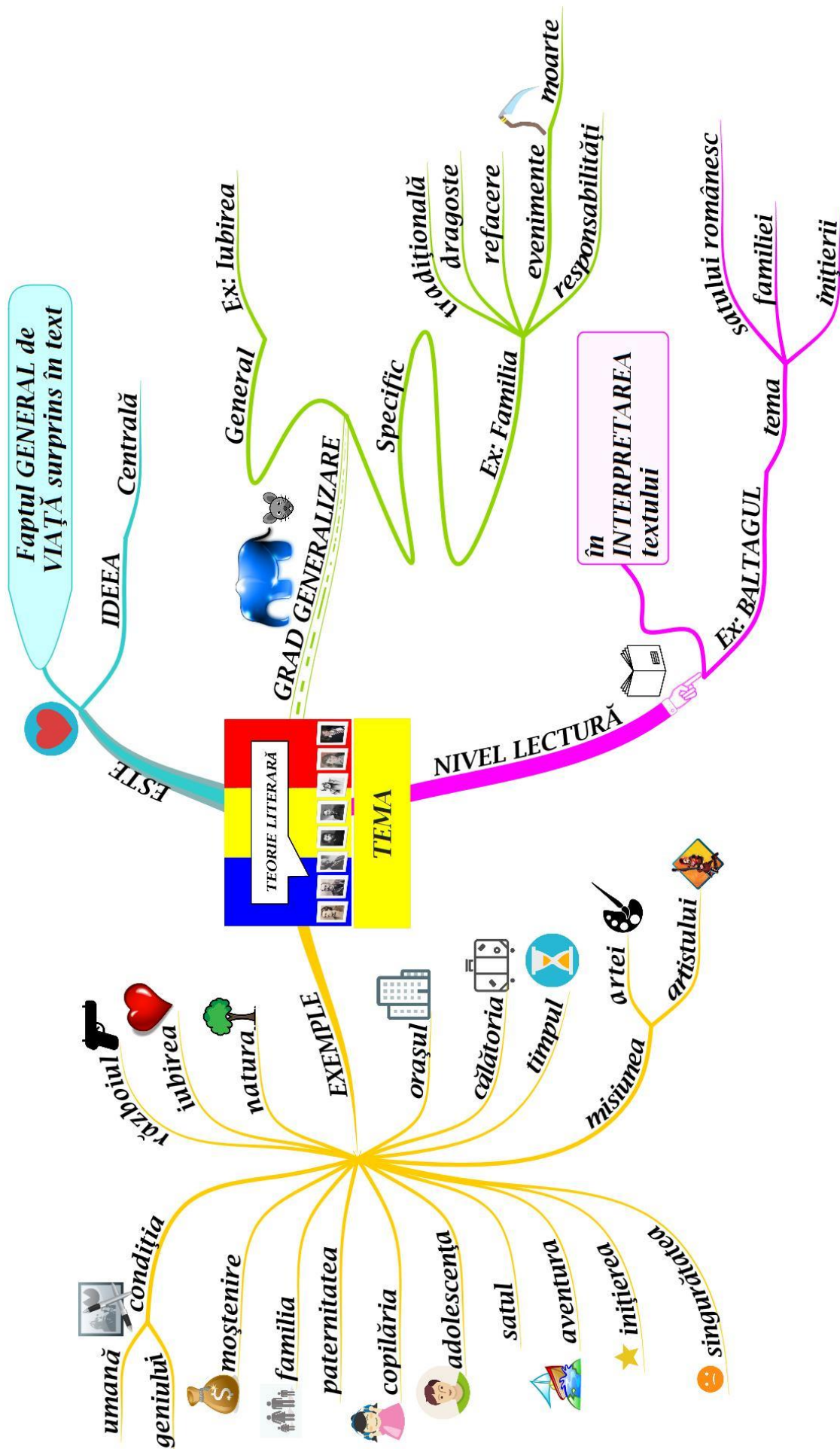

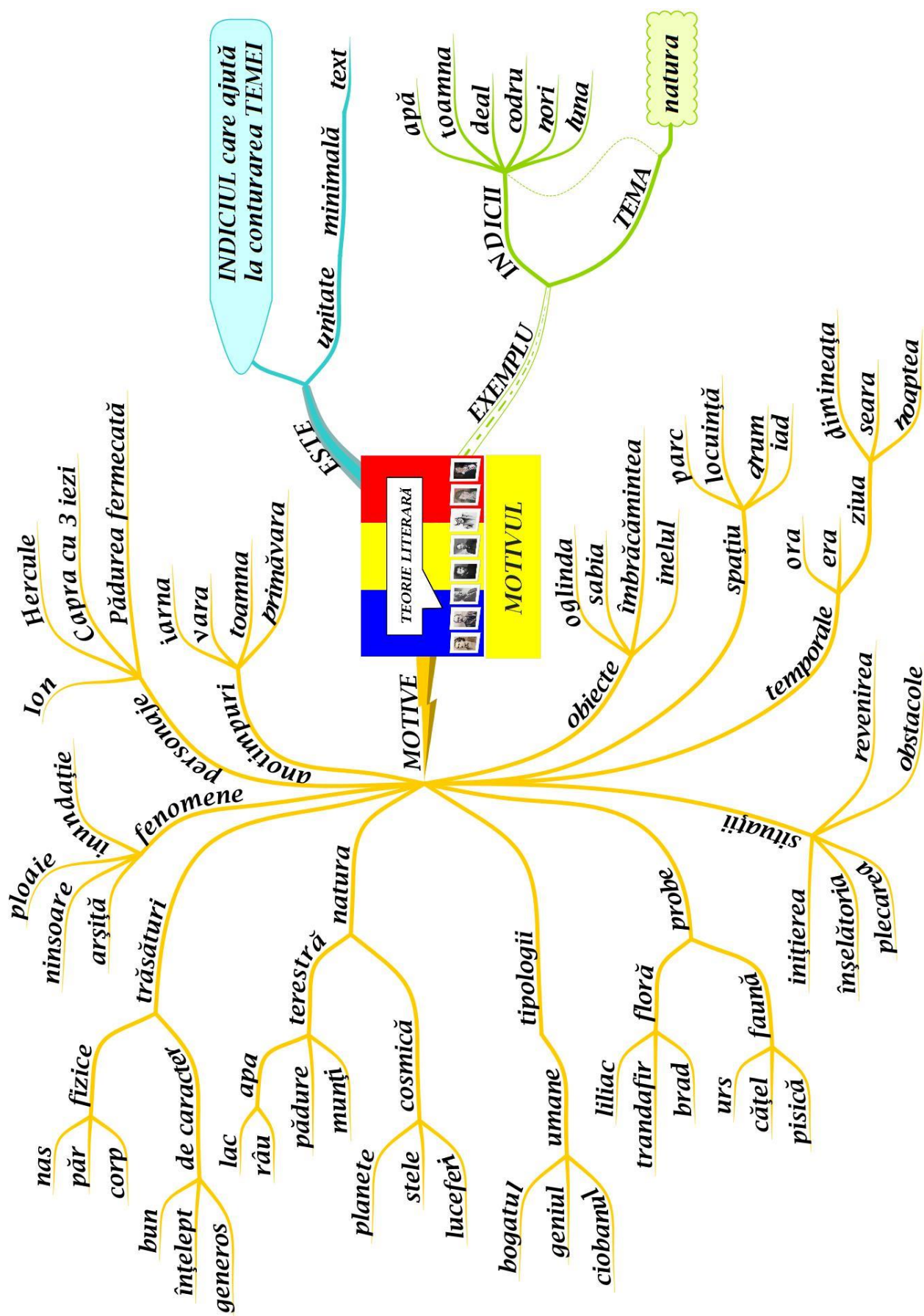

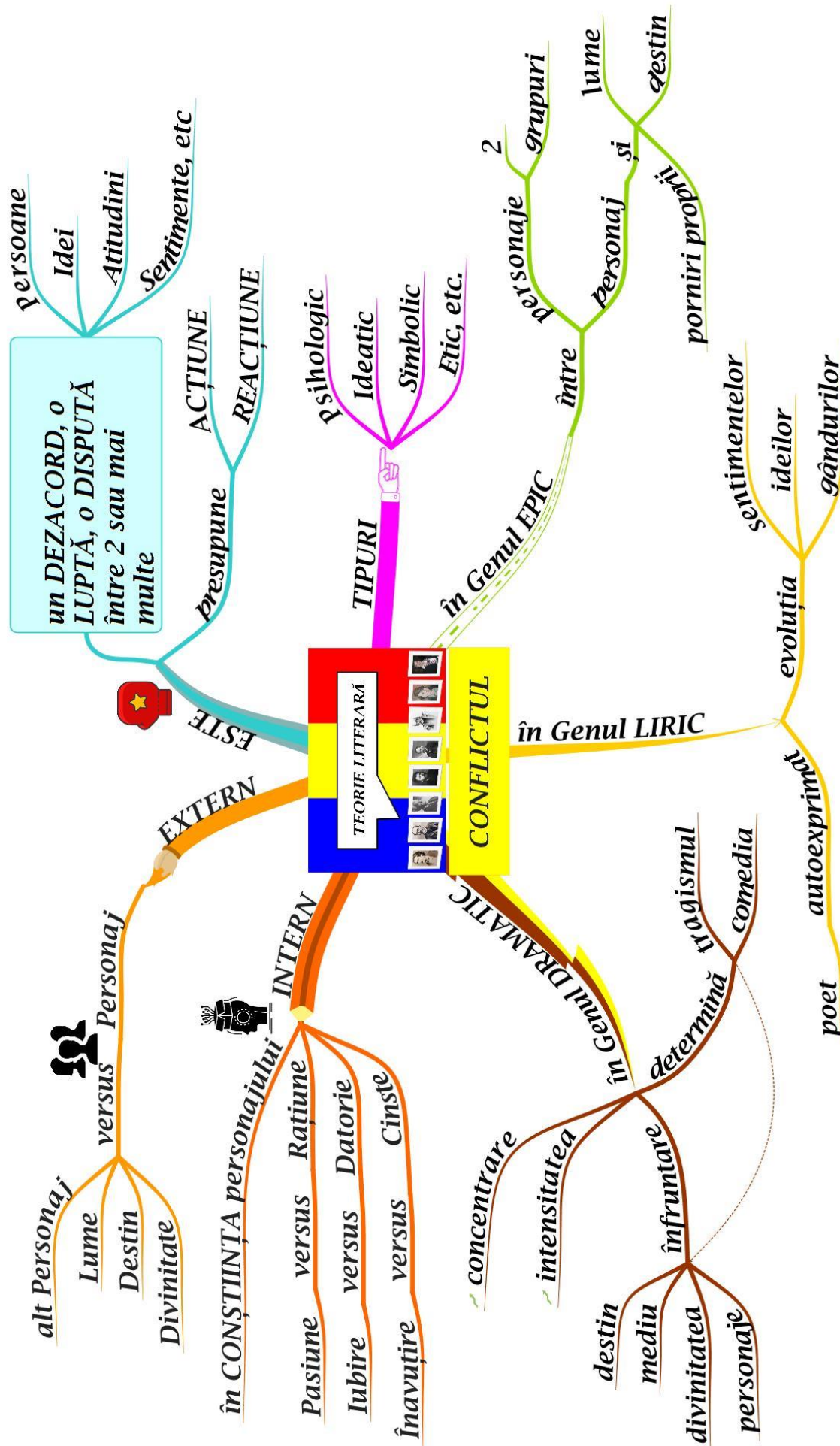

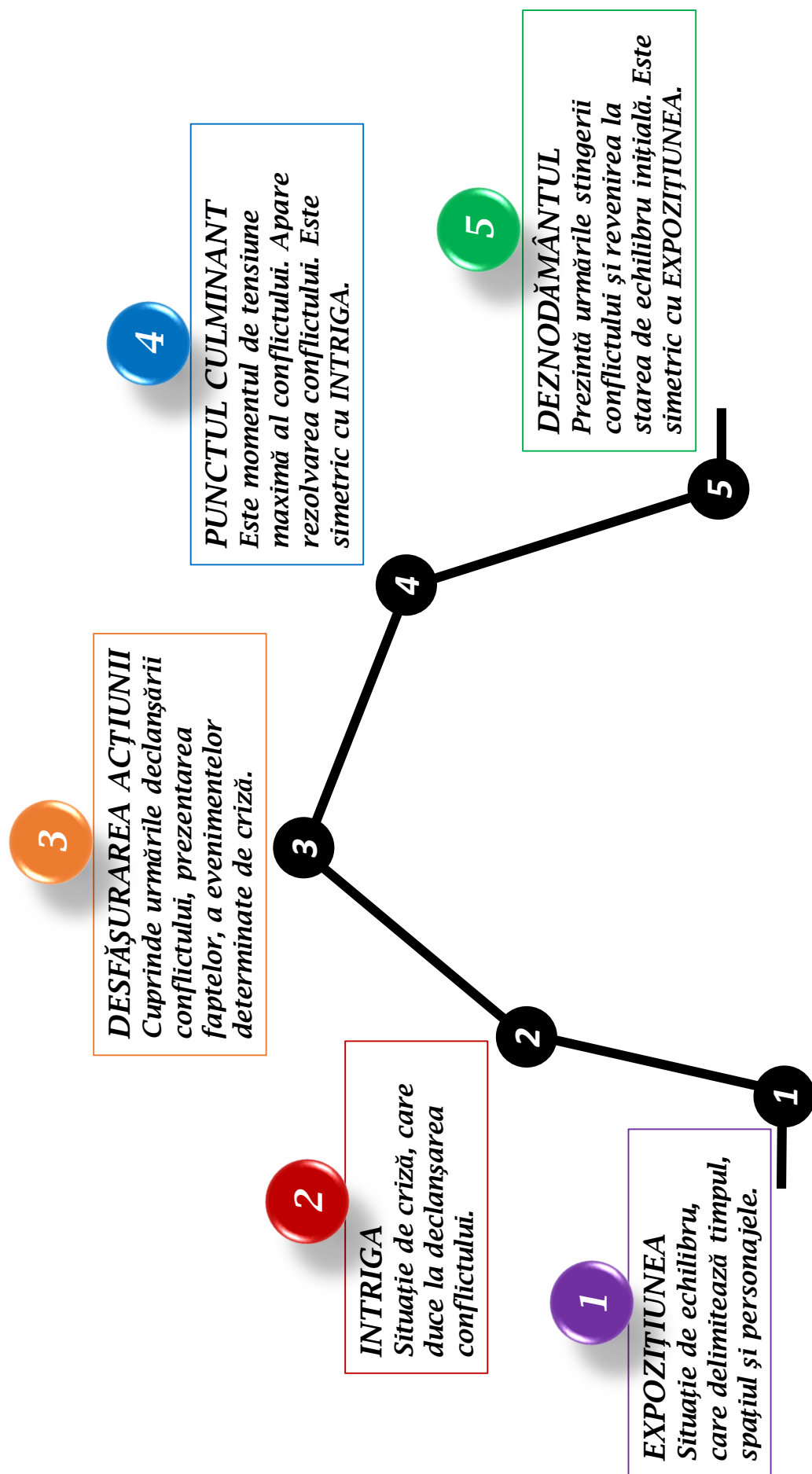

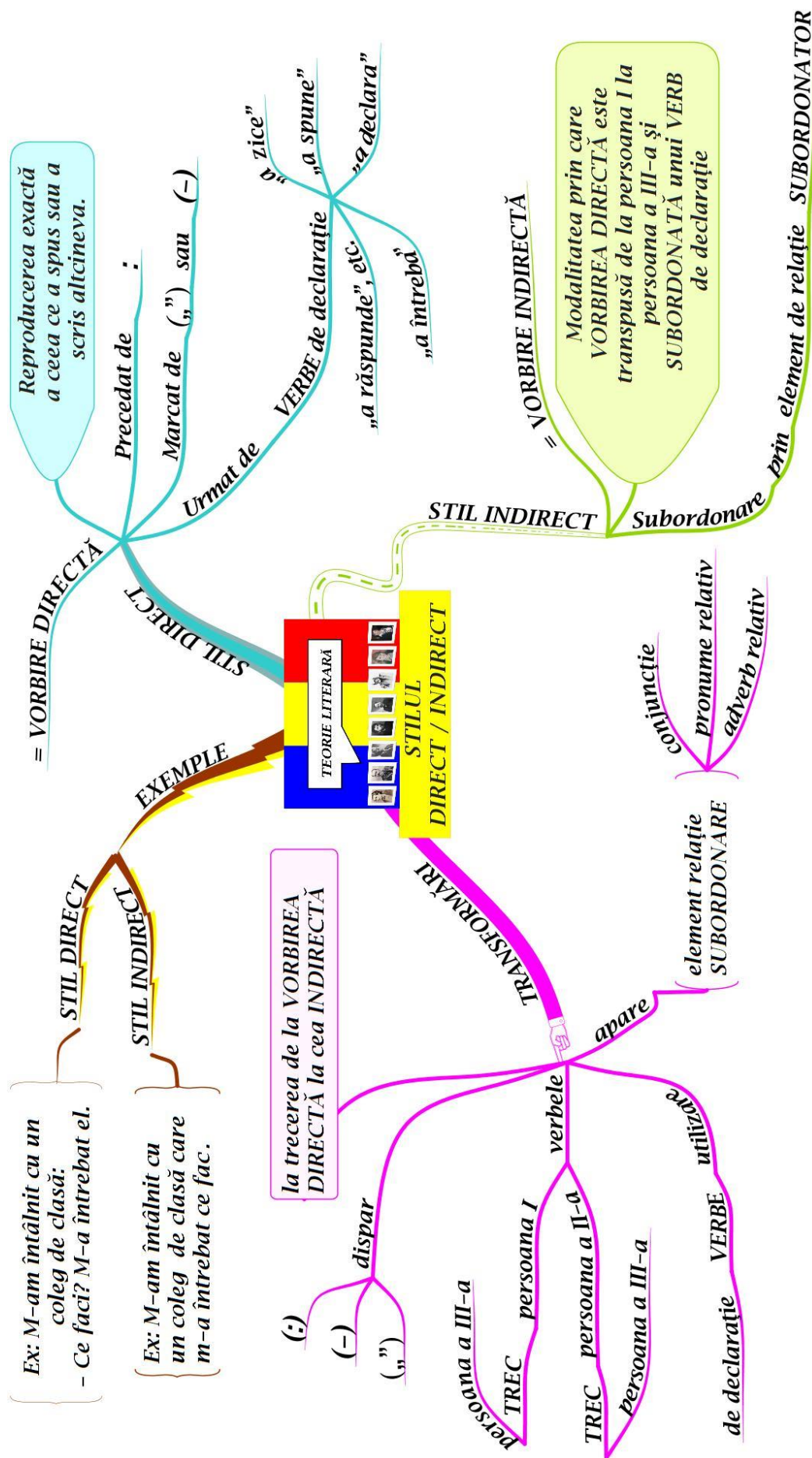

TEORIA LITERARĂ - MOTIVUL

**SUBIECTUL reprezintă succesiunea întâmplărilor pe parcursul cărora personajele sunt antrenate în unul sau mai multe conflicte.
Subiectul operei epice sau dramatice trece prin mai multe momente:**

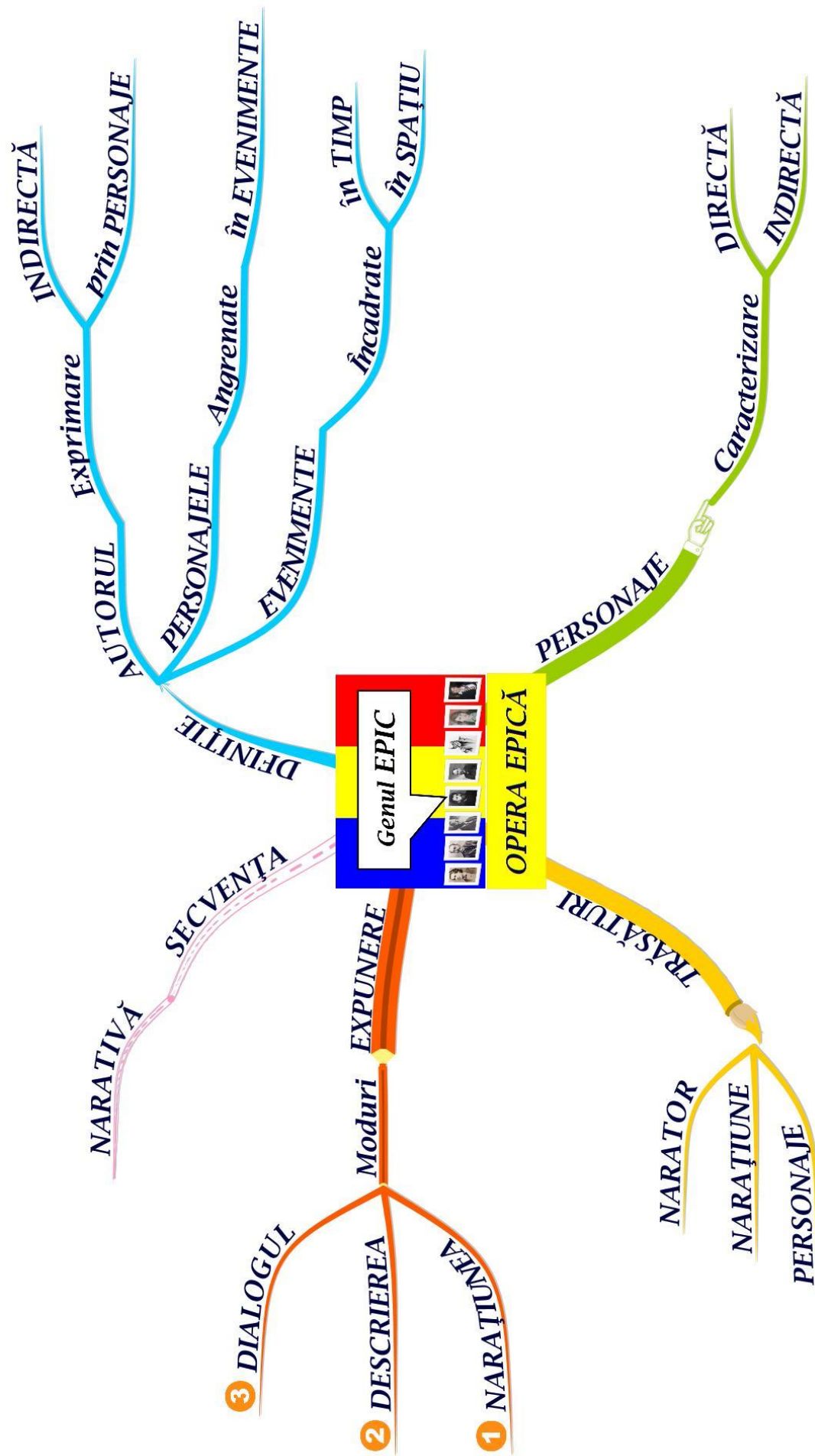

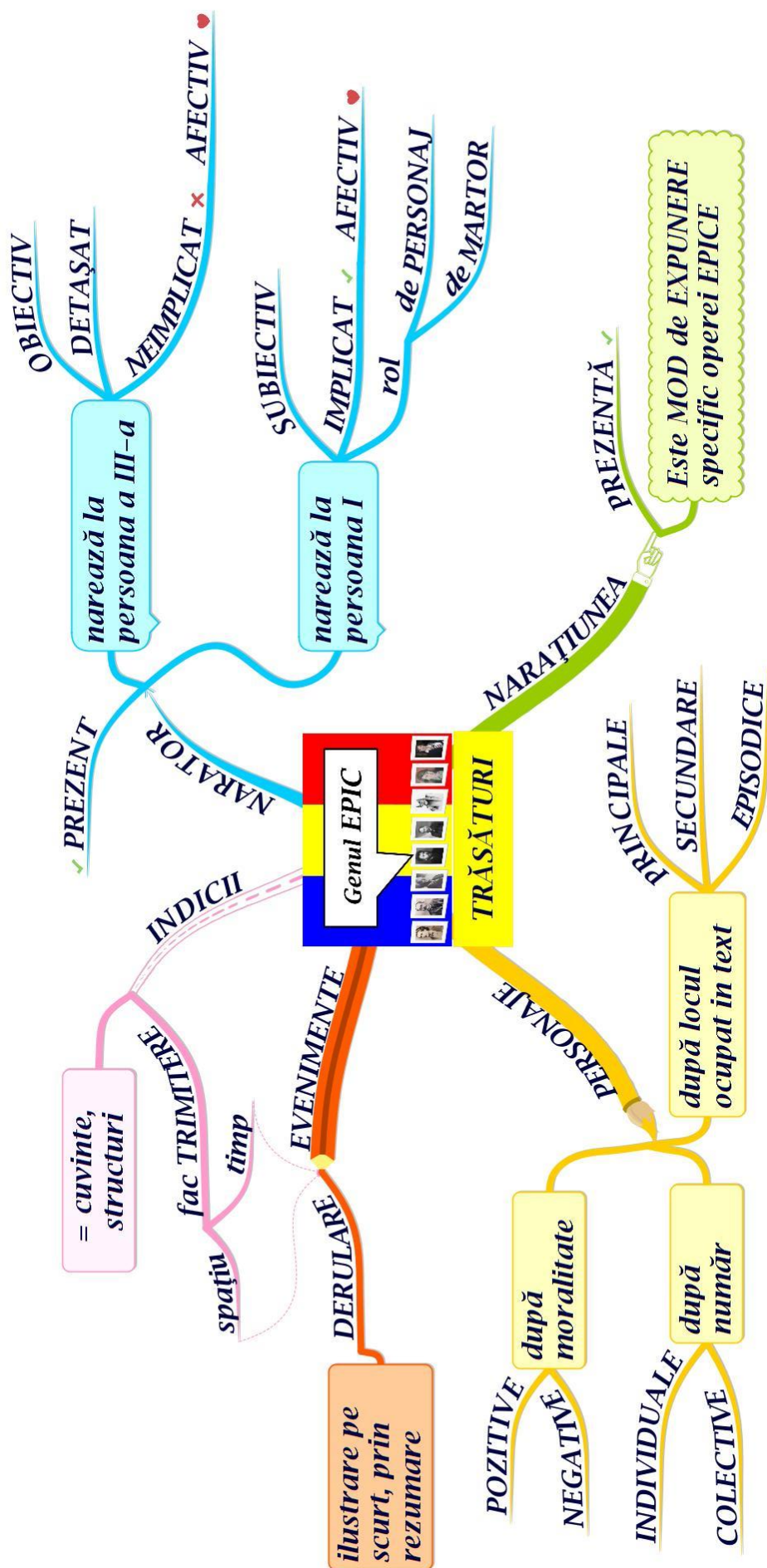

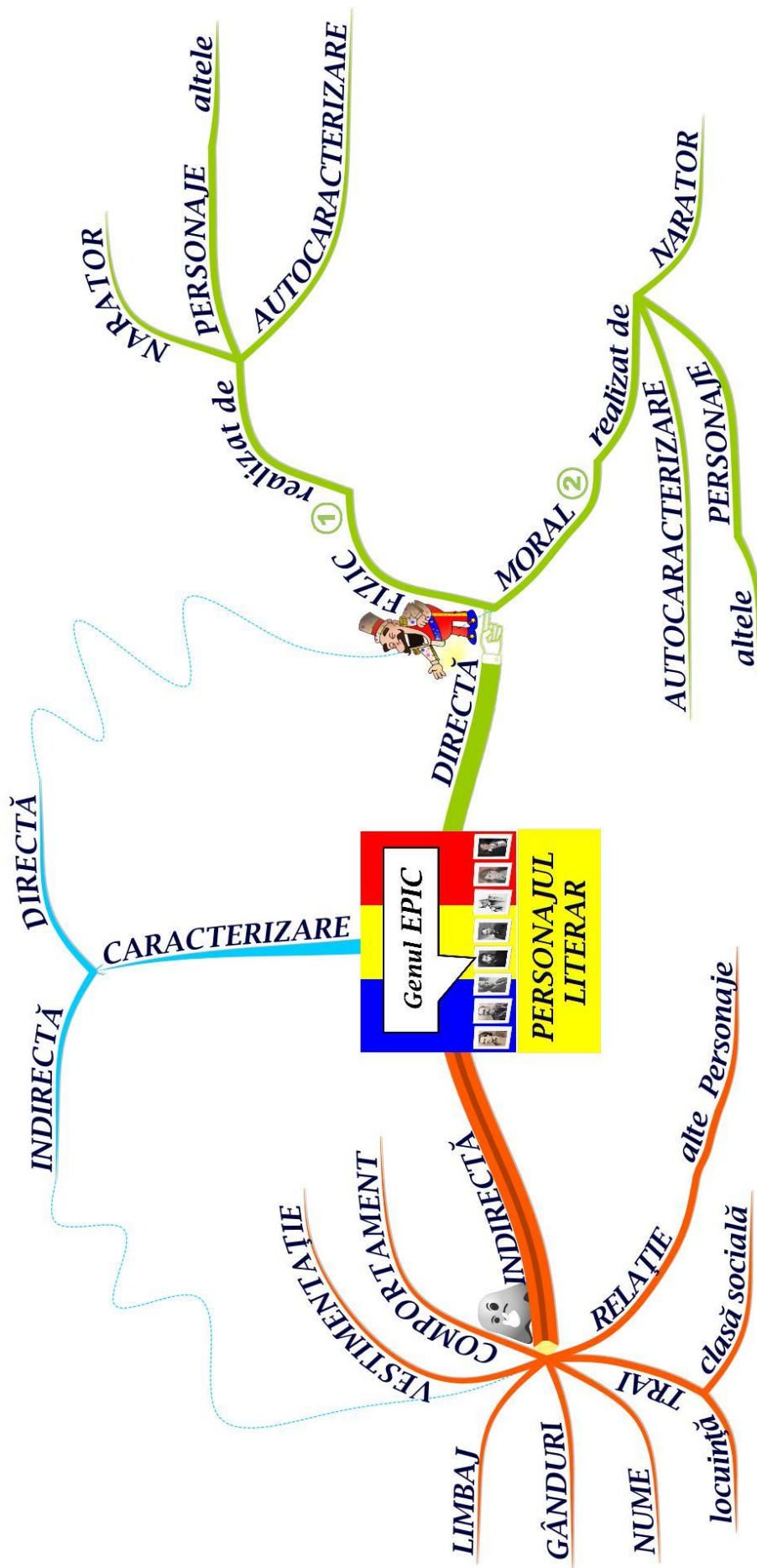
TEORIA LITERARĂ - STILUL DIRECT / INDIRECT

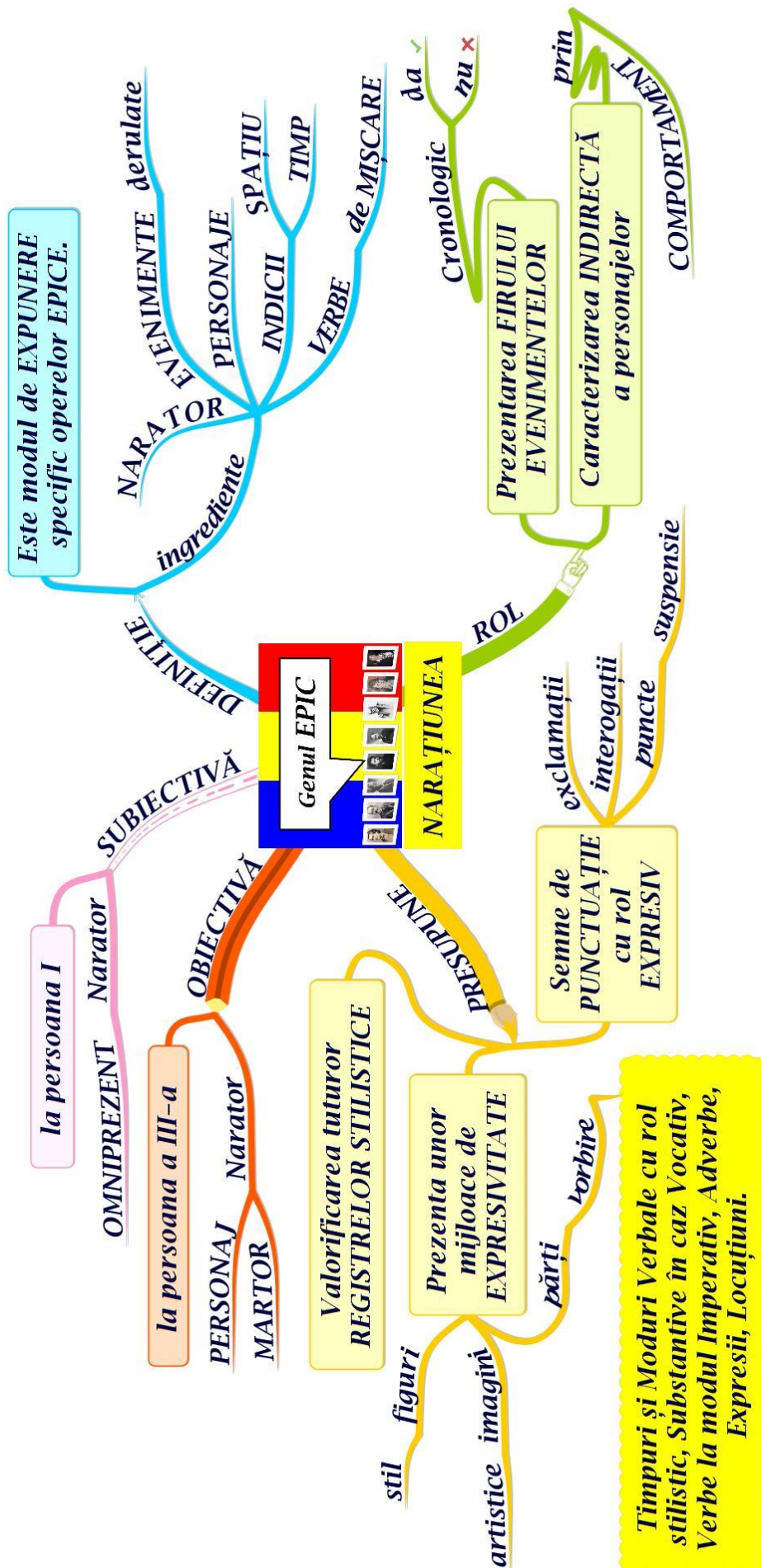
TEORIA LITERARĂ - TEXT LITERAR / NELITERAR

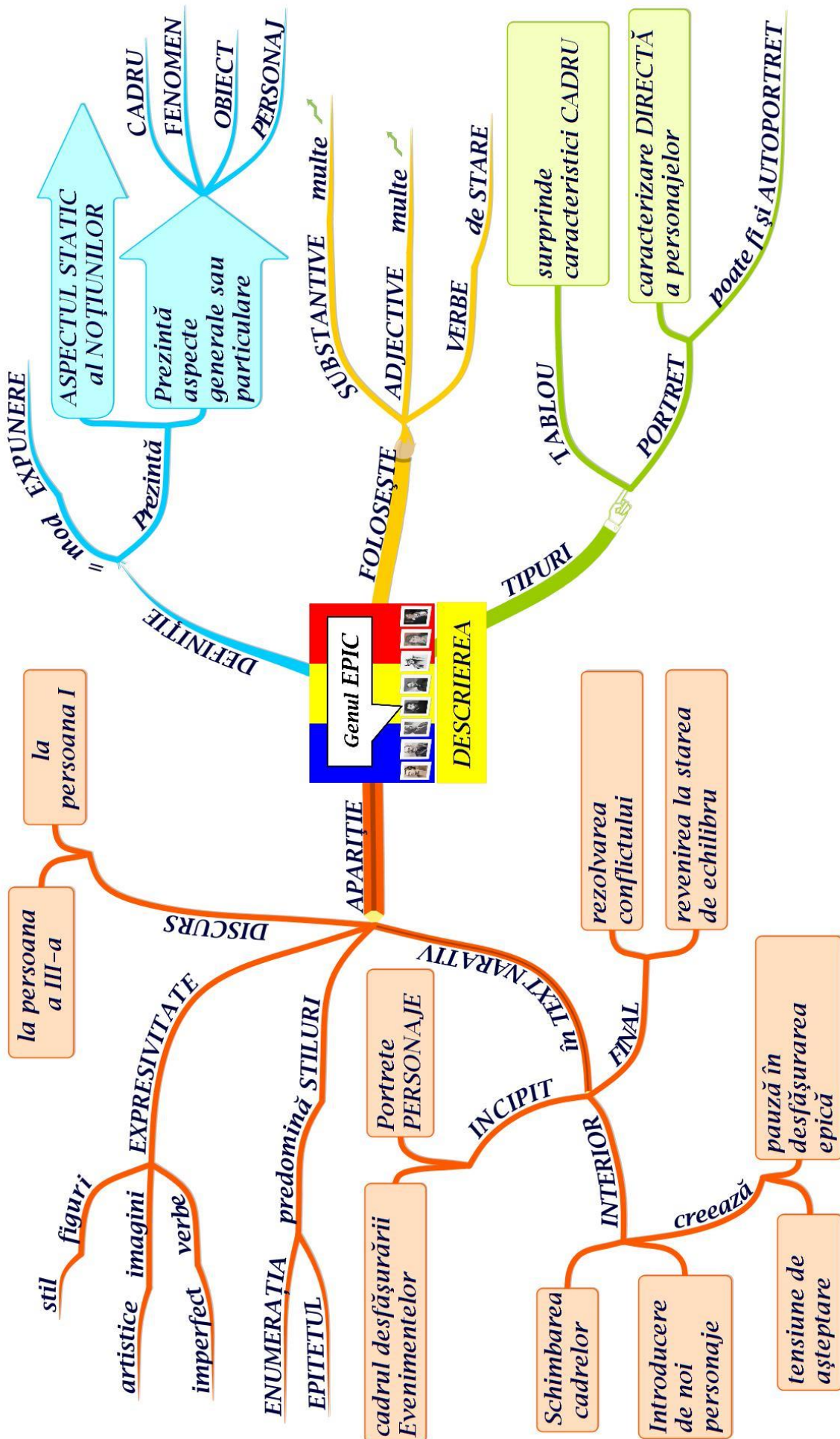
TEXT LITERAR	Trăsături	TEXT NELITERAR
<u>FICTIONAL</u> Prezintă o lume imaginară, creată de autor.	Caracter	<u>NONFICTIONAL</u> Prezintă aspecte reale, observate de autor și transformate în informație
<u>ESTETIC</u> Produce emoție și stimulează fantezia cititorului.	Scop	<u>INFORMATIV și/sau PERSUASIV</u> Transmite informații și încearcă să determine cititorul să acționeze sau să creadă ceva.
<u>NICI ADEVĂRAT, NICI FALS</u> Logica ficțiunii nu poate clasifica textul nici ca adevăr, nici ca fals.	Adevăr	<u>BAZAT PE ASPECTE ADEVĂRATE</u> Textul aparține realului cotidian.
<u>FICTIVE</u> Imaginate de autor, personajele nu trăiesc în realitate.	Personaje	<u>PERSOANE REALE</u> Prezintă și se referă la persoane reale.
<u>PREZENTĂ</u> Prin utilizarea figurilor de stil și a imaginilor artistice.	Expresivitate	<u>LIPSEȘTE</u> În general lipsește, dar în unele texte, cum ar fi reclamele, sunt utilizate diferite sensuri ale cuvintelor, jocuri de cuvinte, etc.
<u>EXISTĂ și FORMA VORBIRII LIBERE</u> Pot fi folosite expresii populare, regionalisme, arhaisme, neologisme	Vocabular	<u>FORMA VORBIRII CORECTE</u> Este folosit aspectul corect, îngrijit al limbii.
<u>VALORI GENERAL UMANE</u> Vehiculează valori prin diverse teme și motive (natura, iubirea, copilăria, etc.).	Promovează	<u>OBIECTIVITATE și CLARITATE</u> E caracterizat prin obiectivitate și claritate. Poate face apel la formule, clișee de limbaj, acte.
<u>MARE</u> Varietate mare de specii în genul epic, liric sau dramatic.	Varietate forme	<u>MARE</u> Varietate mare de forme: texte de lege, articole, știri, anunțuri, reclame, rețete, etc.
<u>TRANZITIVĂ și REFLEXIVĂ</u> Autorul transmite informații și propriile sale convingeri, impresii.	Funcția limbajului	<u>TRANZITIVĂ</u> Autorul transmite informații.
<u>FIGURAT</u> Utilizare frecventă a sensului figurat al cuvintelor.	Sensul cuvintelor	<u>PROPRIU</u> Utilizare frecventă a sensului propriu al cuvintelor.

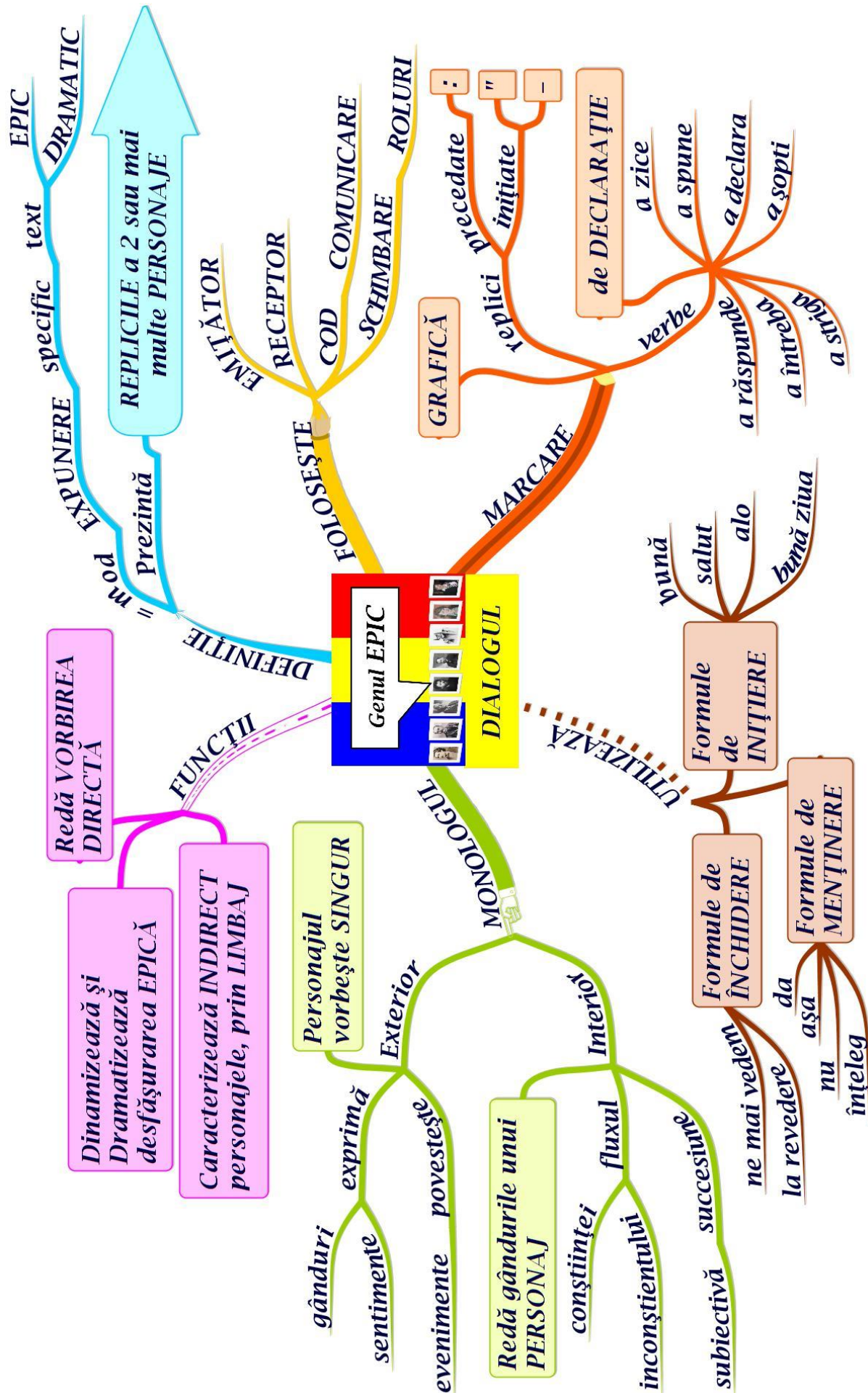

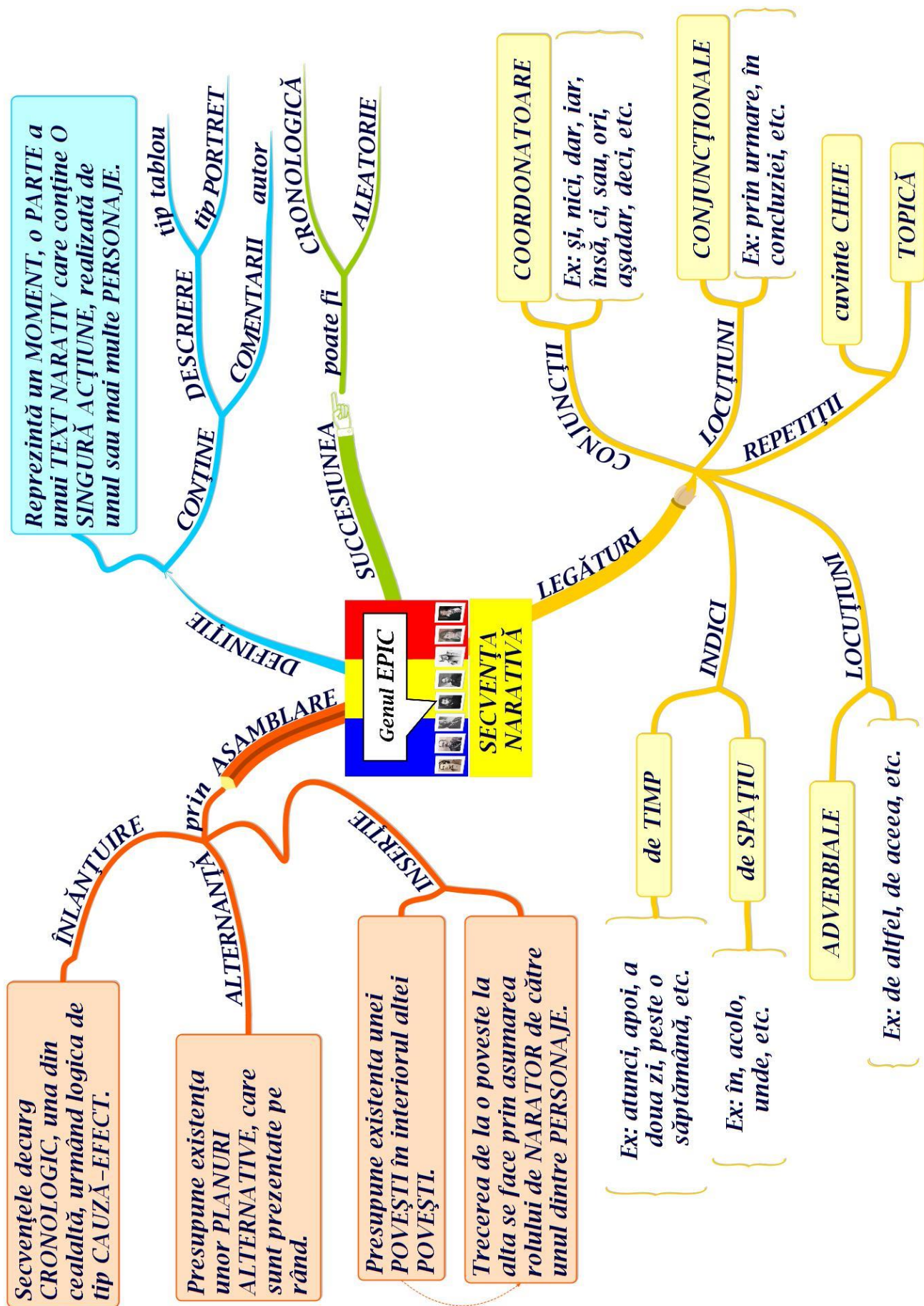

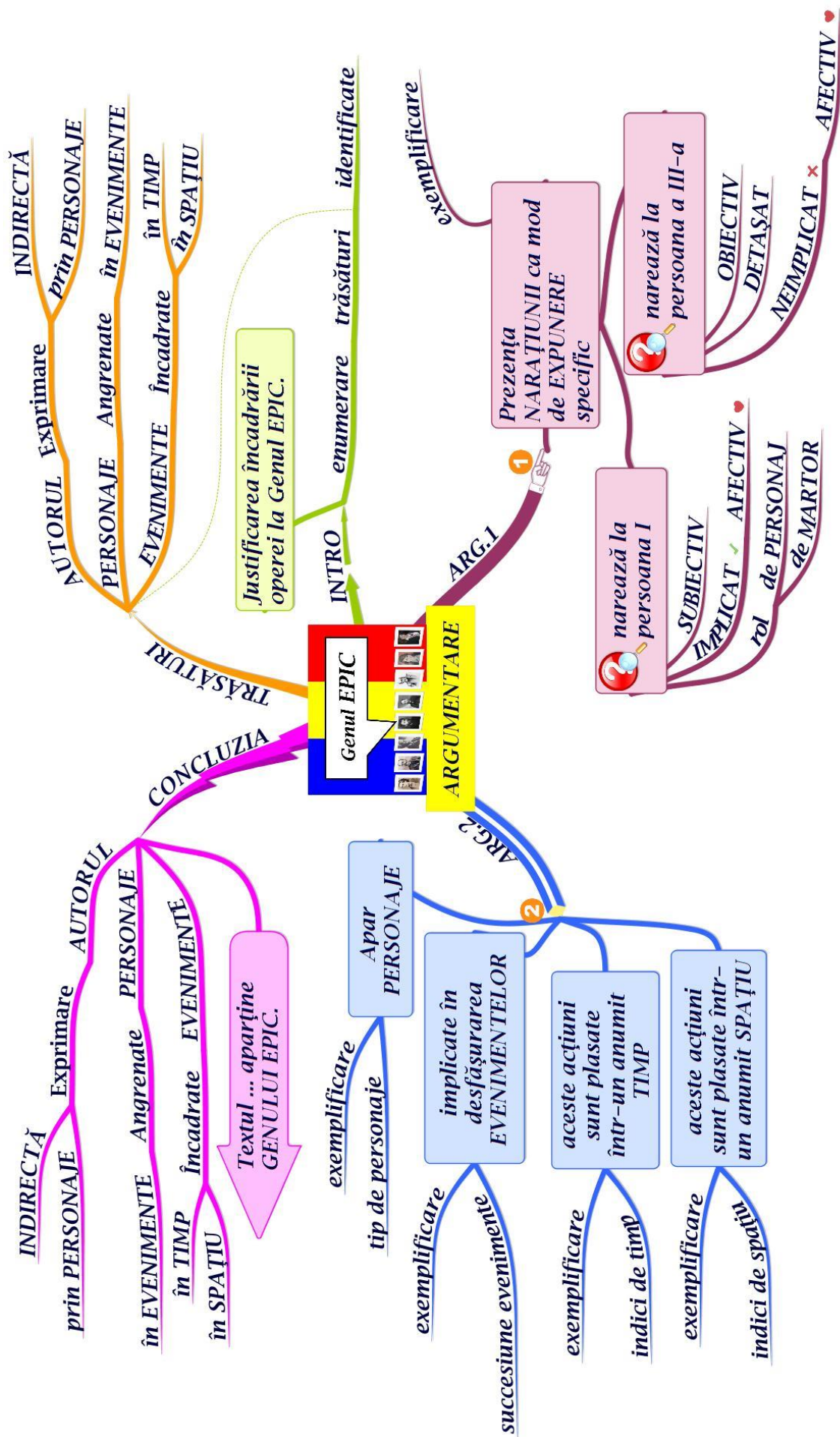

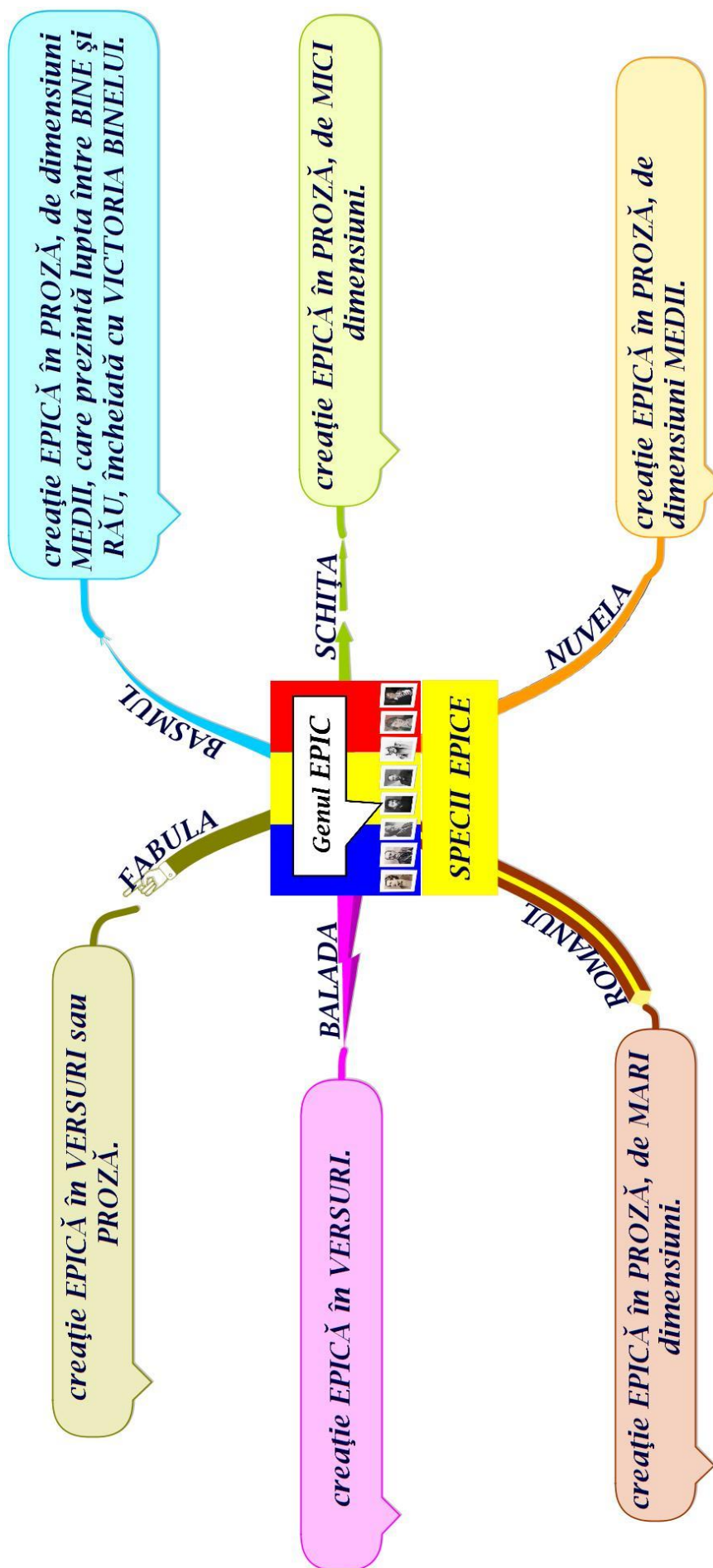
GENUL EPIC - DIALOGUL

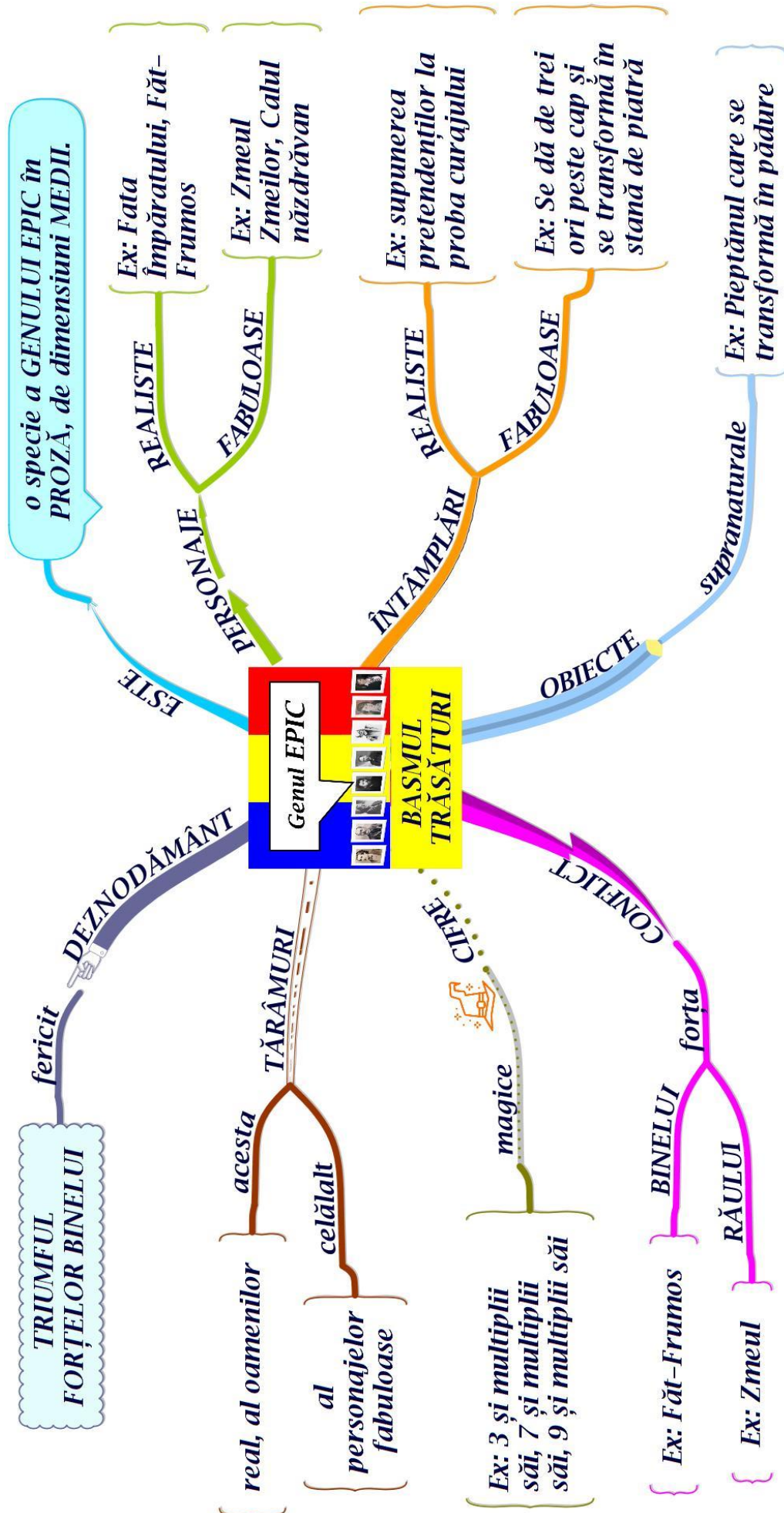

GENUL EPIC – SECVENȚA NARATIVĂ

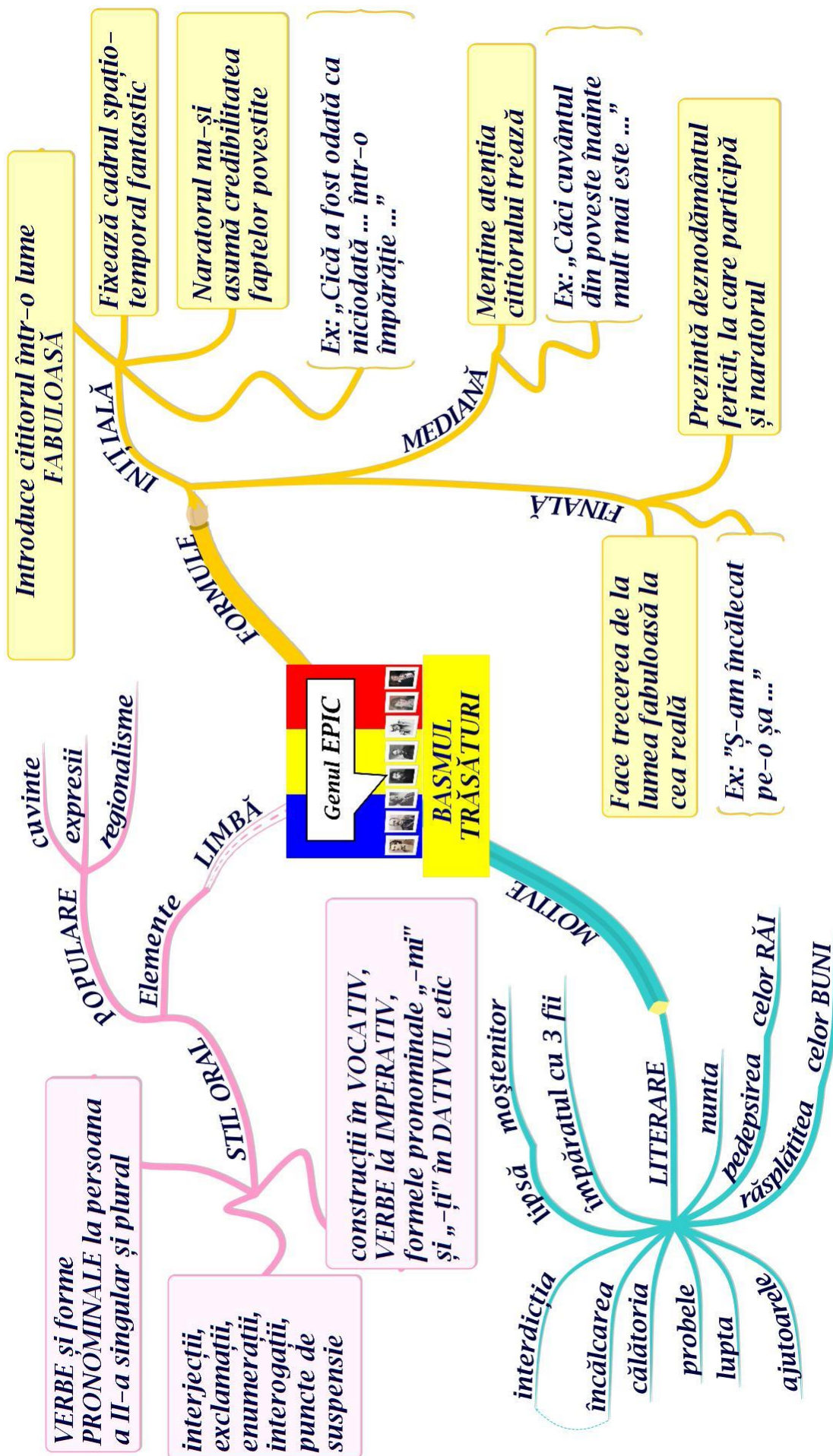

GENUL EPIC (ARGUMENTARE)

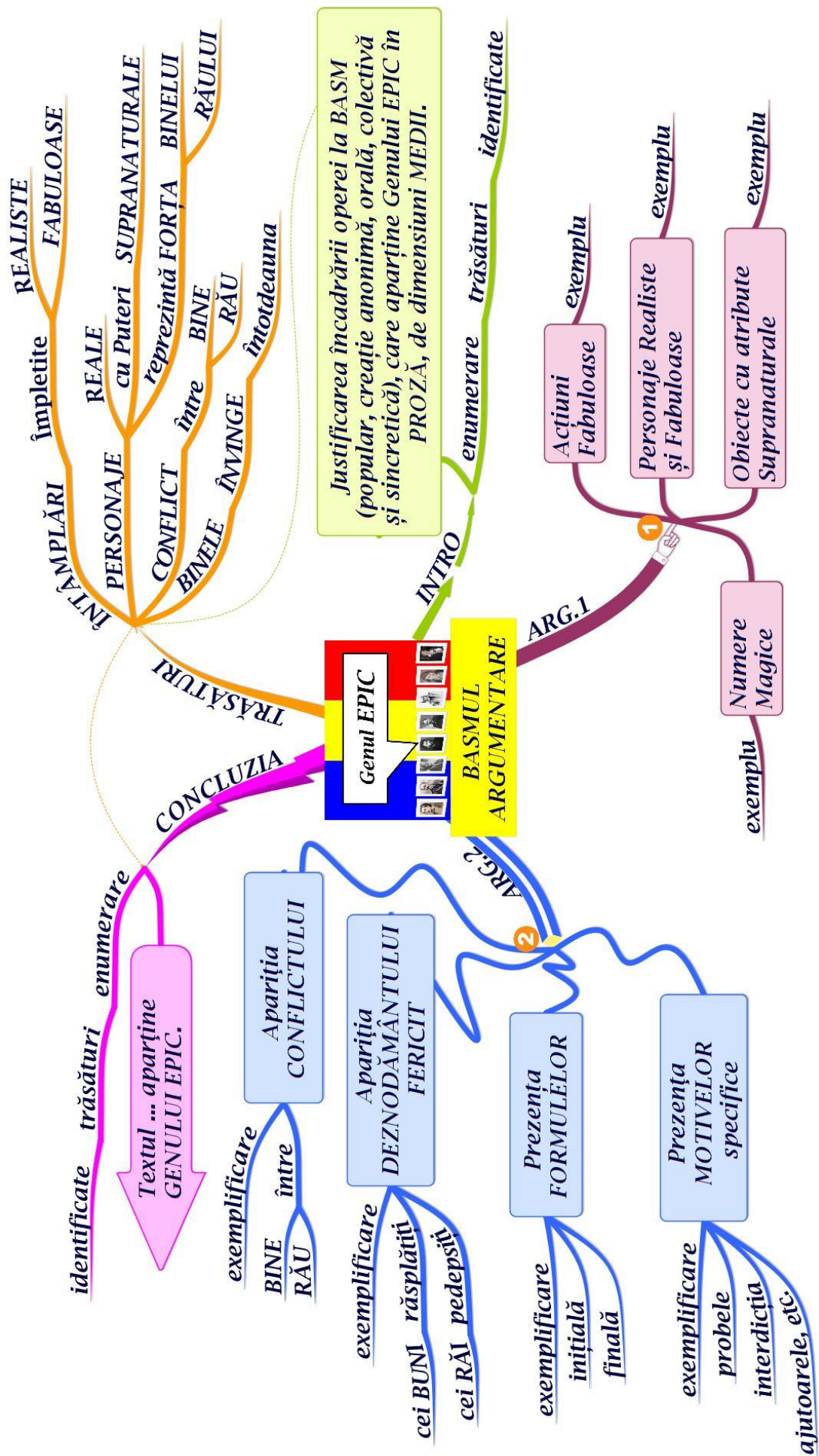

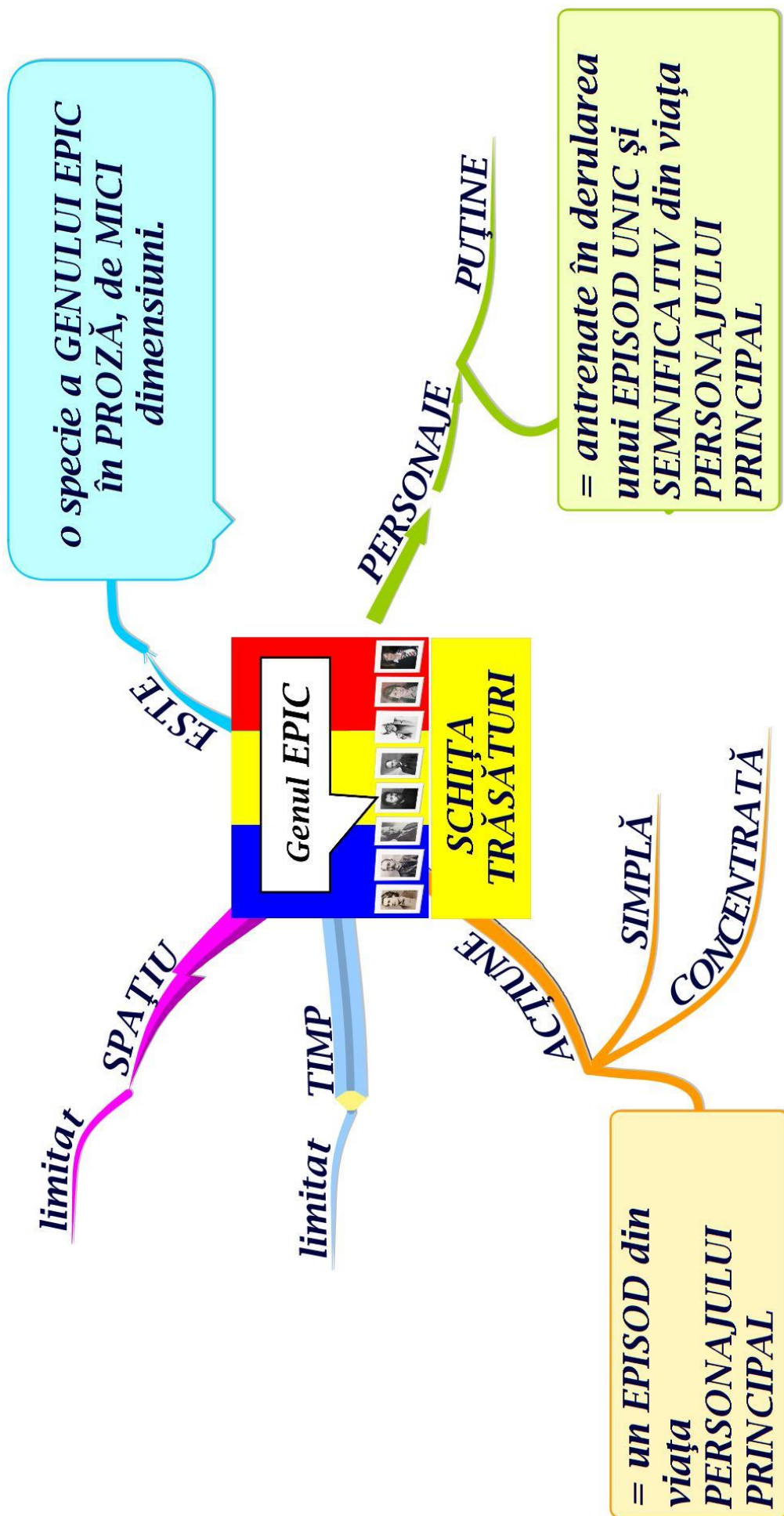
GENUL EPIC – SPECII EPICE: BASMUL (1)

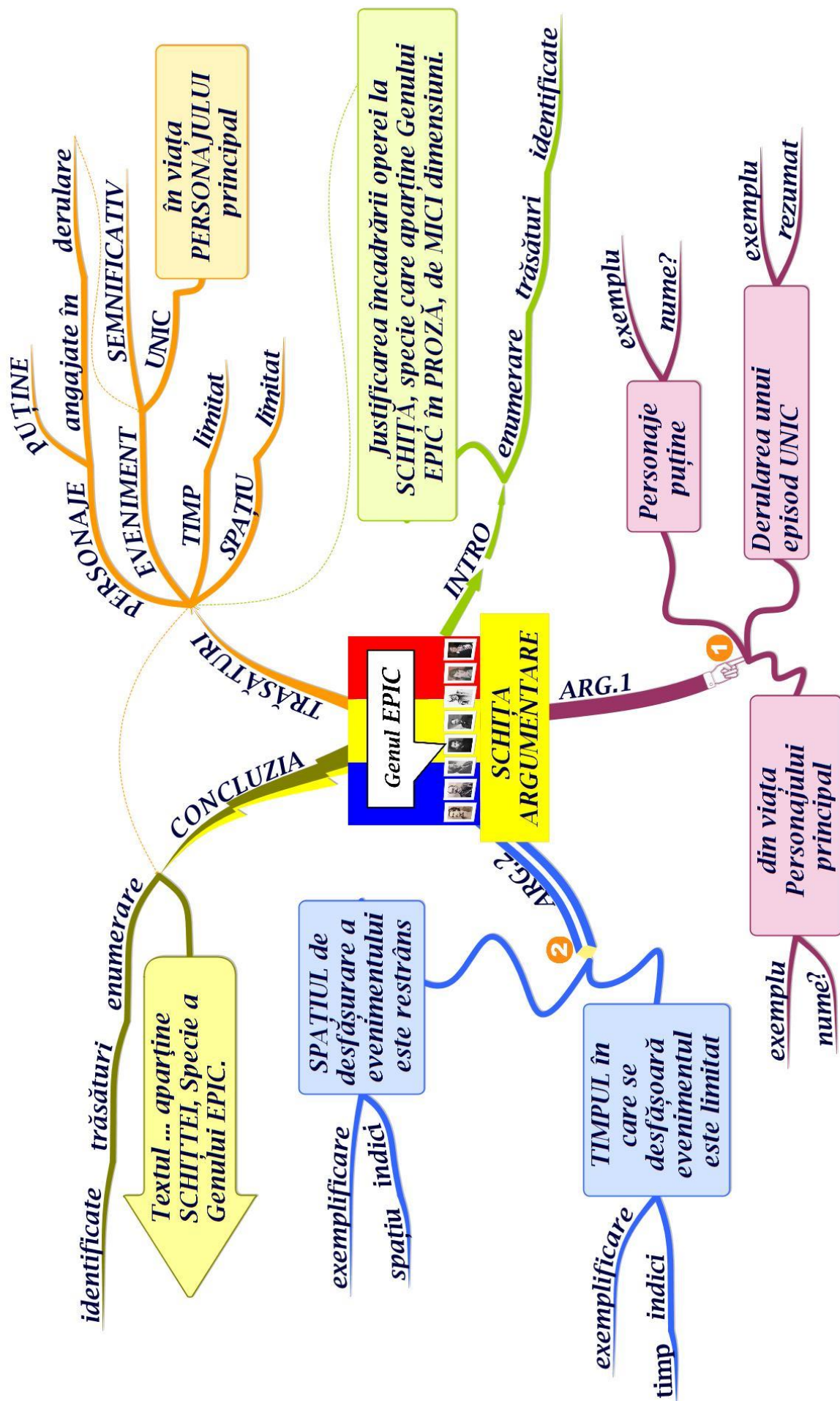

GENUL EPIC – SPECII EPICE: BASMUL (2)

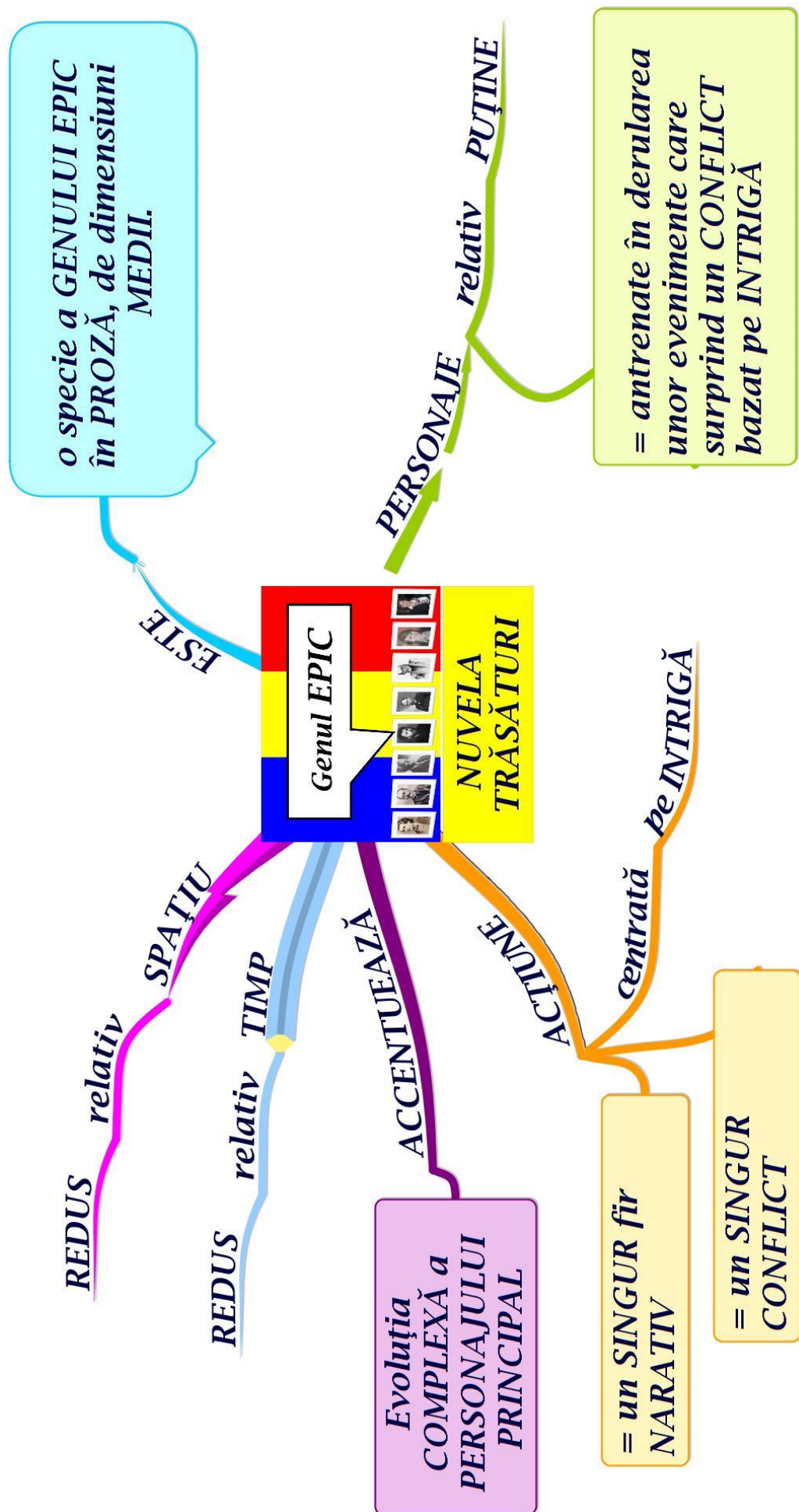

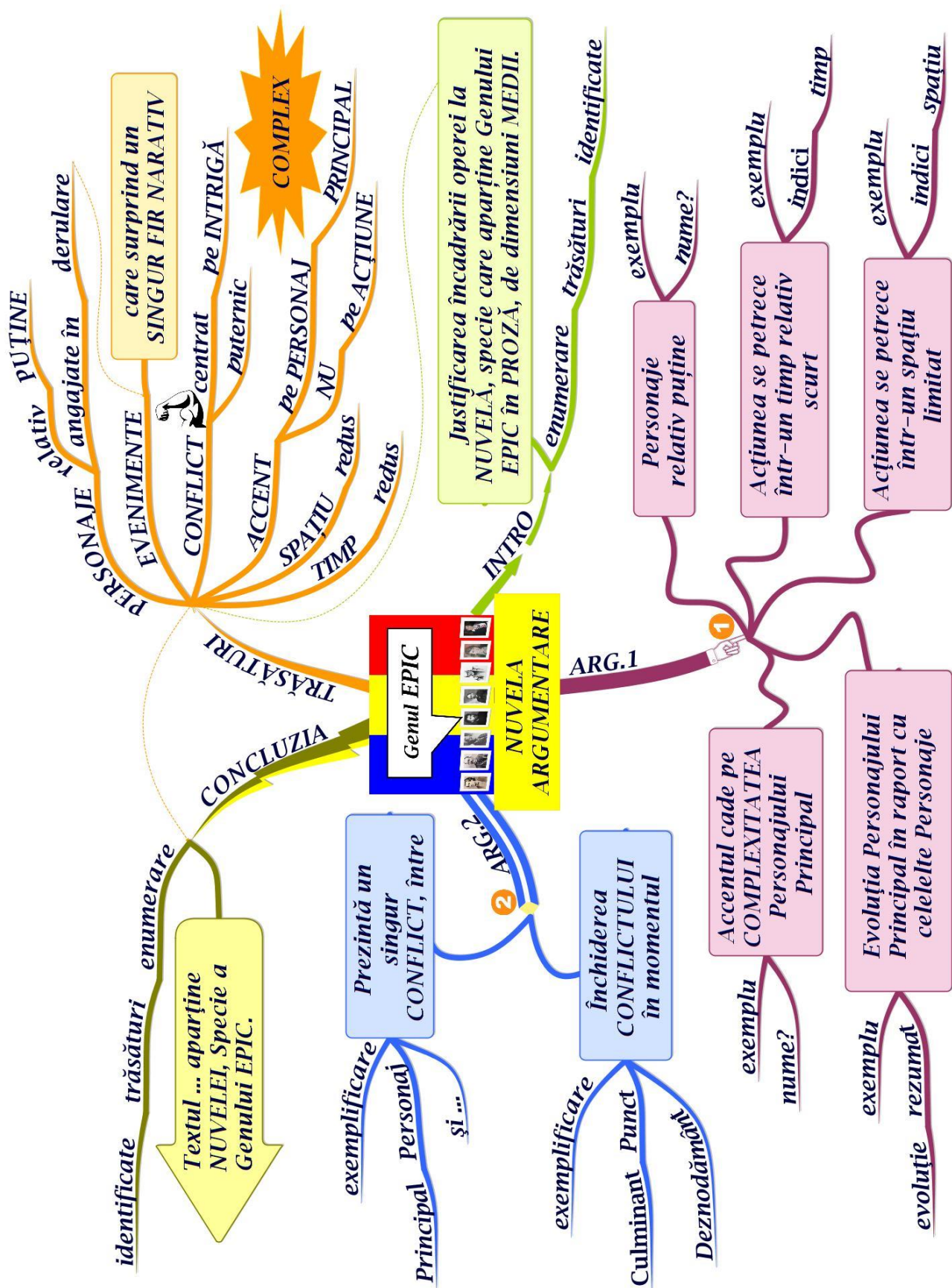
GENUL EPIC – SPECII EPICE: BASMUL (ARGUMENTARE)

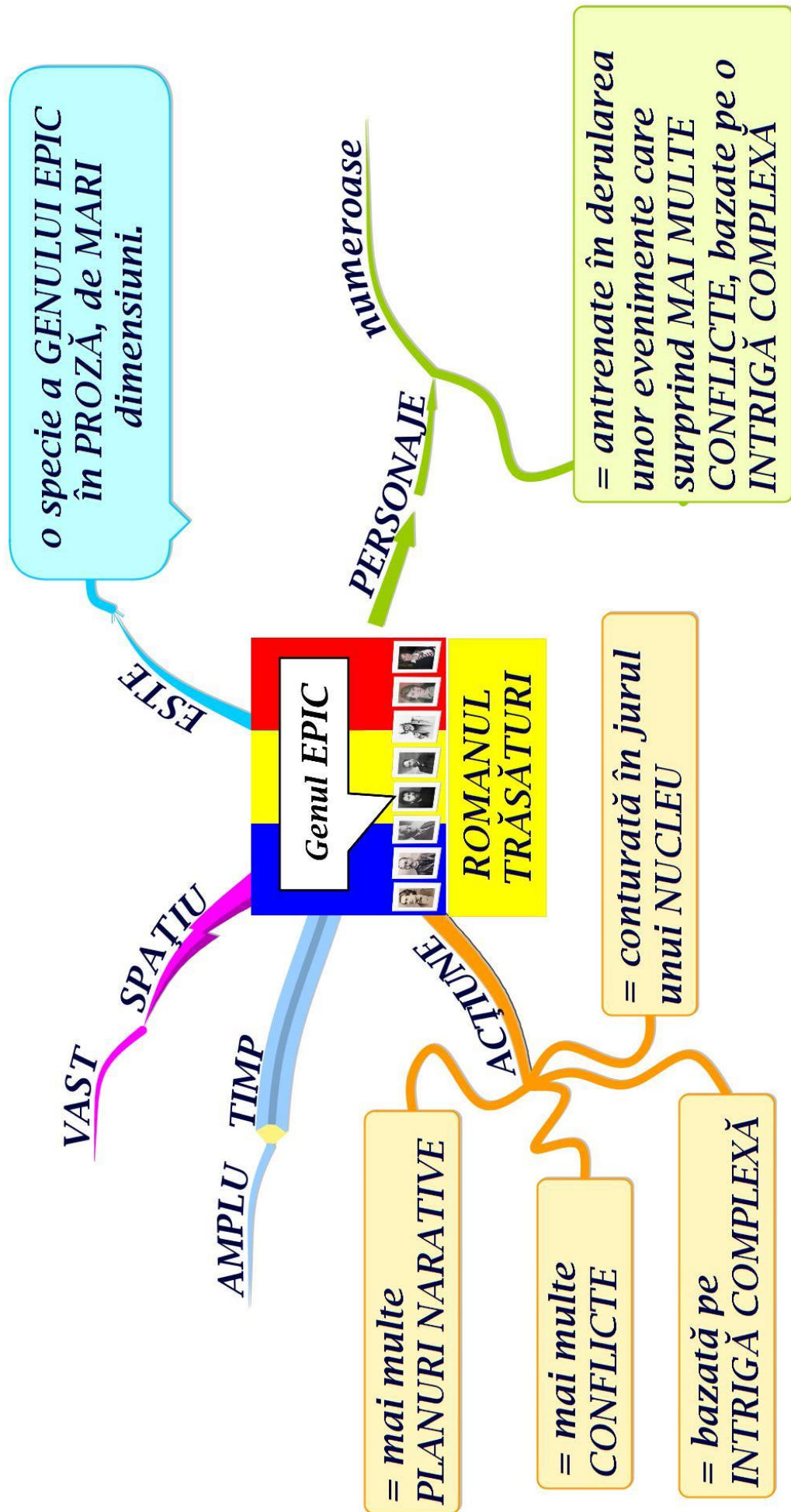

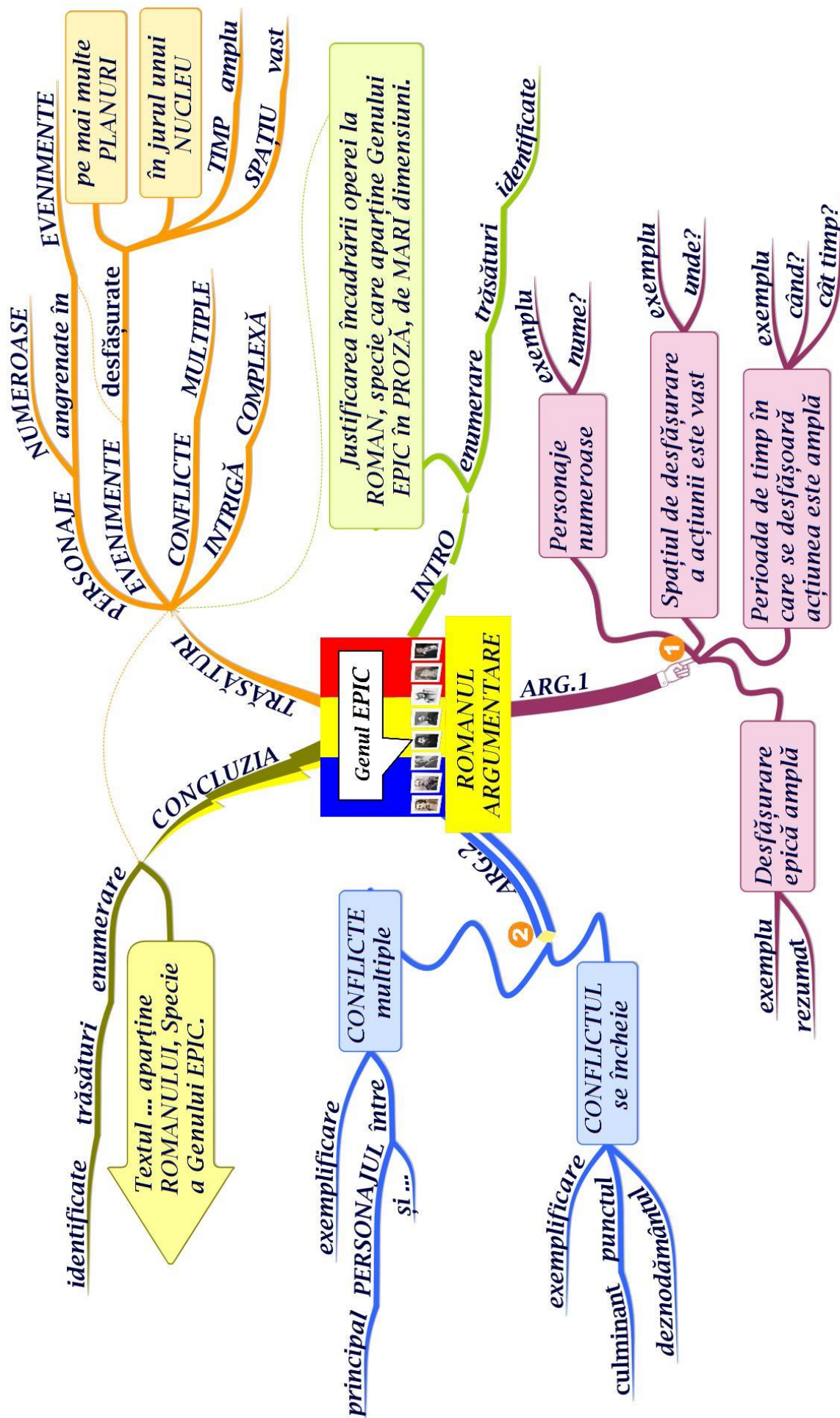
GENUL EPIC - SPECII EPICE: SCHIȚĂ (ARGUMENTARE)

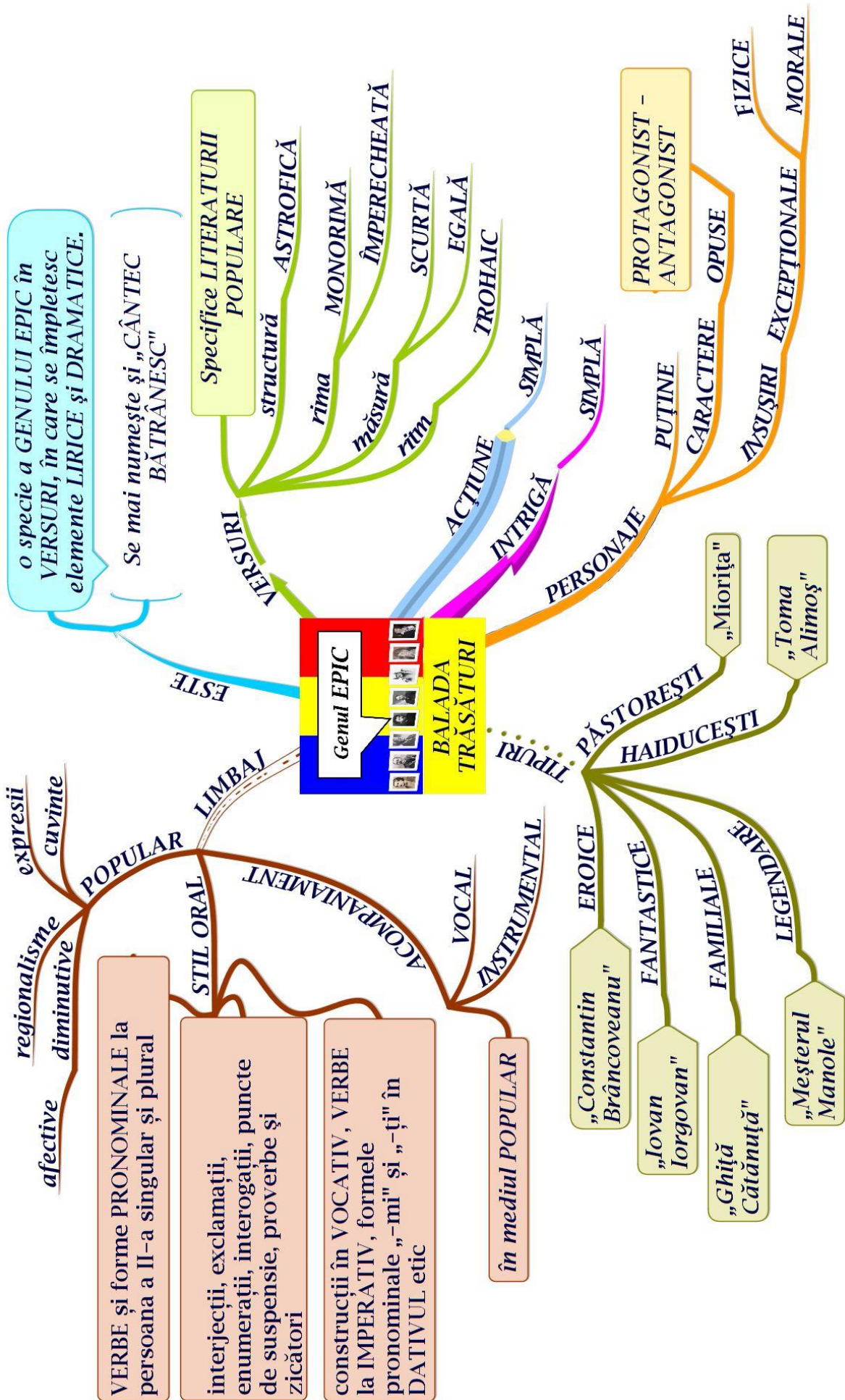

GENUL EPIC - SPECII EPICE: NUVELA (ARGUMENTARE)

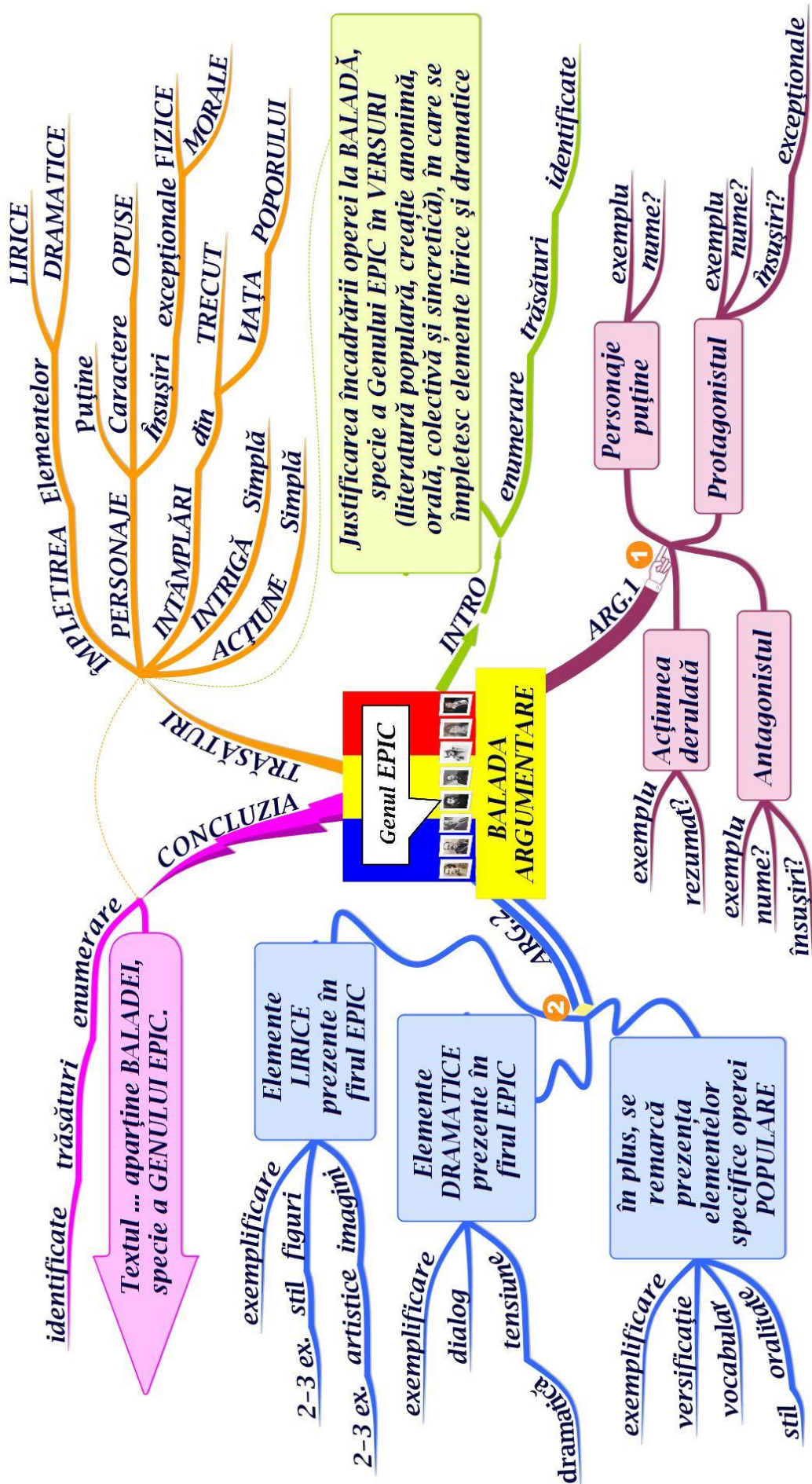

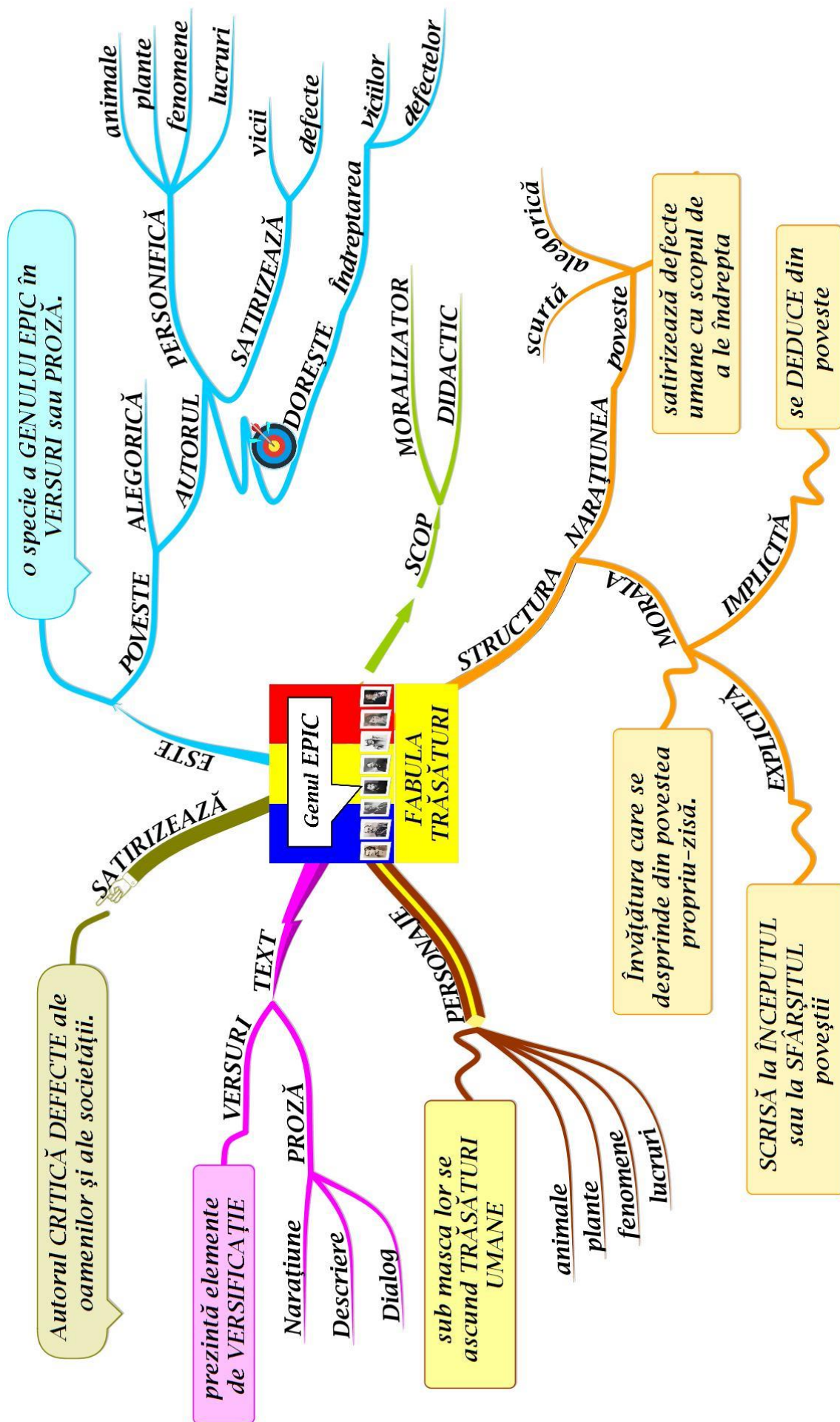
GENUL EPIC - SPECII EPICE: ROMANUL (ARGUMENTARE)

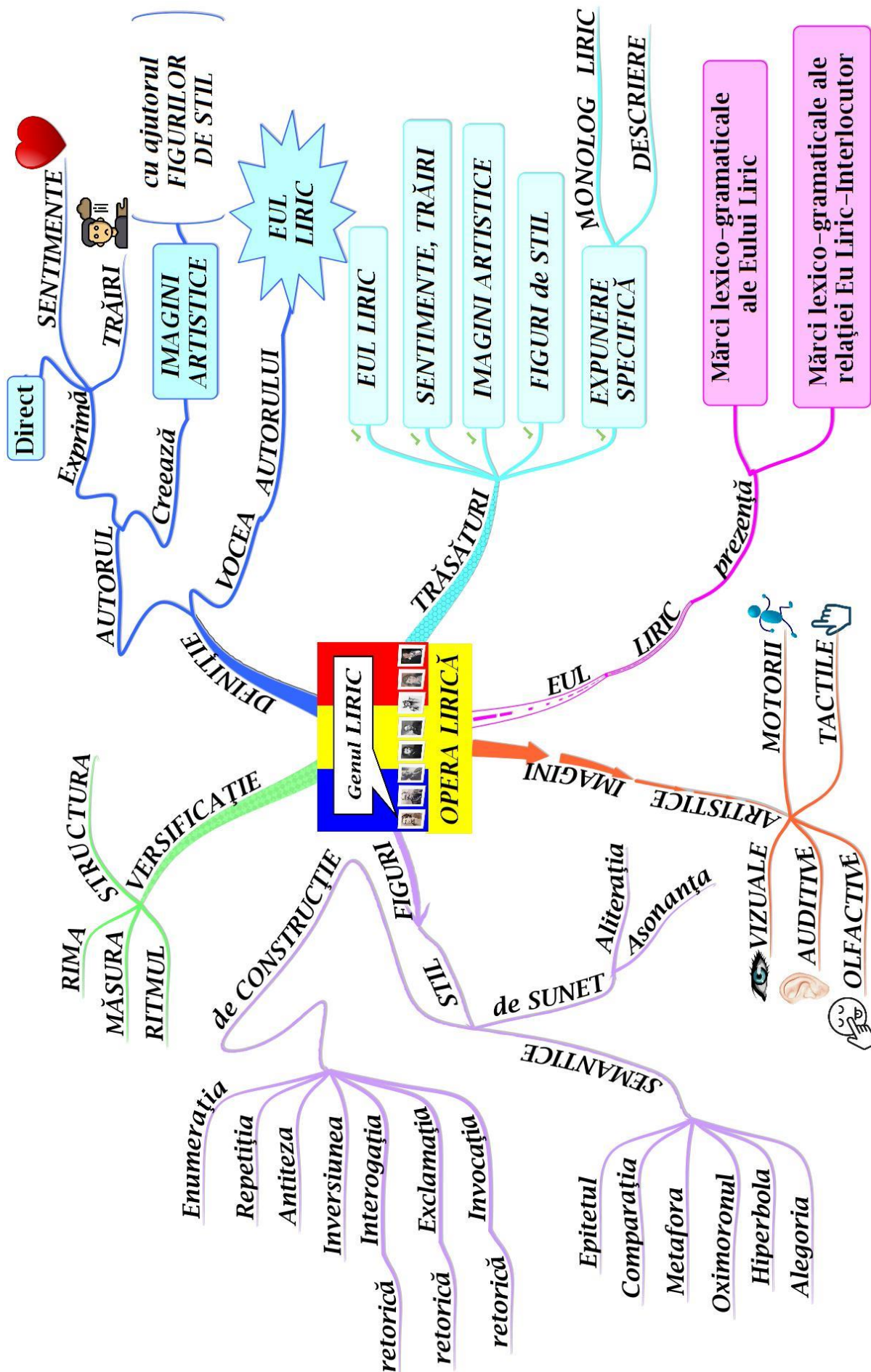

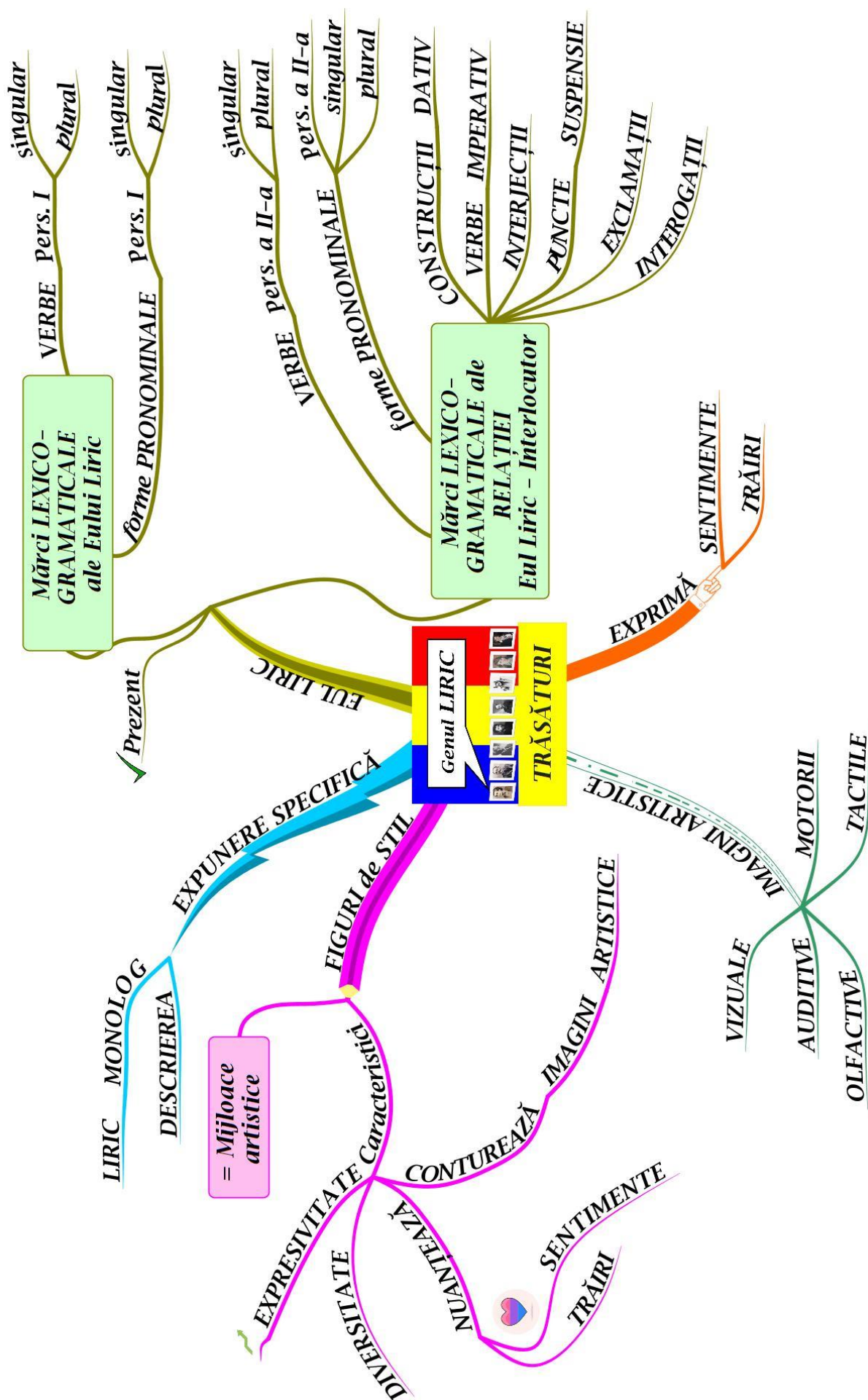
GENUL EPIC - SPECII EPICE: BALADA

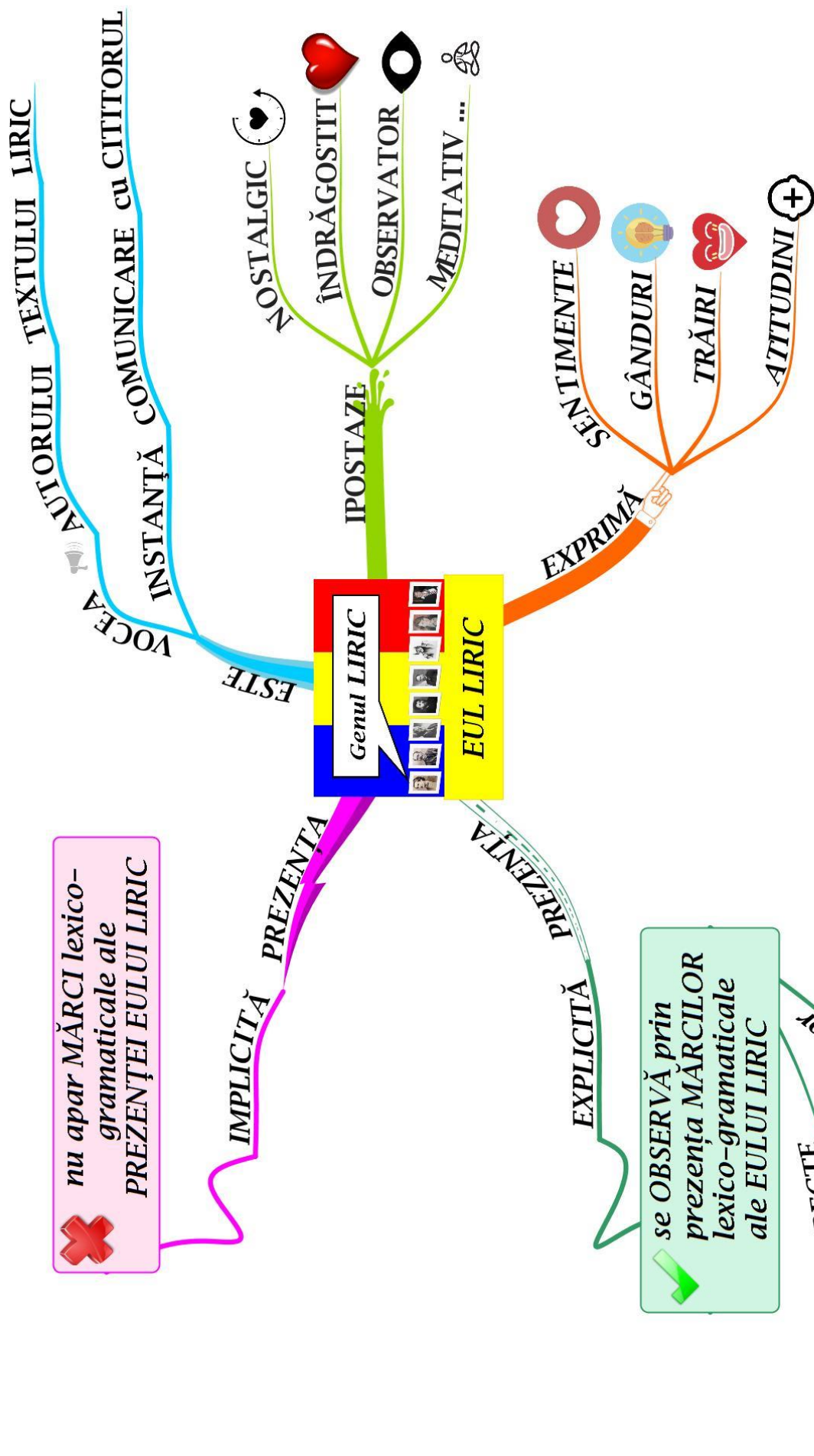
GENUL EPIC – SPECII EPICE: BALADA (ARGUMENTARE)

GENUL LIRIC - TRĂSĂTURI

GENUL LIRIC - FIGURI DE STIL

FIGURI DE CONSTRUCȚIE

FIGURI SEMANTICE

FIGURI DE SUNET

ENUMERAȚIA

- **ENUMERAREA** unor cuvinte / sintagme cu aceeași funcție sintactică cu scopul de a detalia / accentua o noțiune

Ex: Vin **țântării** lăutarii, **gândăceii**, **cărăbușii** ...
(Mihai Eminescu, Călin - file de poveste)

REPETIȚIA

- **RELUAREA** unor cuvinte / sintagme în succesiune cu scopul de a le pune în evidență semnificația

Ex: Care **vine, vine, vine** ...
(Mihai Eminescu, Scrisoarea III)

ANTITEZA

- **Plasarea în relație de OPOZIȚIE** a 2 idei, concepte, realități, personaje, obiecte cu scopul de a scoate în evidență **CARACTERISTICILE FIECĂRUIA**

Ex: Ea un **înger** ce se roagă
El un **demon** ce veghează ...
(Mihai Eminescu, Înger și demon)

INVERSIUNEA

- **SCHIMBAREA TOPICII** unui termen din propoziție cu scopul de a-l scoate în evidență

Ex: **Mândra** glăsuire a pădurii de argint ...
(Mihai Eminescu, Călin - file de poveste)

INTEROGAȚIA RETORICĂ

- **Adresarea unei ÎNTREBĂRI** la care **NU SE AȘTEAPTĂ RĂSPUNSUL**, el fiind deja cuprins în întrebare

Ex: Astfel de noapte bogată, **cine pe ea n-ar da viața lui toată?**
(Mihai Eminescu, Călin - file de poveste)

GENUL LIRIC - FIGURI DE STIL

FIGURI DE CONSTRUCȚIE

FIGURI SEMANTICE

FIGURI DE SUNET

EXCLAMAȚIA RETORICĂ

- Plasarea în text a unui ENUNȚ EXCLAMATIV, care nu face trimitere la un concept anume
 - Este doar un mod de raportare
- Ex: Și abia plecă bătrânul ... **Ce mai freamăt, ce mai zbucium!**
(Mihai Eminescu, Scrisoarea III)

INVOCAȚIA RETORICĂ

- Apelul către o PERSOANĂ reală sau imaginară, prezentă sau absentă, de la care autorul NU AȘTEAPTĂ O REACȚIE
 - Este doar un mod de raportare
- Ex: Cum nu vii tu, **Țepeș**, doamne ...
(Mihai Eminescu, Scrisoarea III)

EPITETUL

- Atribuire ÎNSUȘIRI NEOBIȘNUTE unui obiect, individ, fenomen sau acțiune
- Ex: De treci codrii **de aramă** de departe ...
(Mihai Eminescu, Înger și demon)

COMPARAȚIA

- Aproximarea a 2 termeni - COMPARAT și COMPARANT prin intermediul unui ADVERB care semnifică ASEMĂNAREA lor (ca, precum, cum)
- Ex: Până văd **păienjenisul** dintre tufe **ca un pod** ...
(Mihai Eminescu, Călin - file de poveste)

METAFORA

- Sensul PROPRIU al unui termen este înlocuit cu o ALTĂ SEMNIFICAȚIE, pe baza unei comparații SUBÎNȚELESE.
- Ex: Ele sar în **bulgări fluizi** peste prundul din răstoace.
(Mihai Eminescu, Călin - file de poveste)

GENUL LIRIC - FIGURI DE STIL

FIGURI DE CONSTRUCȚIE

FIGURI SEMANTICE

FIGURI DE SUNET

OXIMORONUL

- Asocierea în aceeași sintagmă a DOI termeni care exprimă noțiuni CONTRADICTORII sau ILOGICE

Ex: Așa-s de **negri** ochii tăi, **lumina** mea.
(Lucian Blaga, Izvorul nopții)

HIPERBOLA

- Exagerarea prin AMPLIFICAREA sau DIMINUAREA unui obiect / unei însușiri

Ex: ... Vodă-i **un munte**.
(George Coșbuc, Pașa Hassan)

ALEGORIA

- Succesiune de figuri de stil care împreună configurează o idee CONCRETĂ care face trimitere la una ABSTRACTĂ
 - Complexă, depășind un vers sau o sintagmă
- Ex: În Balada Miorița ideea de **MOARTE** (abstract) este prezentată prin intermediul unui **NUNȚI COSMICE** (concret) prin multiple figuri de stil

ALITERAȚIA

- Repetarea unei CONSOANE în cuvinte alăturate
 - Scopul este obținerea unui efect auditiv
- Ex: Prin **v**ulturi **v**ântul **v**iu **v**uia
(George Coșbuc, Nunta Zamfirei)

ASONANȚA

- Repetarea unei VOCALE accentuate în cuvinte alăturate
 - Scopul este obținerea unui efect auditiv
- Ex: **L**acul codrilor **alb**ăstru
Nuferi **g**albeni îl **înc**arcă ...
(Mihai Eminescu, Lacul)

GENUL LIRIC - IMAGINI ARTISTICE

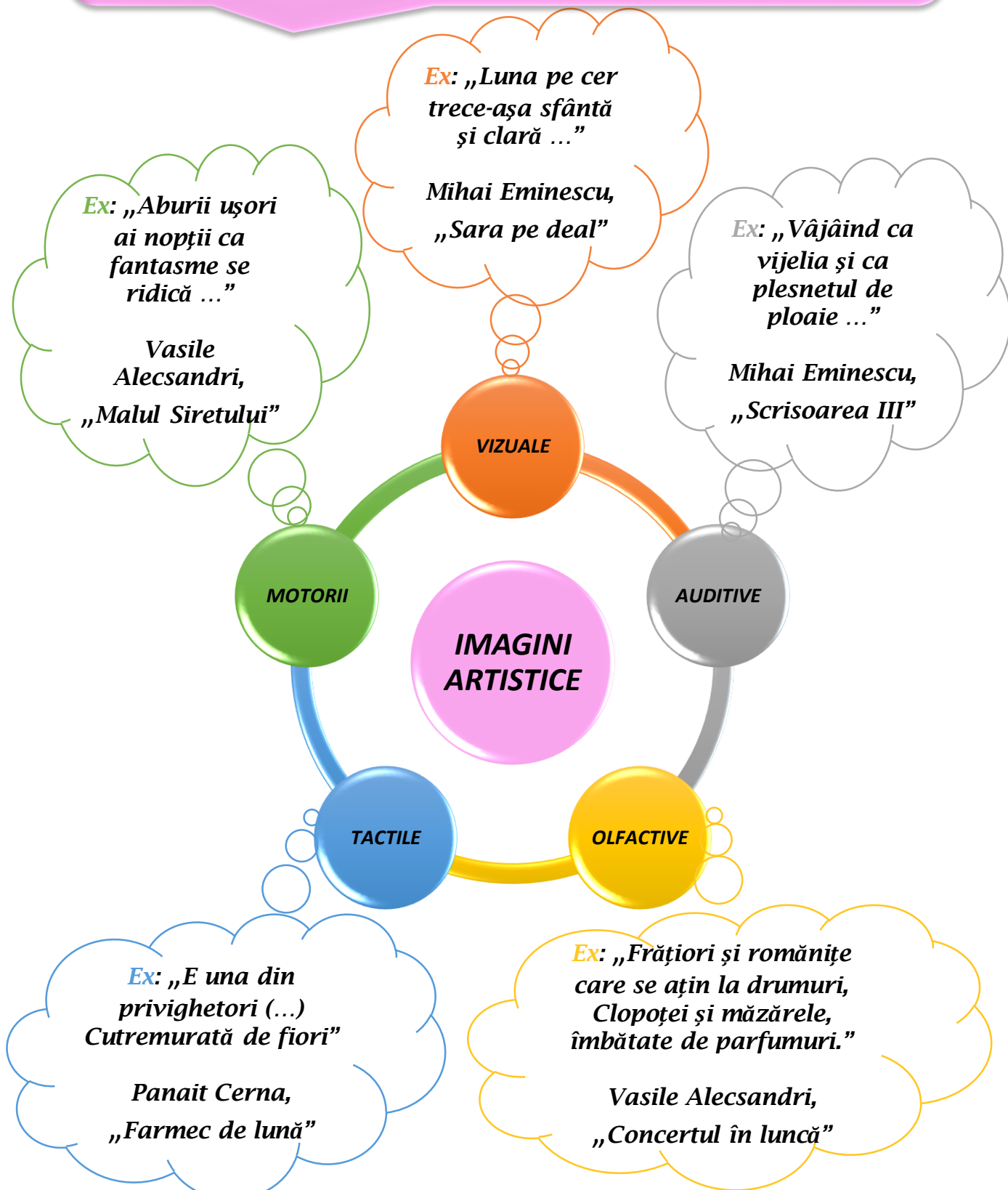
IMAGINEA ARTISTICĂ

= un rezultat al imaginației creatoare

= reflectare subiectivă a realității

= transfigurarea realității

= determinată de viziunea despre lume a autorului

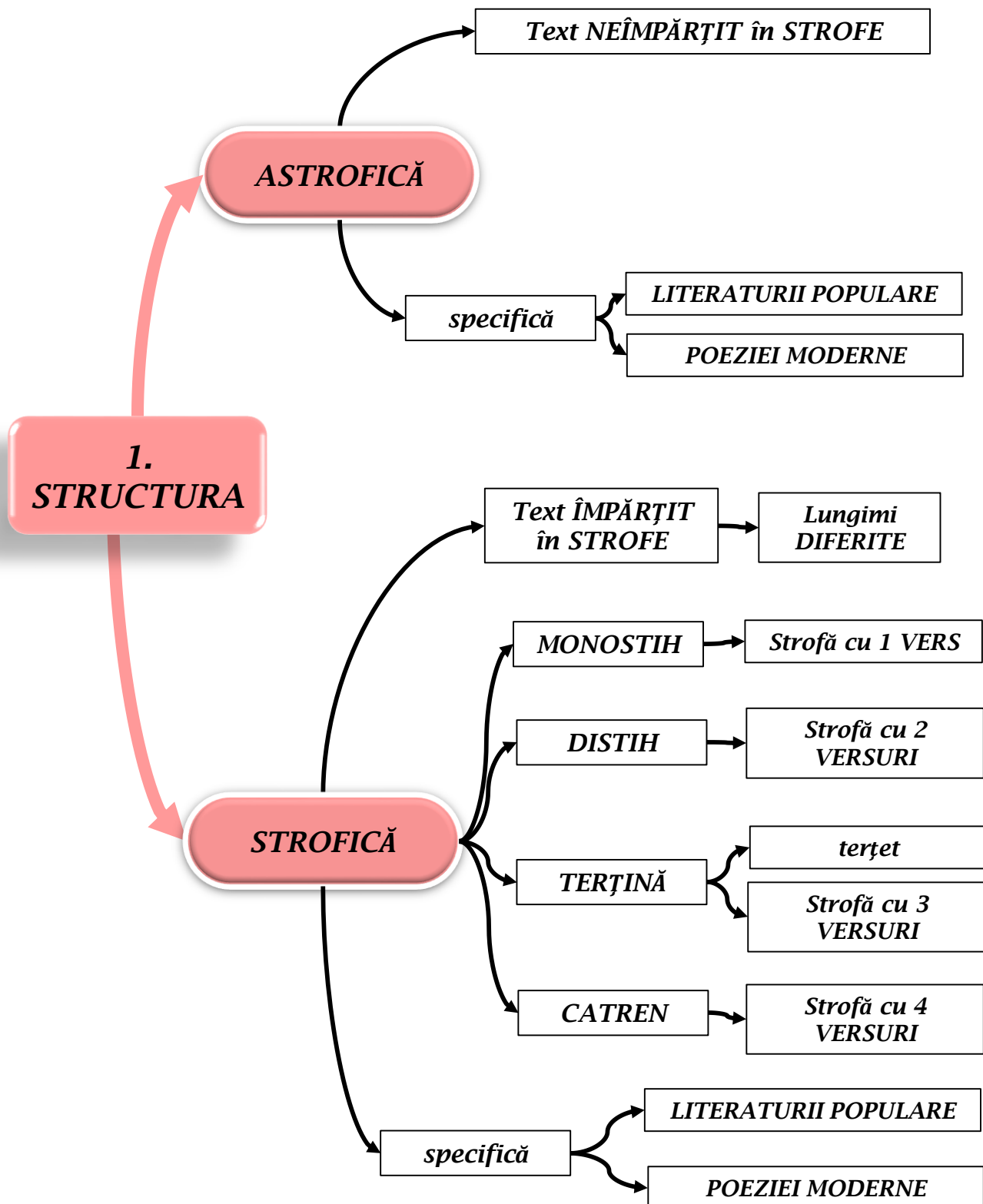
Elementele de VERSIFICAȚIE definesc textul în versuri

1. STRUCTURA

2. RIMA

3. MĂSURA

4. RITMUL

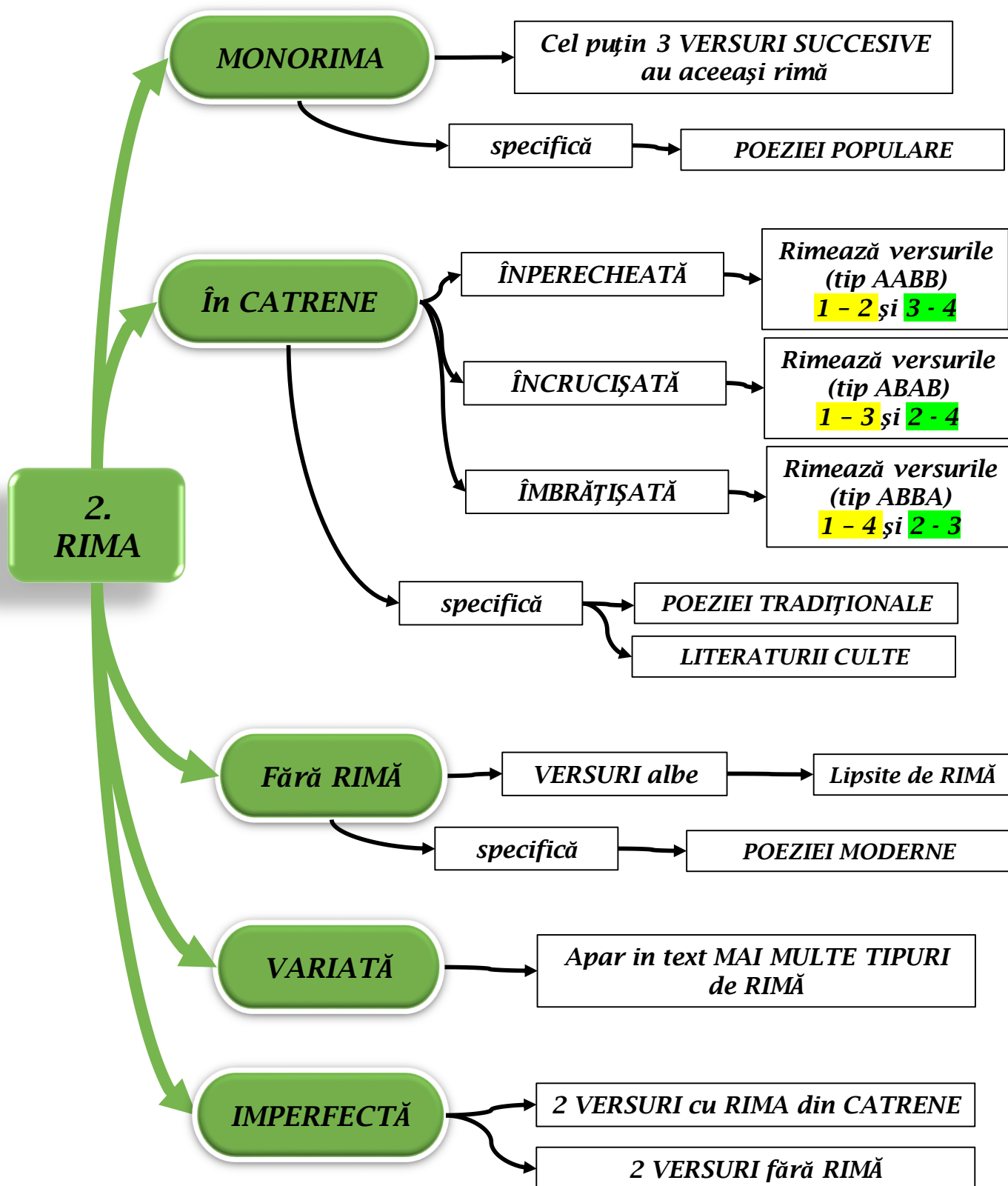
Elementele de VERSIFICAȚIE definesc textul în versuri

1. STRUCTURA

2. RIMA

3. MĂSURA

4. RITMUL

Elementele de VERSIFICAȚIE definesc textul în versuri

1. STRUCTURA

2. RIMA

3. MĂSURA

4. RITMUL

Este dată de NUMĂRUL
de SILABE dintr-un
VERS.

SCURTĂ

Maxim 9 SILABE inclusiv

specifică

LITERATURII POPULARE

LUNGĂ

Mai multe de 10 SILABE inclusiv

specifică

LITERATURII CULTE

**3.
MĂSURA**

EGALĂ

specifică

POEZIEI TRADIȚIONALE

INEGALĂ

specifică

POEZIEI MODERNE

Elementele de VERSIFICAȚIE definesc textul în versuri

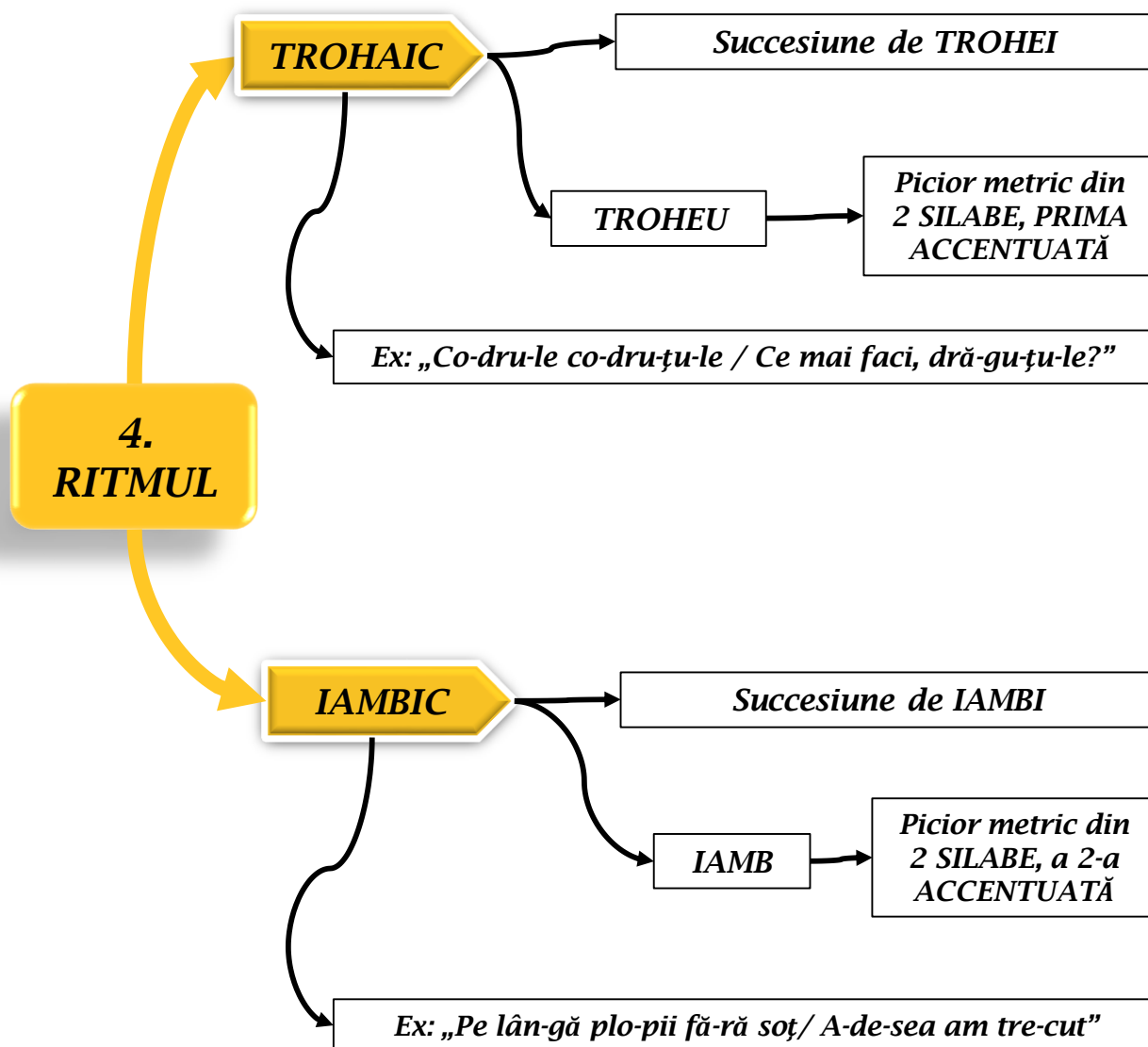
1. STRUCTURA

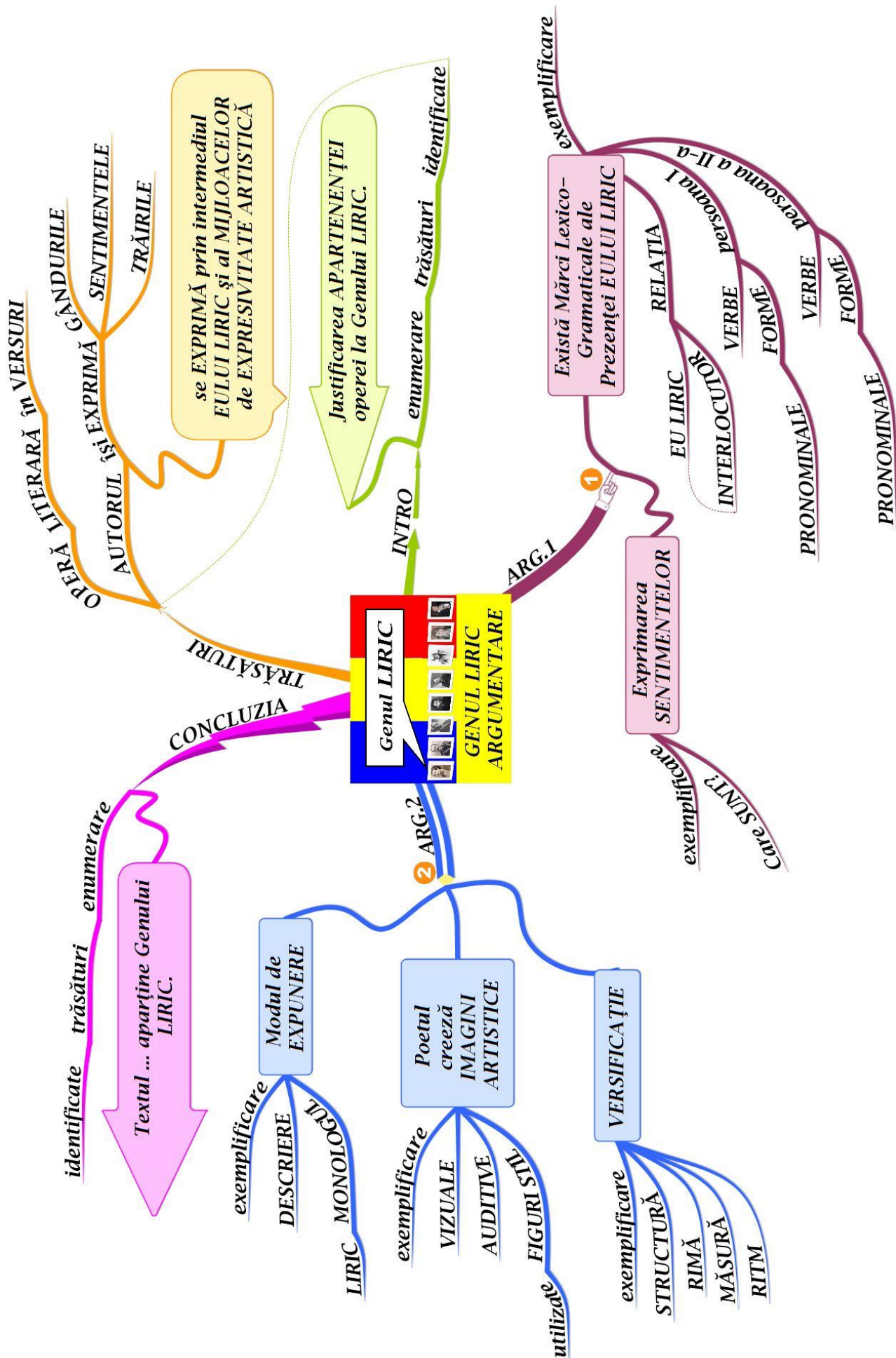
2. RIMA

3. MĂSURA

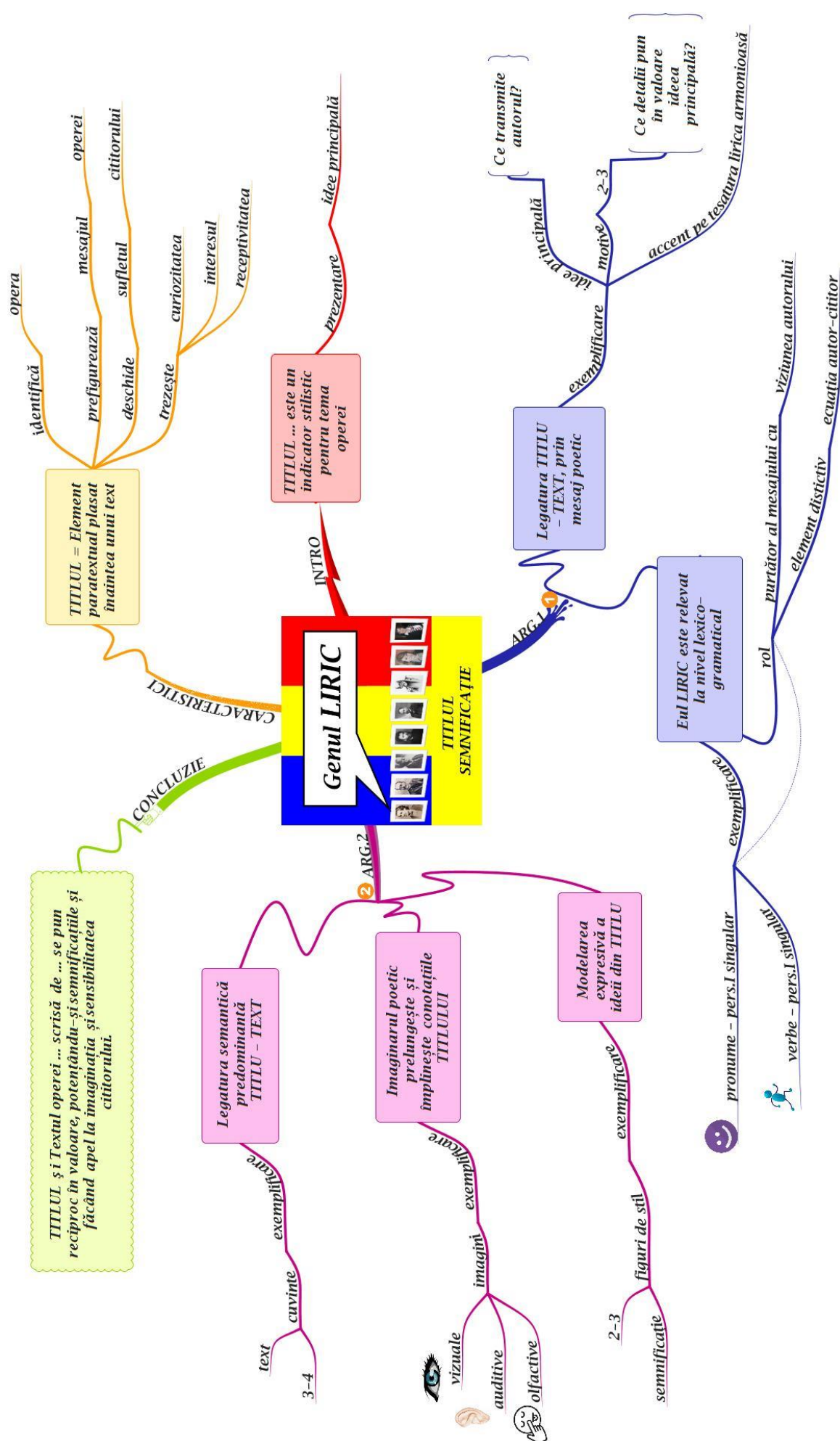
4. RITMUL

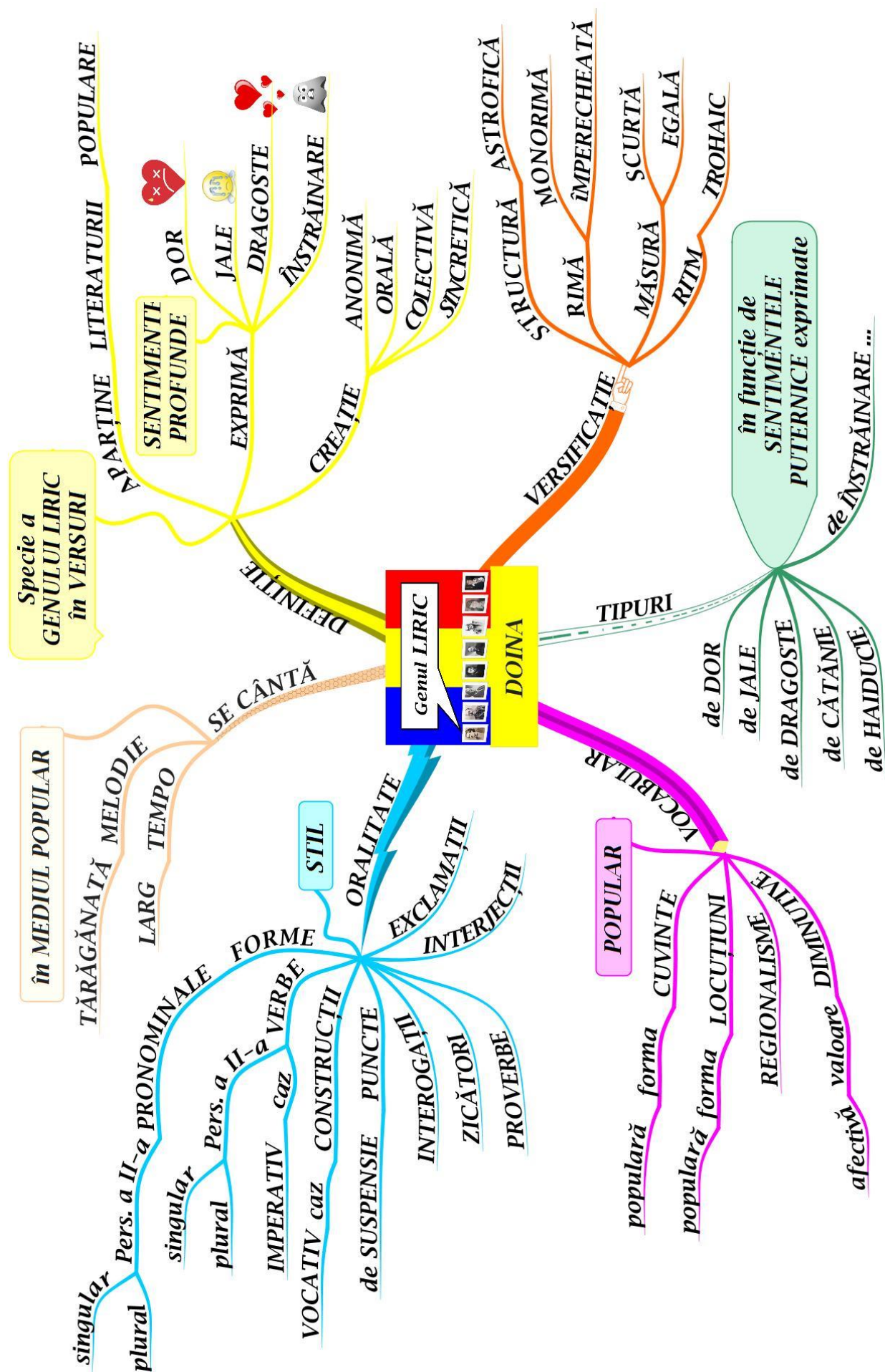
*Este dat de SUCCESIUNEA,
la intervale REGULATE, a
SILABELOR ACCENTUATE.*

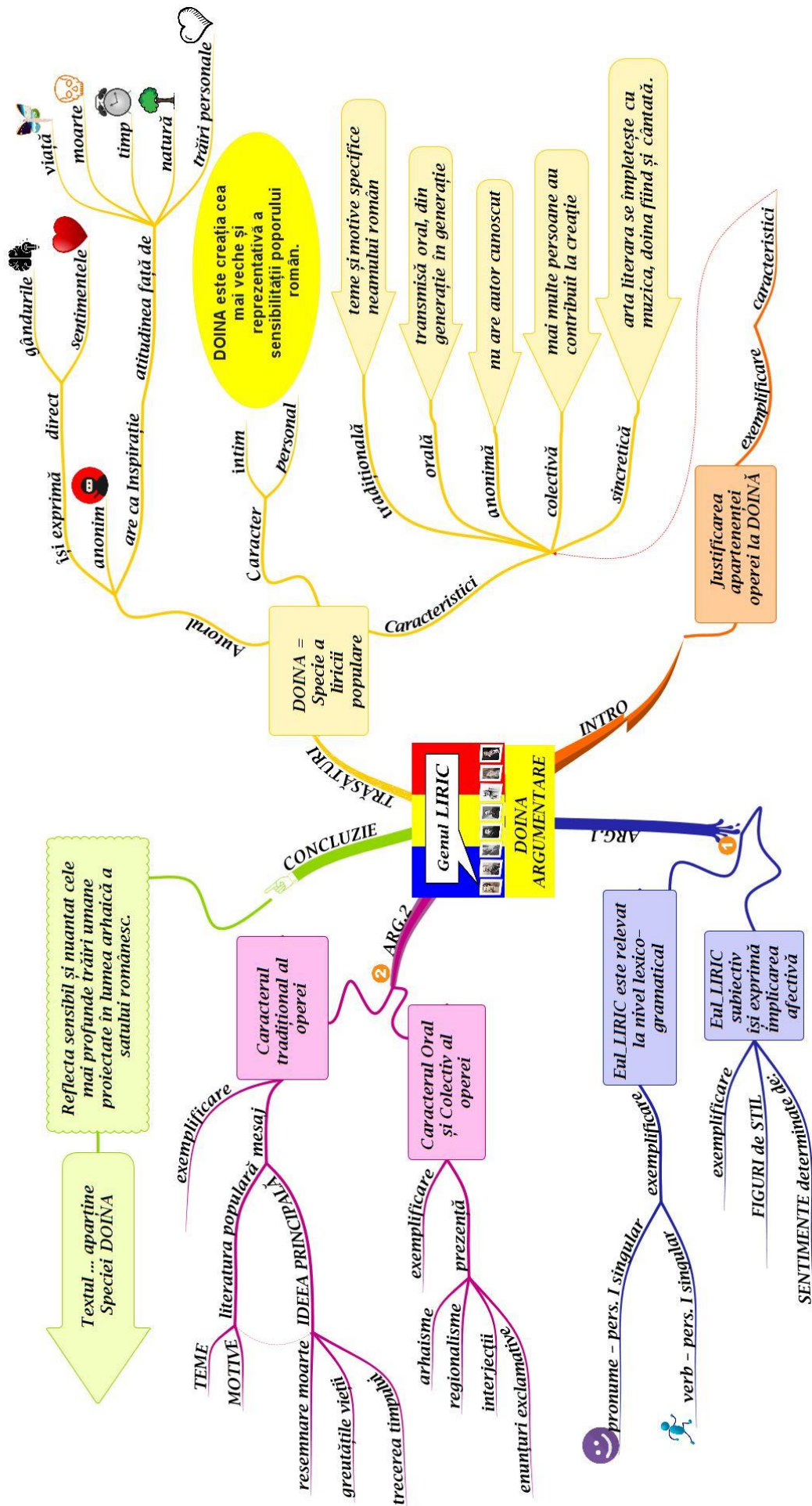

GENUL LIRIC - ARGUMENTARE APARTENENȚĂ

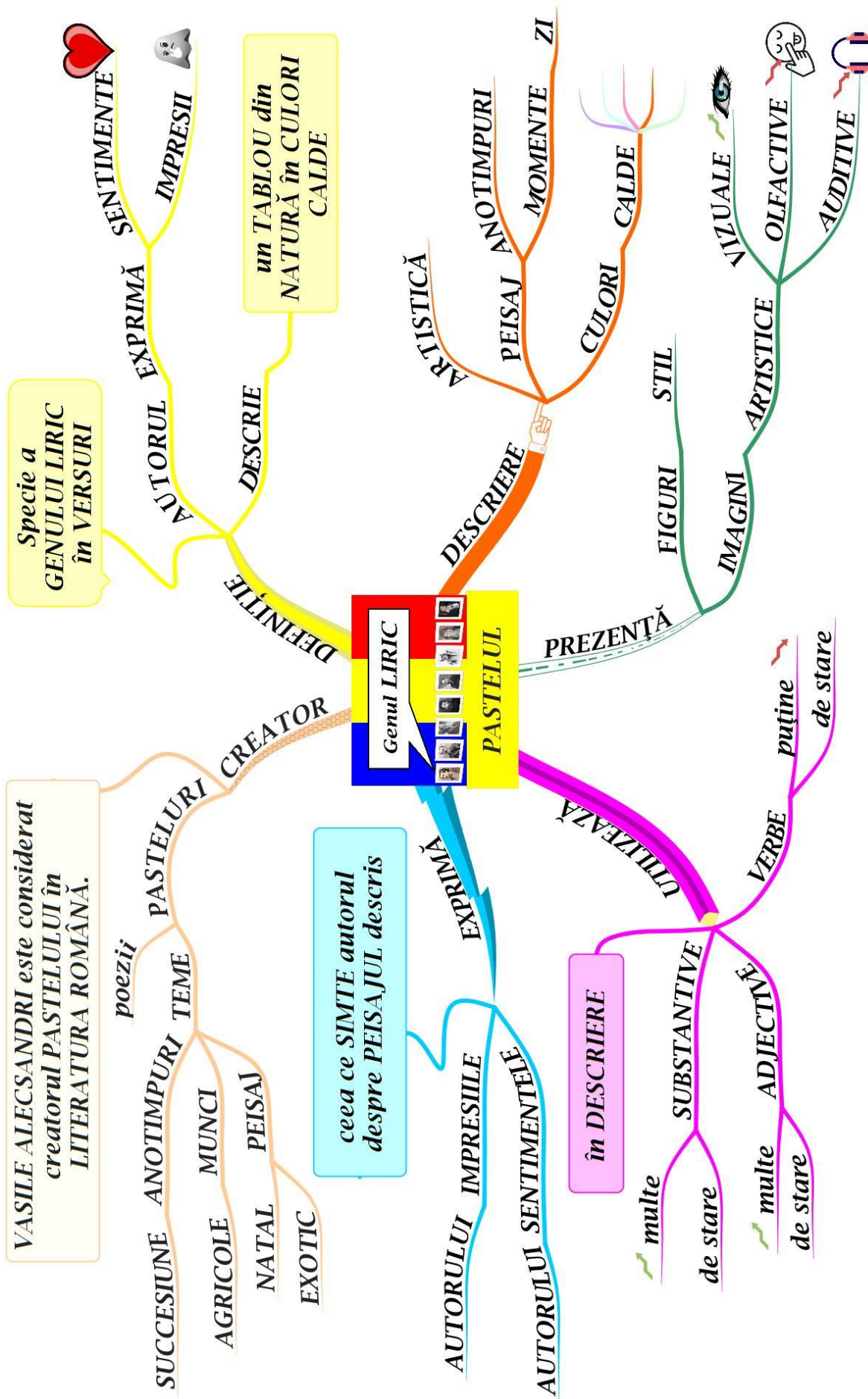

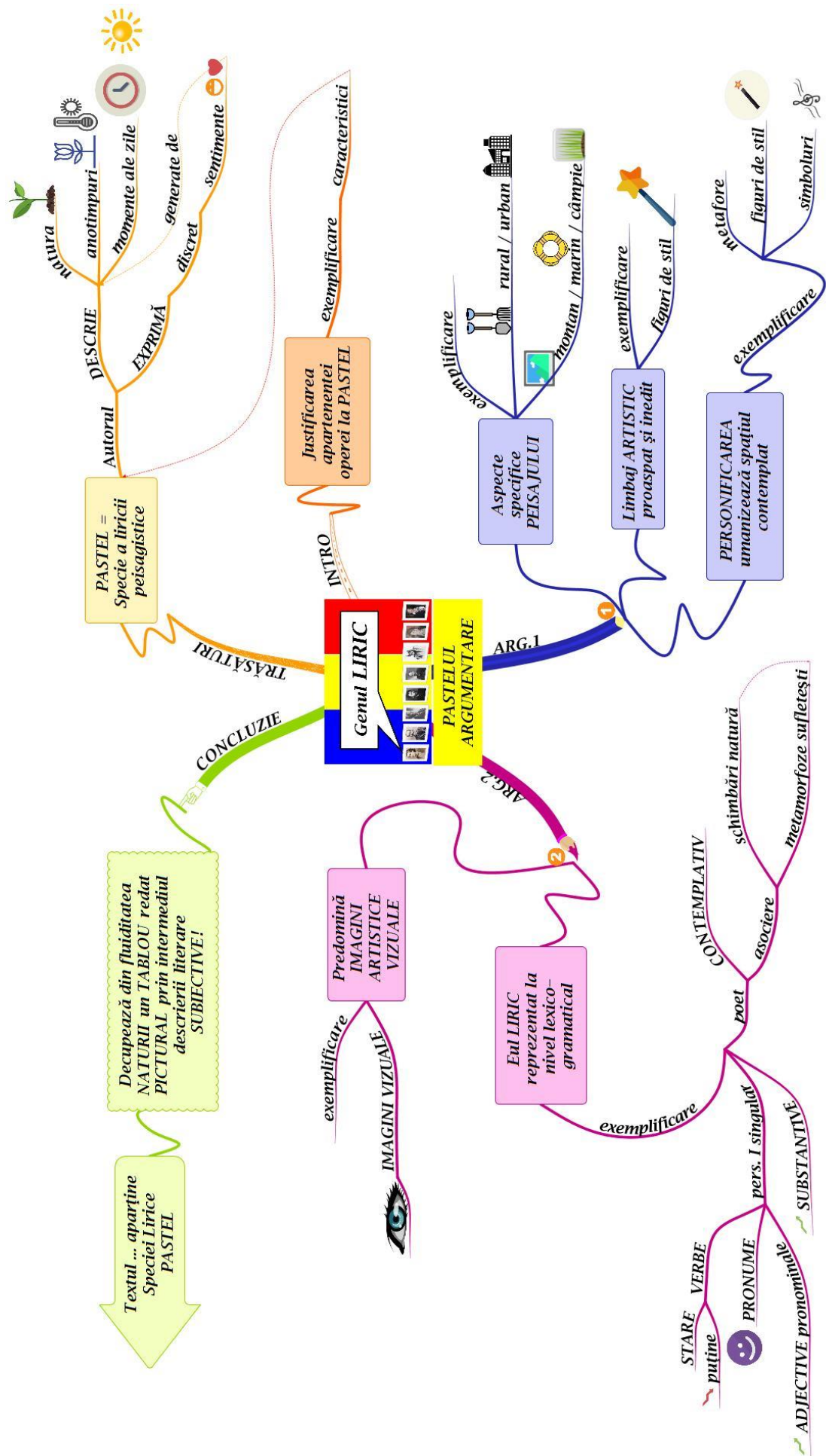

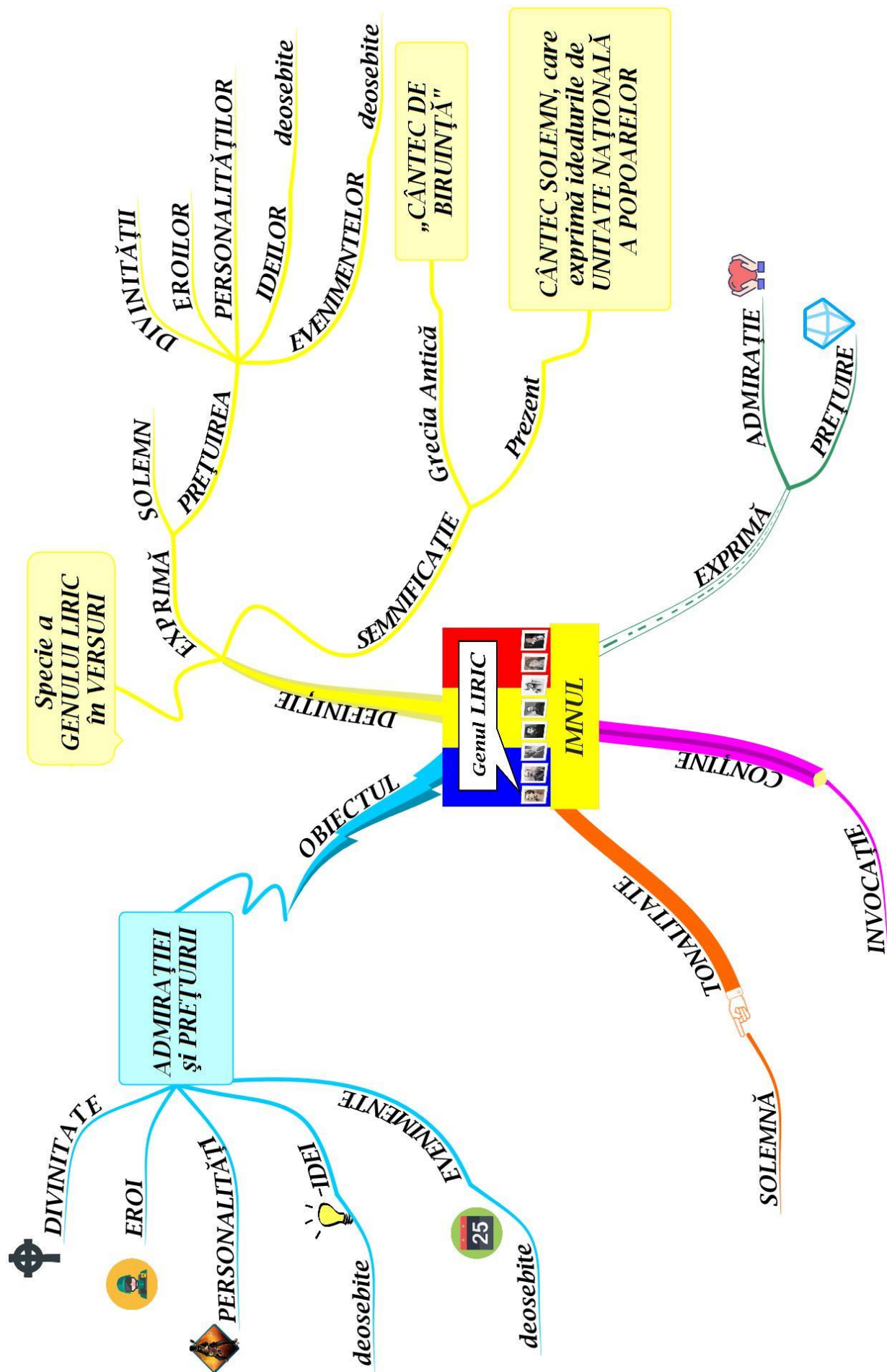
SPECIA LIRICĂ DOINA - TRĂSĂTURI

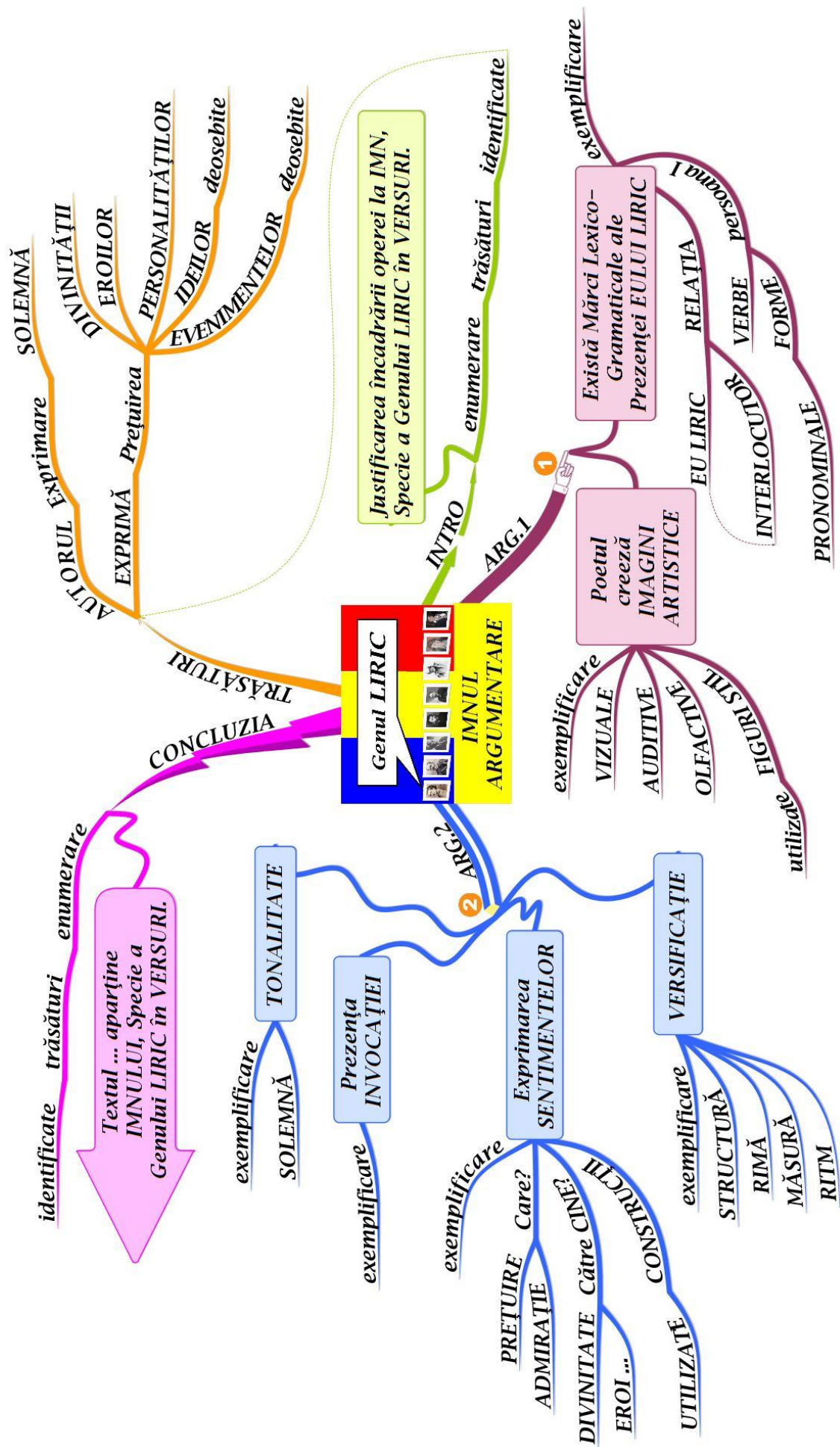

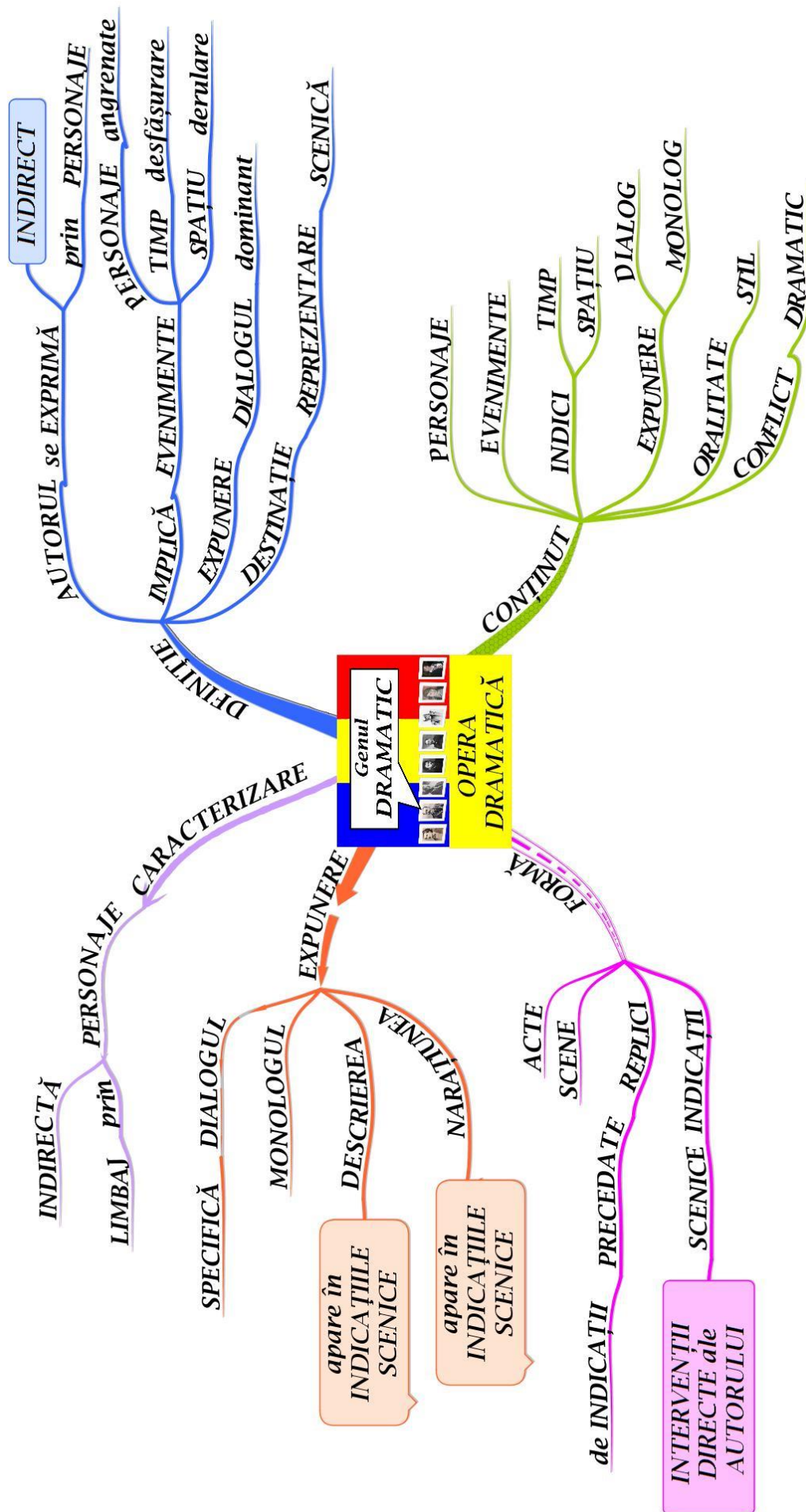
SPECIA LIRICĂ DOINA - ARGUMENTARE APARTENENȚĂ

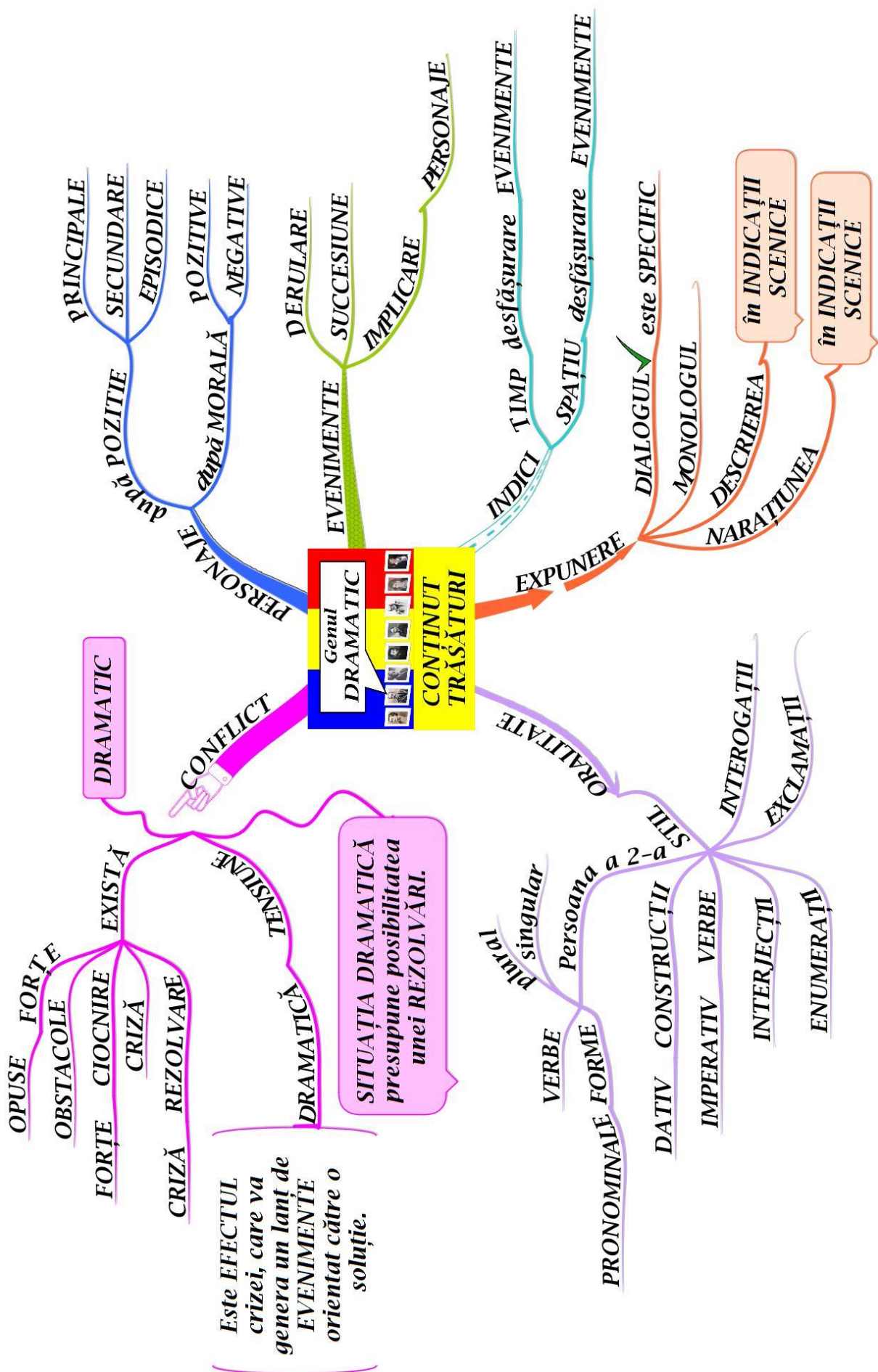

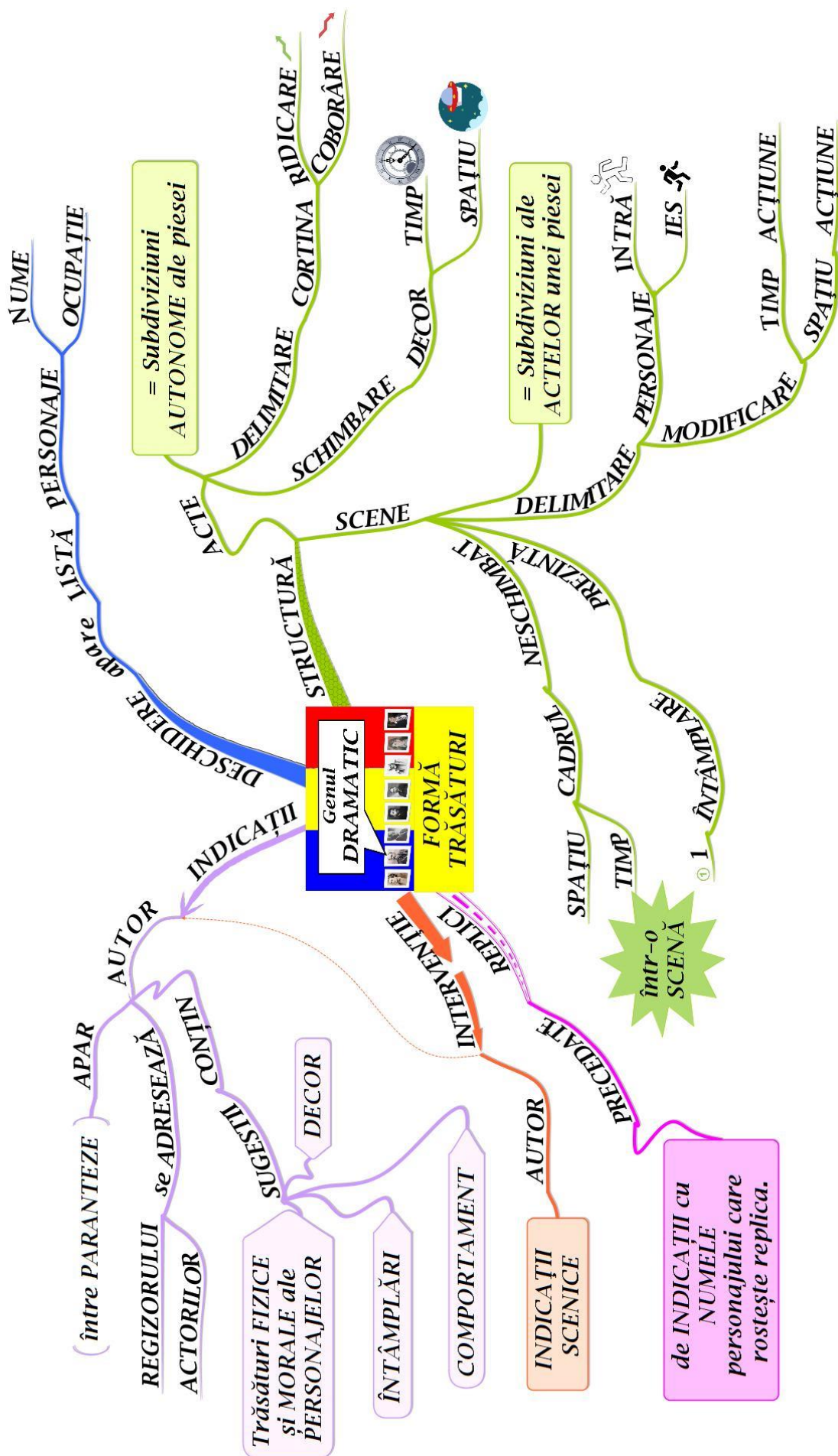

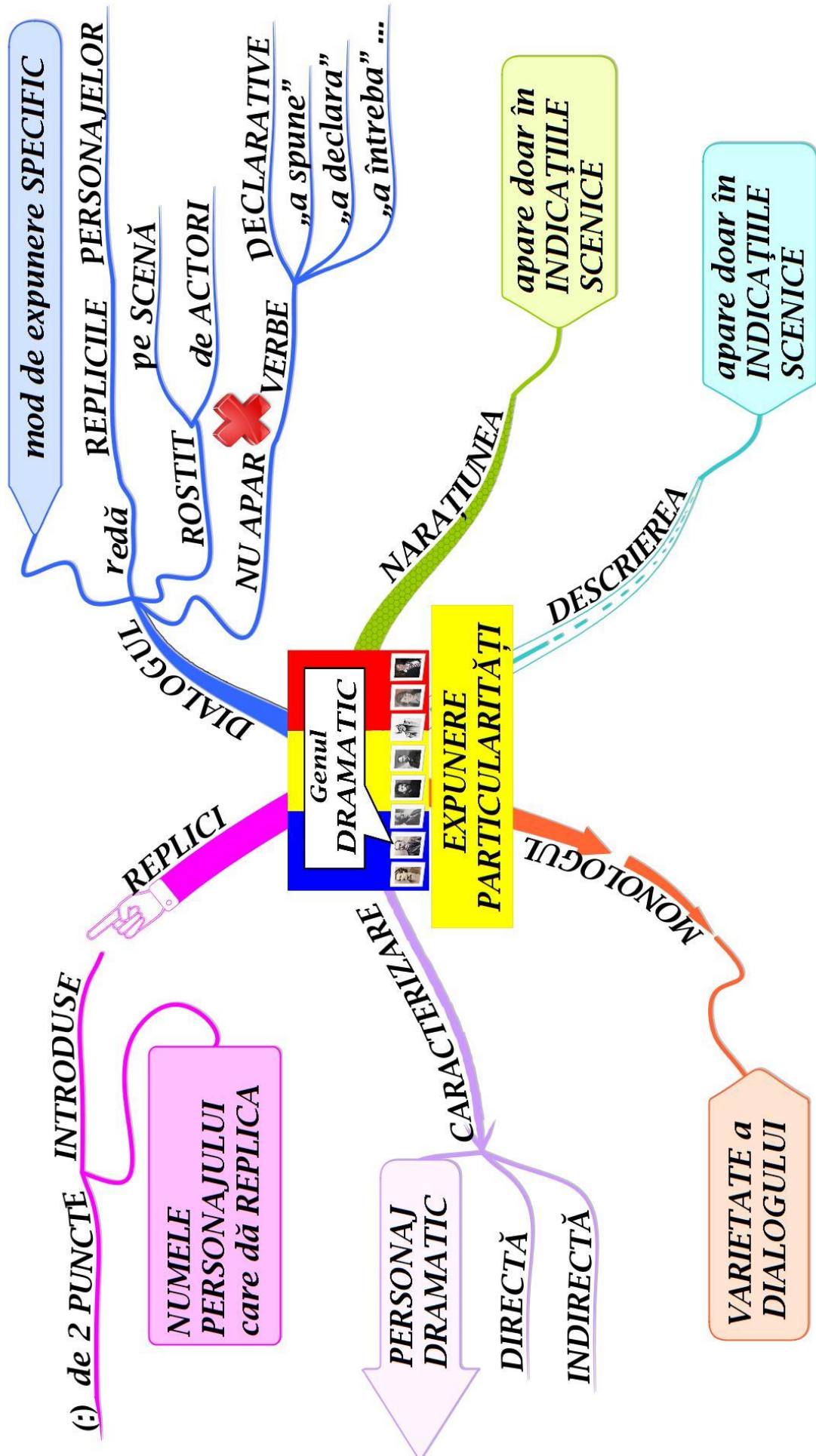

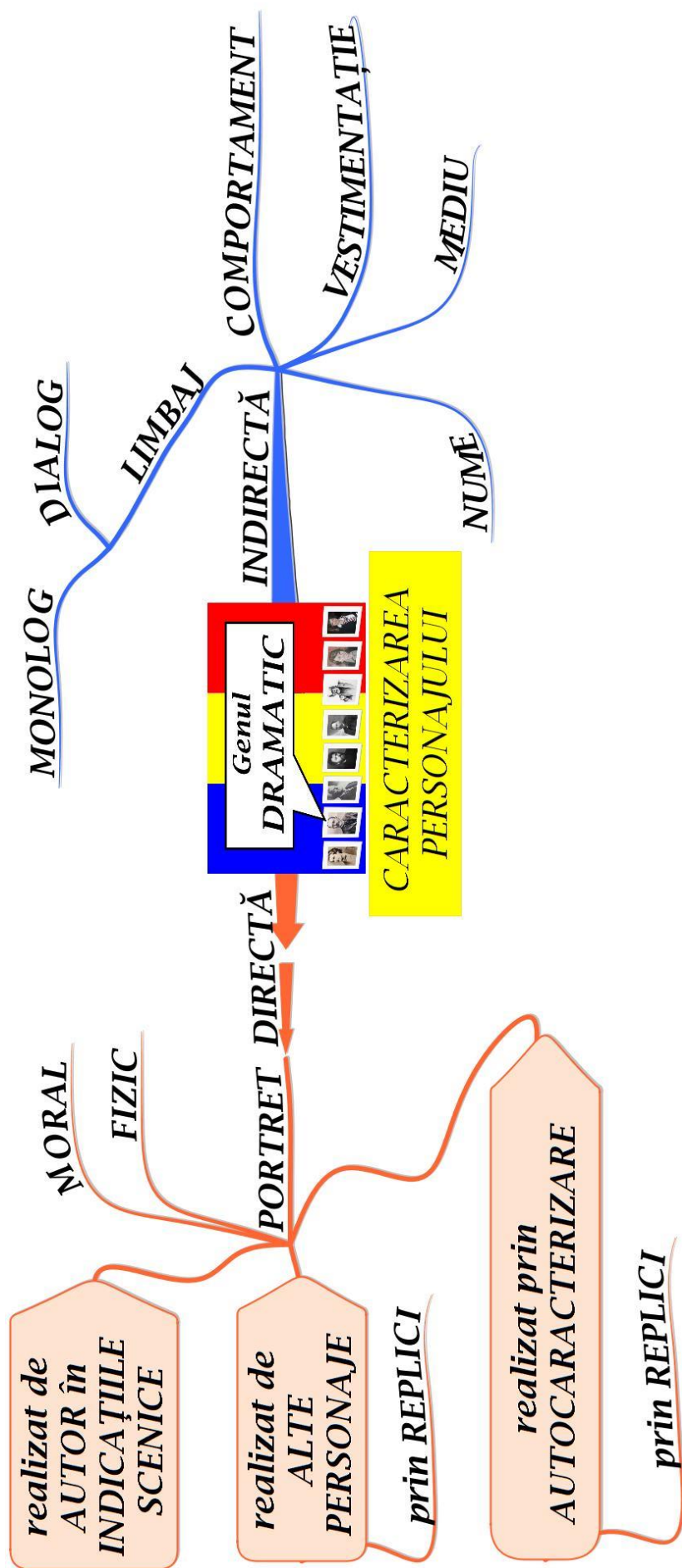

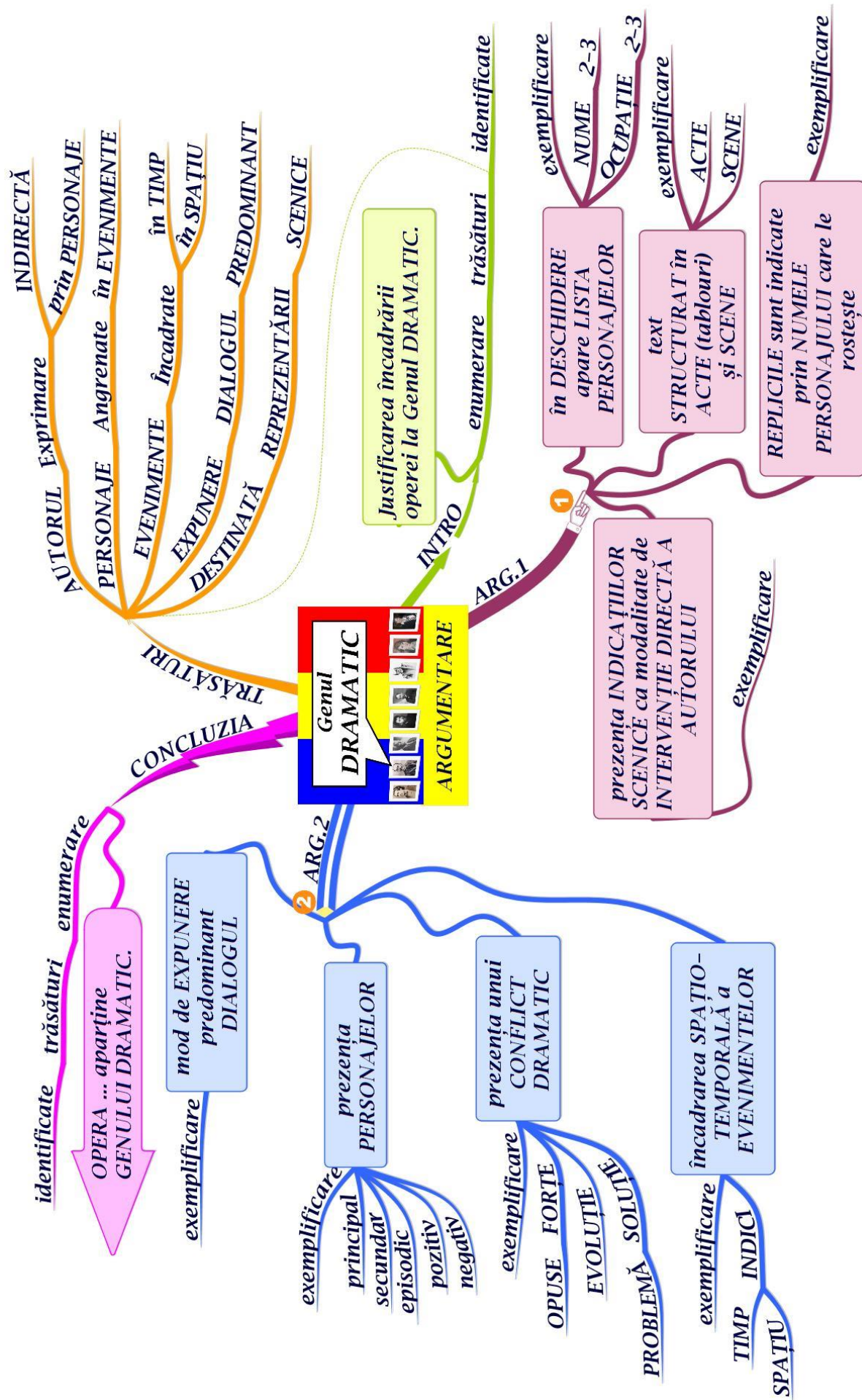

GENUL DRAMATIC - TRĂSĂTURILE CONȚINUTULUI

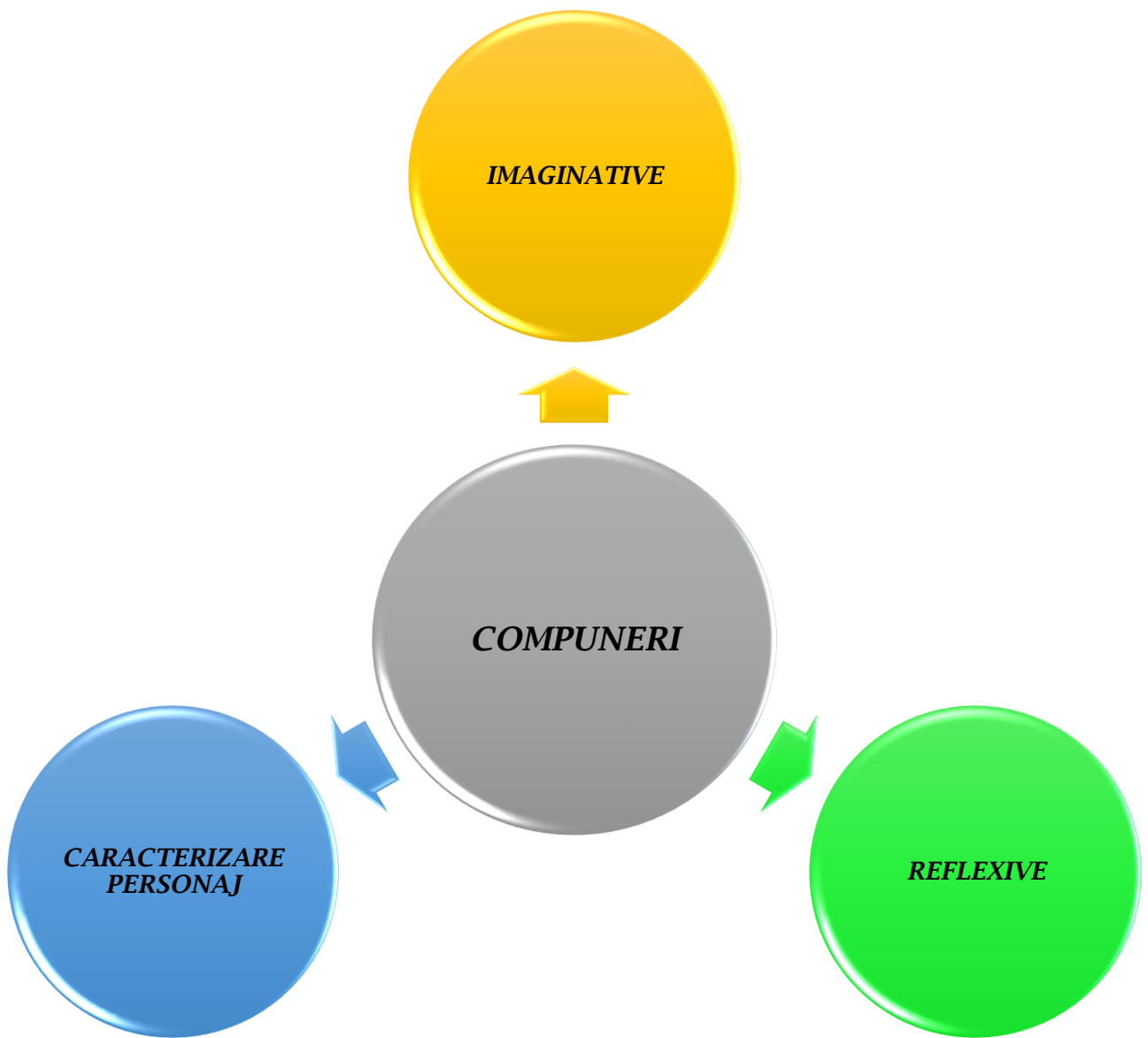

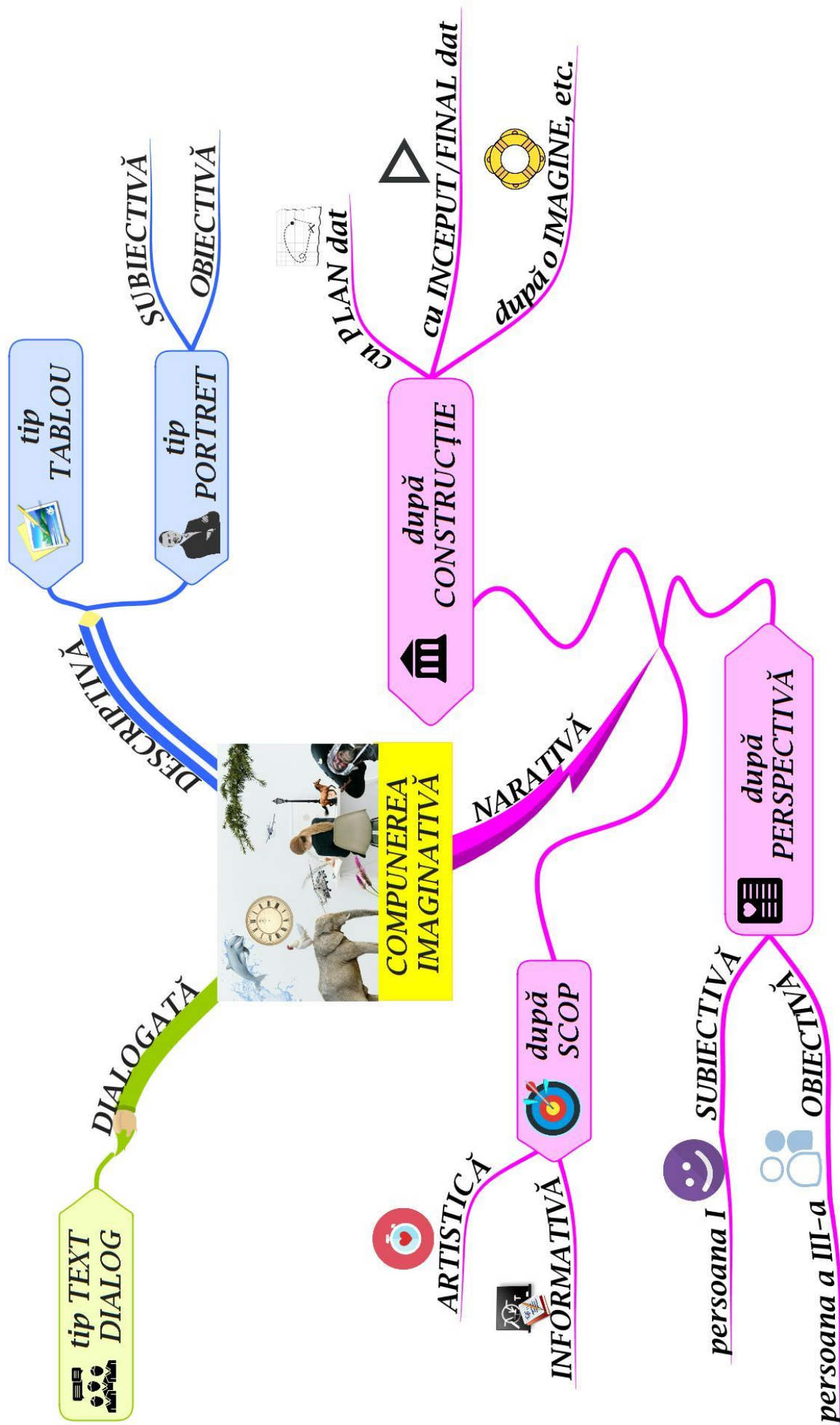

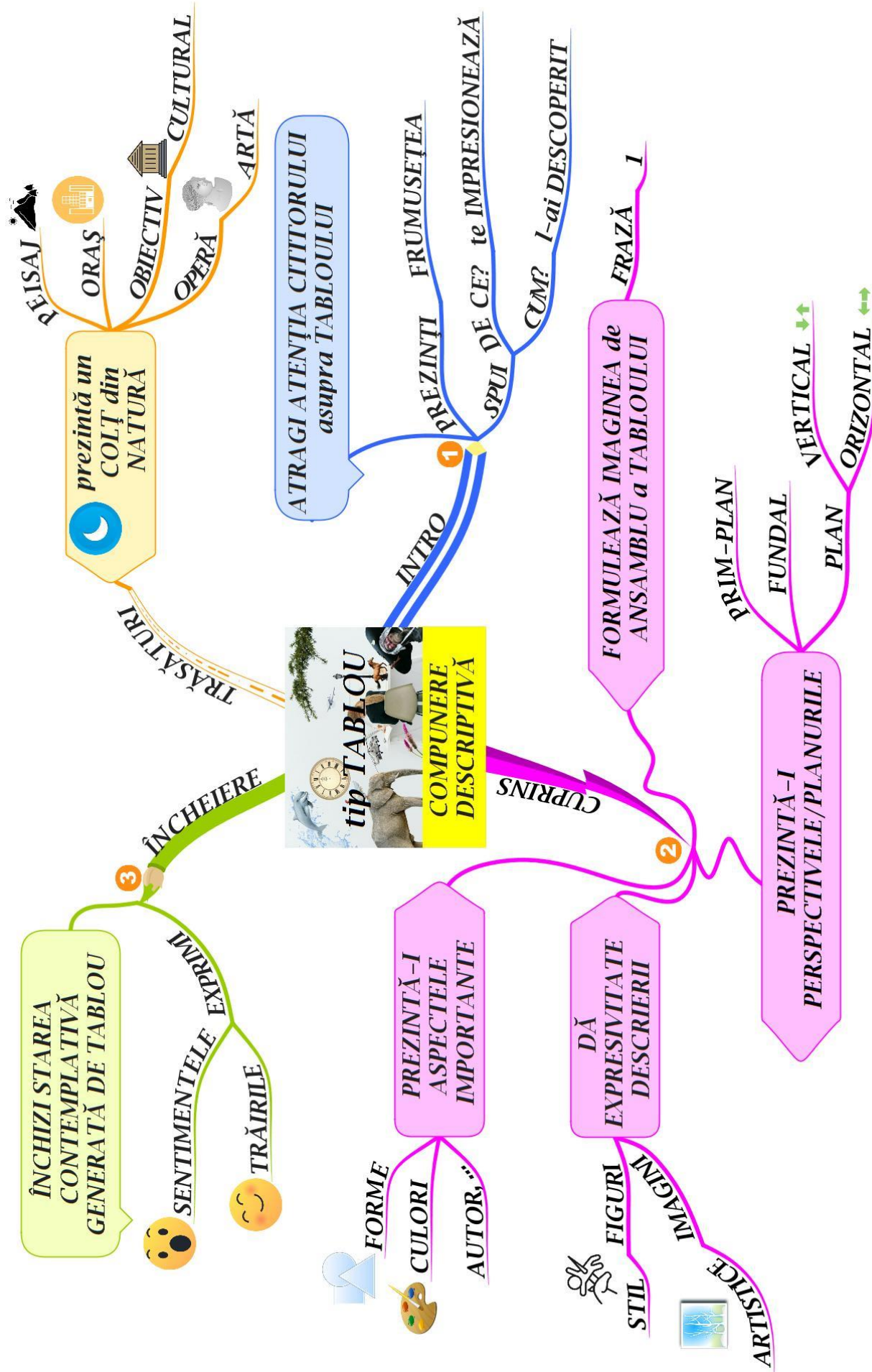

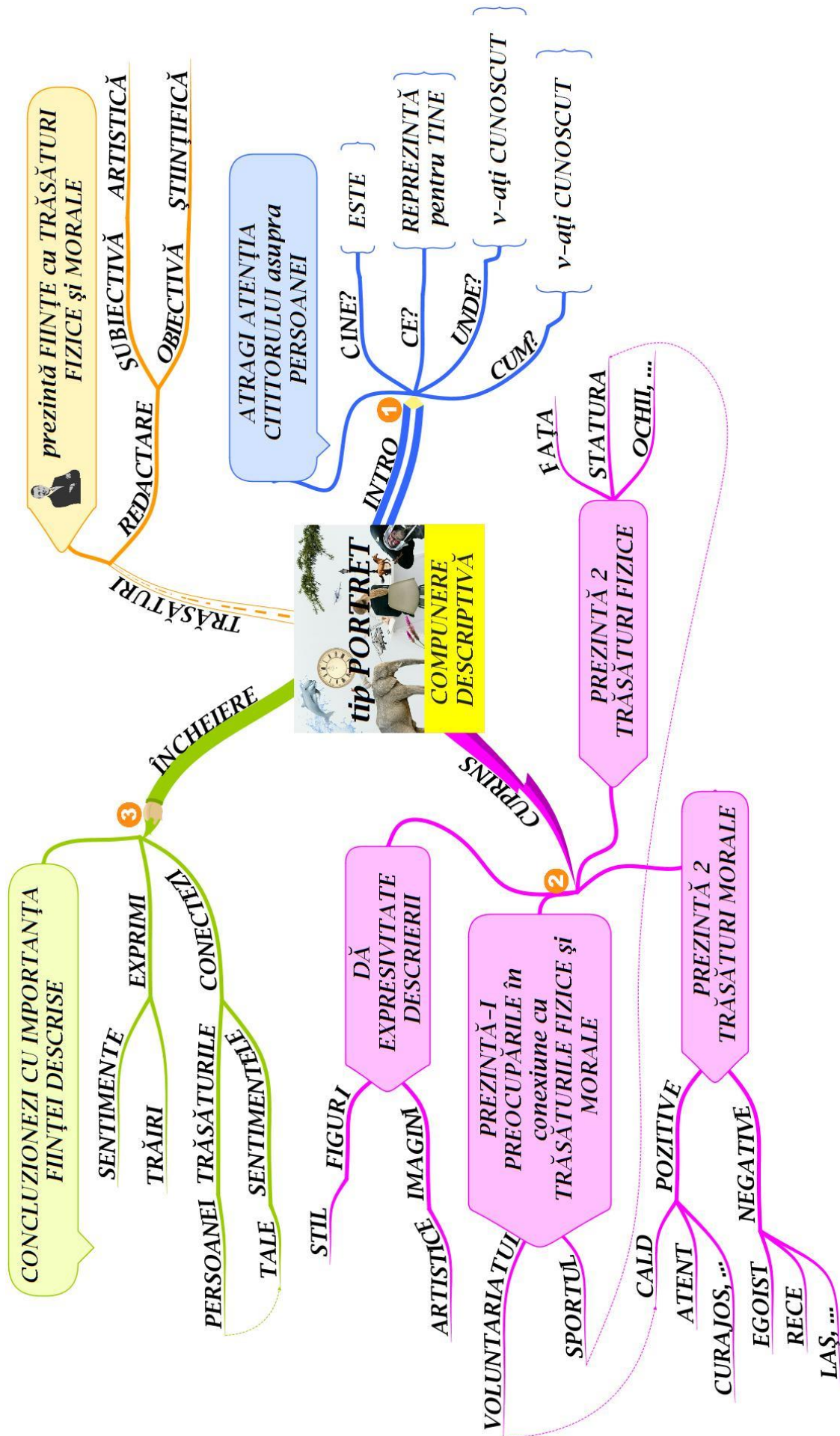
GENUL DRAMATIC - ARGUMENTARE APARTENENȚĂ

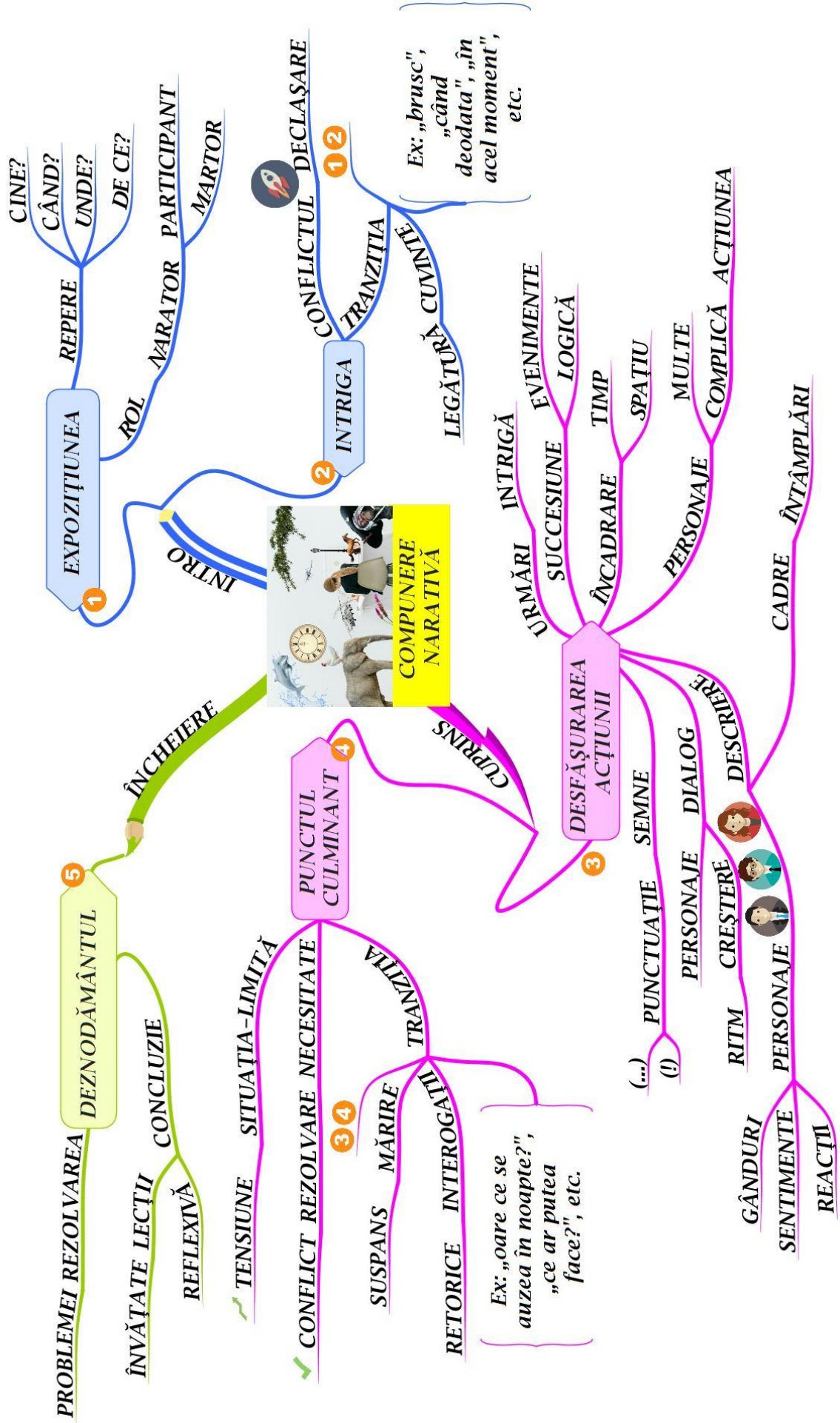

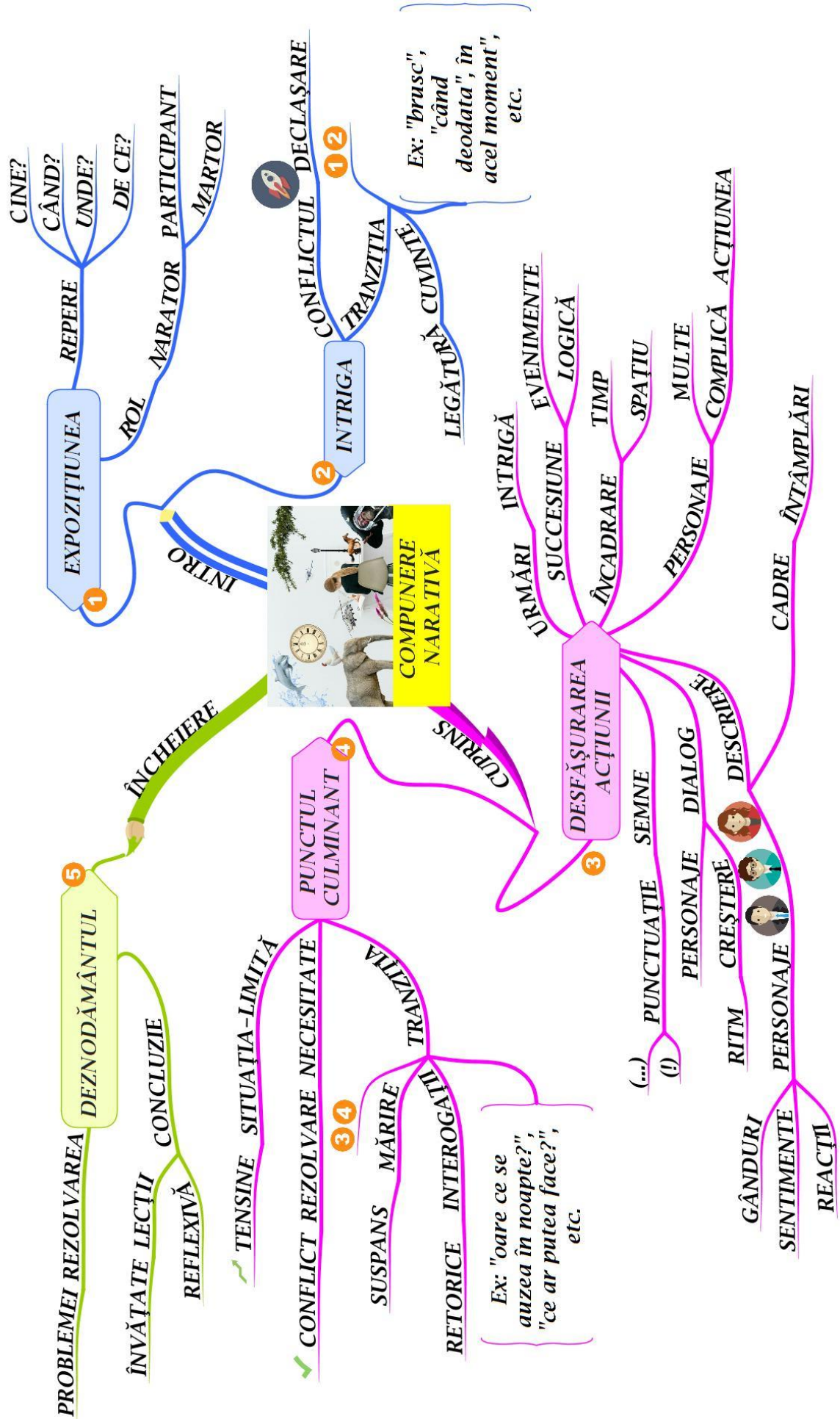

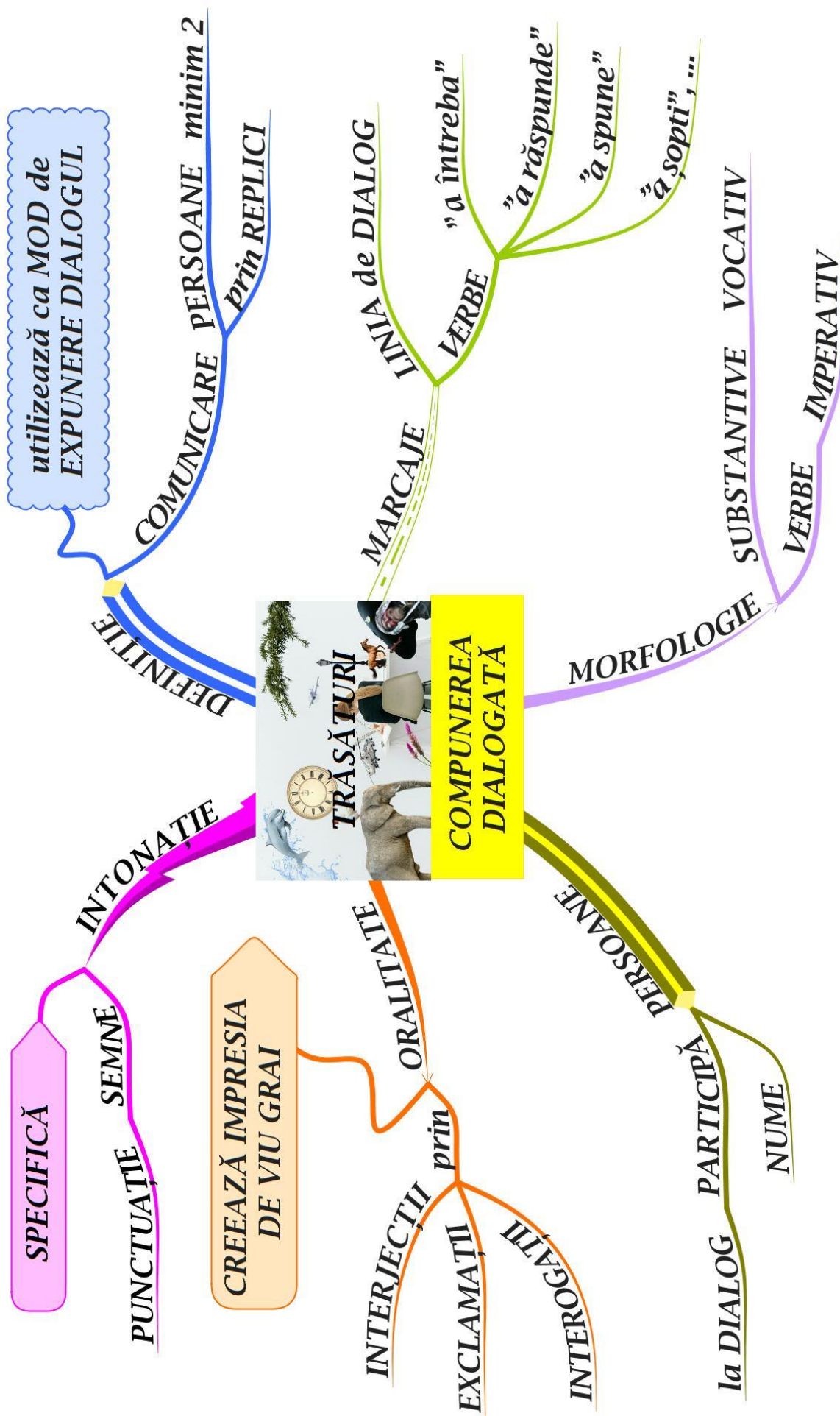
COMPUNEREA DESCRIPTIVĂ - TIP TABLOU

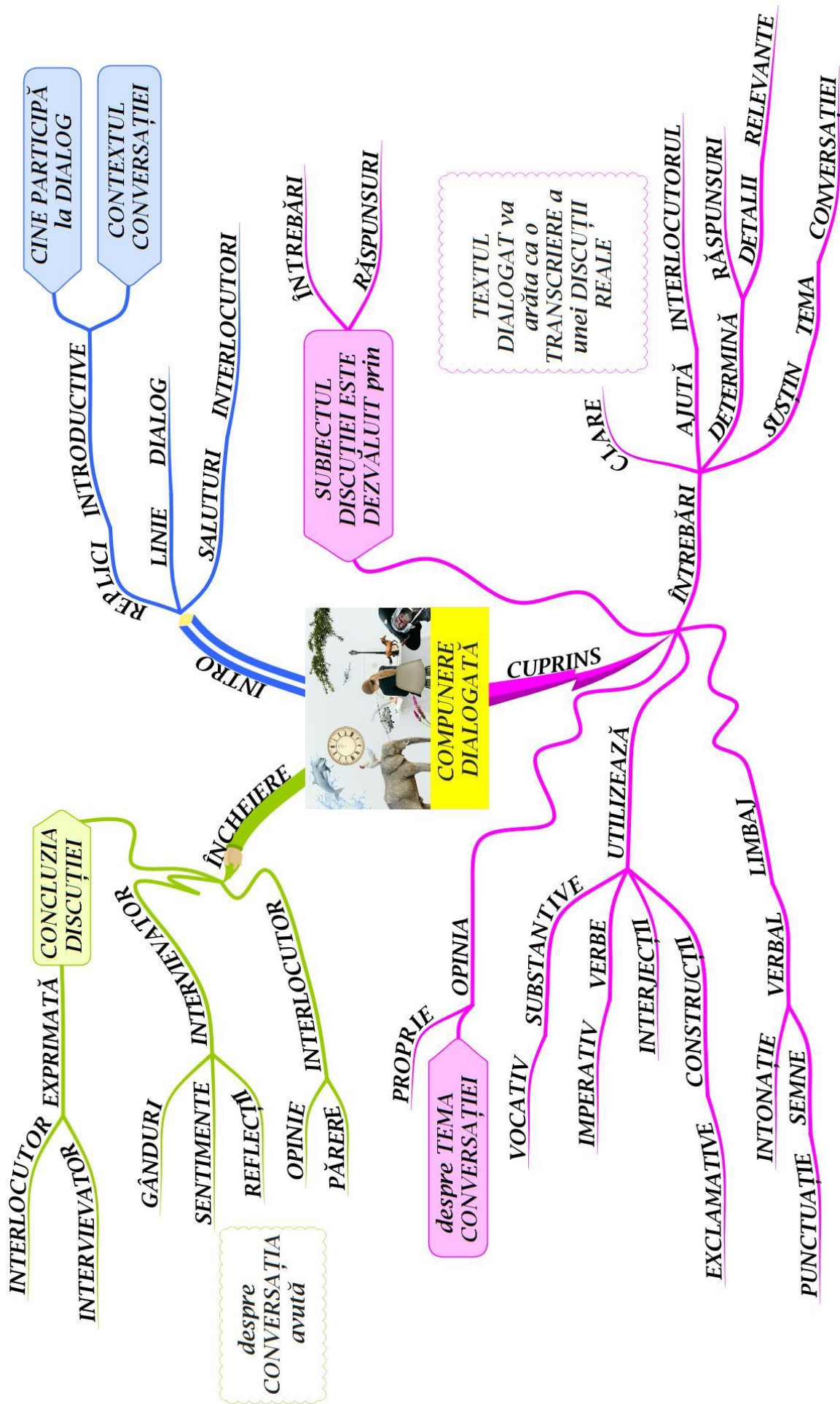

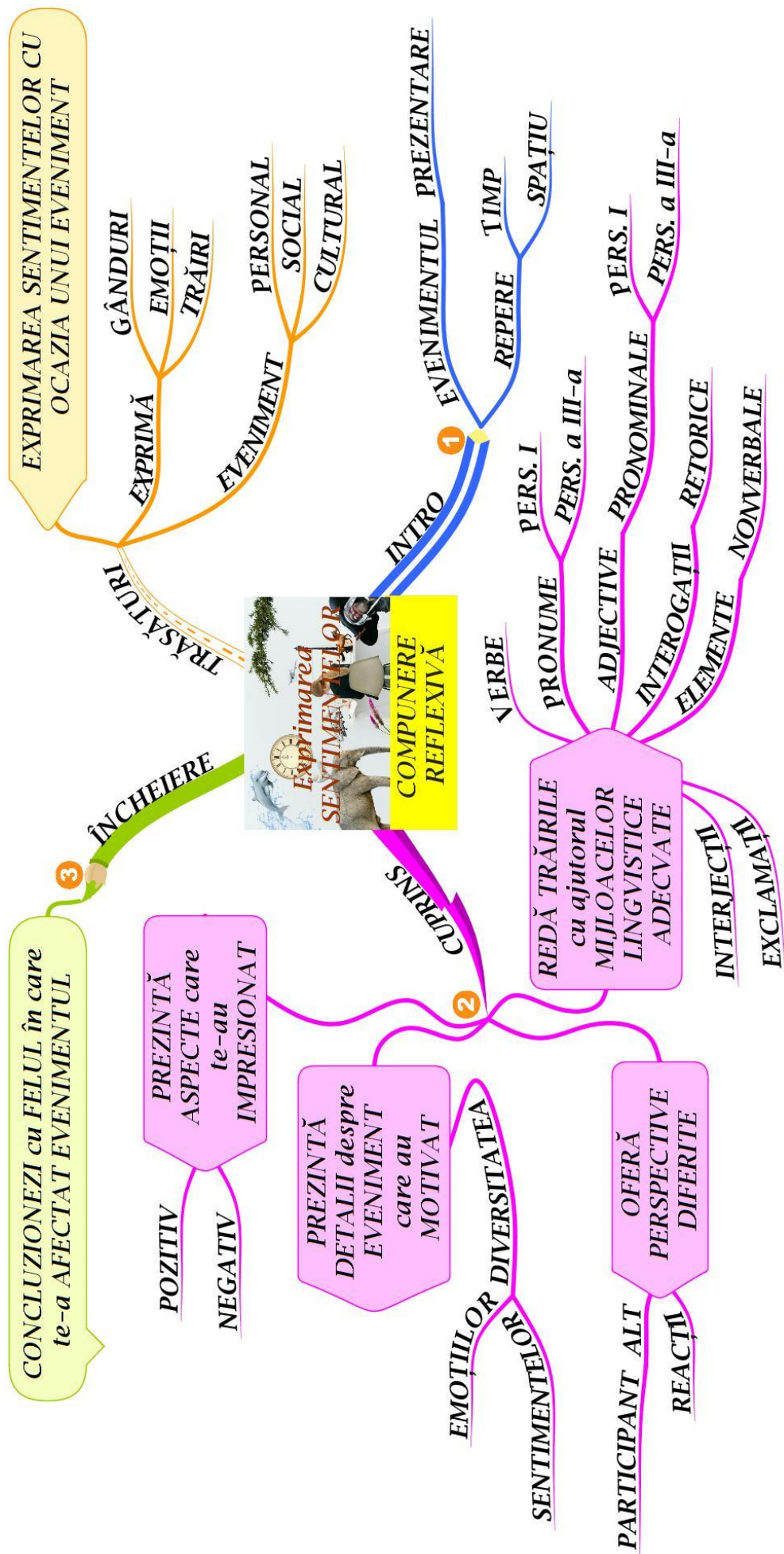
COMPUNEREA NARATIVĂ - TRĂSĂTURI

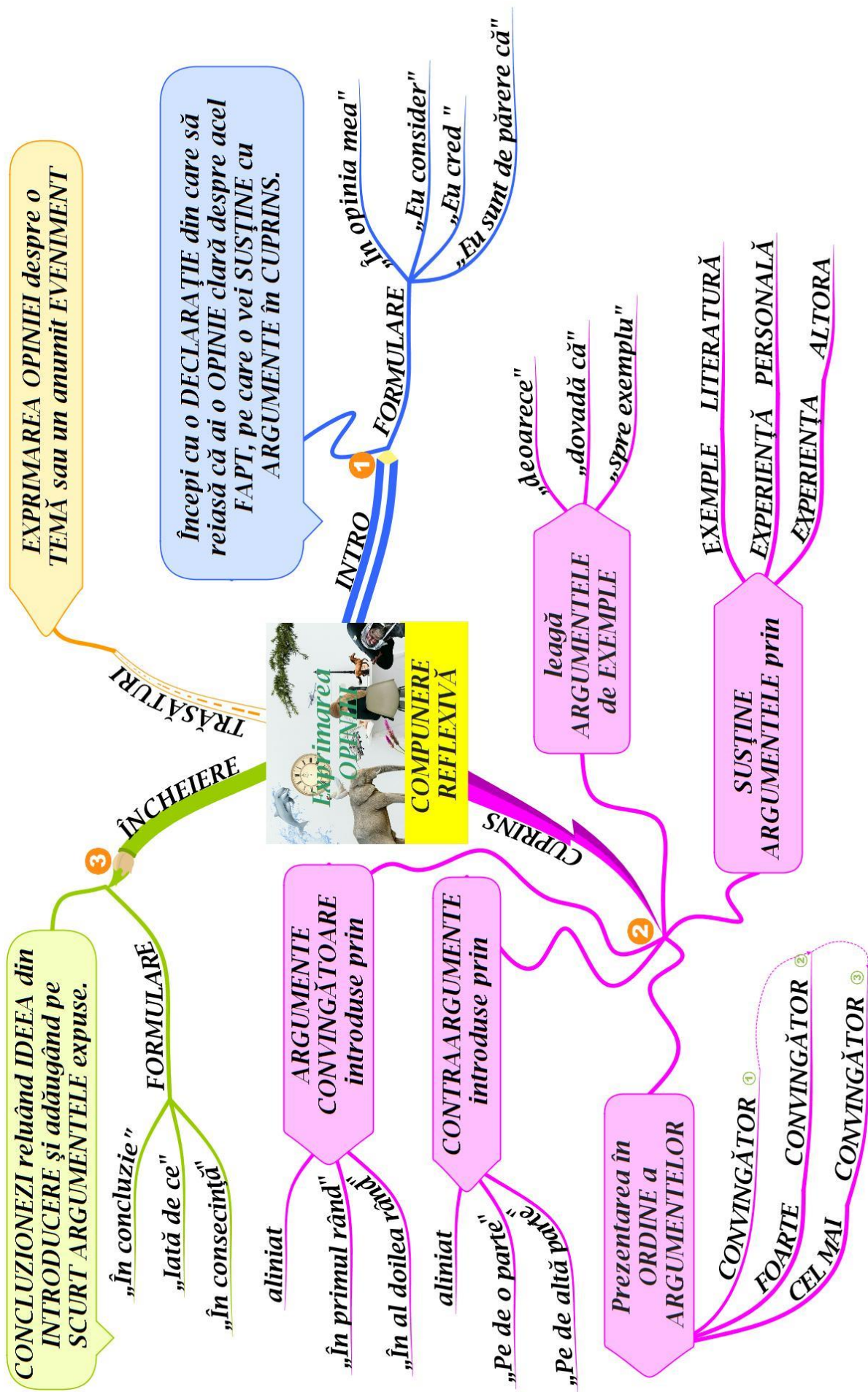

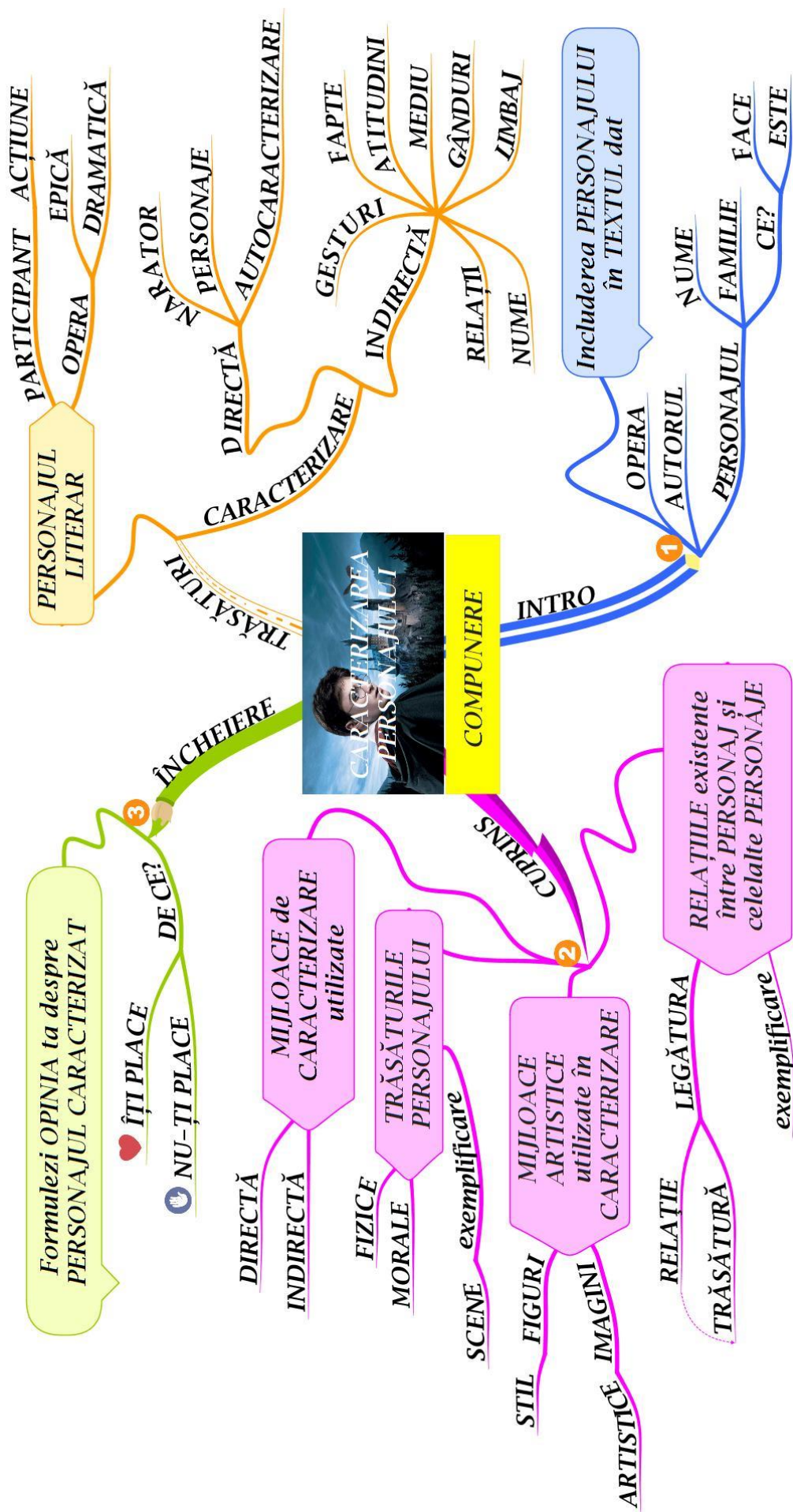

COMPUNEREA DIALOGATĂ

COMPUNERI REFLEXIVE - EXPIMAREA OPINIEI

Bibliografie

1. Alina Ene, Literatura Romană: Memorator pentru clasele 5-8 și Evaluarea Națională, Editura Niculescu, București, 2018
2. Carmen Iosif, Mimi Dumitrache, Exersează compunerile pentru nota 10, Editura Delfin, București, 2017
3. Alexandru Crișan, Sofia Dobra, Florentina Sâmișăian, Limba Română, Manual pentru clasa a V-a, a VI-a, VII-a, VIII-a, Editura Humanitas Educațional.

ISBN 978-973-0-29159-9